

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2010 om anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel samt 69 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2009.

Efter förslag av finansutskottet och efter yttrande från miljö- och jordbruksutskottet har riksdagen genom beslut den 18 november 2009 fastställt utgiftsramen för utgiftsområde 23 år 2010 till 19 082 120 000 kr.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om medelstildelning på anslag och bemyndiganden. Utskottet ställer sig i övrigt bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motioner avstyrks.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har med hänvisning till sina respektive förslag för utgiftsområdet inte deltagit i utskottets beslut om tilldelningen på anslag. I stället redovisar dessa partier sina ställningstaganden i var sitt särskilt yttrande.

I betänkandet finns 9 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Utskottet har beslutat att göra en uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion och som en fortsättning på föregående års uppföljning följa upp och analysera regeringens redovisning av resultat för jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena i budgetpropositionen för 2010. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anfört i dessa avsnitt.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	10
Ärendet och dess beredning	10
Utskottets överväganden	13
Uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion	13
Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena	21
Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	25
1:1 Skogsstyrelsen	25
1:2 Insatser för skogsbruket	26
1:3 Internationellt skogssamarbete	28
1:4 Statens veterinärmedicinska anstalt	29
1:5 Bidrag till distriktsveterinärsorganisationen	29
1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	30
1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	30
1:8 Ersättning för viltskador m.m.	31
1:9 Statens jordbruksverk	33
1:10 Bekämpande av växtsjukdomar	33
1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	34
1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	34
1:13 Finansiella korrigeringar m.m.	35
1:14 Fiskeriverket	35
1:15 Strukturstöd till fisket m.m.	36
1:16 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	37
1:17 Fiskevård	37
1:18 Livsmedelsverket	38
1:19 Livsmedelsstatistik	39
1:20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG- budgeten	39
1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	40
1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer	43
1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	43
1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	45
1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	46
1:26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	47
1:27 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	48
1:28 Främjande av rennäringen m.m.	48
1:29 Sveriges lantbruksuniversitet	49
1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	51
1:31 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	52
Förslag till nya anslag	53
Övriga motionsförslag	54

Statsskogsutredningen	54
Huvudmannaskap för veterinärer	54
Djurskyddstillsyn m.m.	56
Jakt- och viltvårdsfrågor	58
Jordbrukets konkurrenskraft m.m.	61
Uthållig produktion m.m.	63
Regelförenkling	66
Ansvar för livsmedelskontrollen	67
Biogas	69
Främmande arter m.m.	71
Jämställdhet	74
Reservationer	76
1. Huvudmannaskap för veterinärer, punkt 6 (s, v, mp)	76
2. Djurskyddstillsyn m.m., punkt 7 (s)	76
3. Djurskyddstillsyn m.m., punkt 7 (mp)	77
4. Jakt- och viltvårdsfrågor, punkt 8 (s)	78
5. Uthållig produktion m.m., punkt 10 (s, v, mp)	79
6. Principer för utbetalning av vissa stöd, punkt 11 (s)	80
7. Biogas, punkt 14 (s, v, mp)	80
8. Främmande arter m.m., punkt 15 (s)	81
9. Jämställdhet, punkt 16 (s, v, mp)	82
Särskilda yttranden	84
1. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 3 (s)	84
2. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 3 (v)	85
3. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 3 (mp)	88
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	93
Propositionen	93
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	94
<i>Bilaga 2</i>	
Utskottets förslag till beslut om anslag för 2010 inom utgiftsområde 23	103
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för 2010 inom utgiftsområde 23	105
<i>Bilaga 4</i>	
Uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion	107
<i>Bilaga 5</i>	
Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena	123
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Utgiftsutveckling inom jordbruksområdet (miljoner kronor)	139
Tabell 2 Utgiftsutveckling inom fiskeområdet (miljoner kronor)	143

Tabell 3 Utgiftsutveckling inom livsmedelsområdet (miljoner kronor) 149

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Uppföljning

1. Uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om miljö- och jordbruksutskottets uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion.

2. Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om miljö- och jordbruksutskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23.

Anslag

3. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

a) Bemyndiganden

Riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:2 Insatser för skogsbruket besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 55 000 000 kr efter 2010,

2. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:6 Djurhållsövård och djurskyddsfrämjande åtgärder besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 775 000 kr under 2011,

3. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 500 000 kr under 2011,

4. bemyndigar regeringen att för 2010 låta Kammarkollegiet ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kr,

5. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 250 000 000 kr under 2011,

6. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 115 000 000 kr under 2011 och högst 35 000 000 kr under 2012,

7. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kr under 2011 och högst 4 000 000 kr under 2012,

8. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:16 Från EG-budgeten finansierat strukturstöd till fisket m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 49 000 000 kr under 2011 och högst 12 000 000 kr under 2012,

9. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:21 Konkurskraftig livsmedelssektor besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kr under 2011,

10. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 900 000 000 kr under 2011, högst 544 400 000 kr under 2012, högst 318 300 000 kr under 2013, högst 208 700 000 kr under 2014 och högst 28 600 000 kr därefter,

11. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 100 000 000 kr under 2011, högst 626 900 000 kr under 2012, högst 422 500 000 kr under 2013, högst 326 200 000 kr under 2014 och högst 24 400 000 kr därefter,

13. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 kr under 2011 och högst 2 000 000 kr under 2012,

14. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kr under 2011, högst 400 000 000 kr under 2012 och högst 400 000 000 kr under perioden 2013–2015. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 23 punkterna 1–11, 13 och 14.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för budgetåret 2010 anslagen under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt utskottets förslag i bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:1 utgiftsområde 23 punkt 15.

c) Motioner rörande anslag

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Fi299 yrkande 37, 2009/10: MJ214 yrkande 2, 2009/10: MJ220, 2009/10: MJ223, 2009/10: MJ289, 2009/10: MJ330, 2009/10: MJ345, 2009/10: MJ347, 2009/10: MJ360, 2009/10: MJ370 yrkandena 9 och 11, 2009/10: MJ387, 2009/10: MJ402, 2009/10: MJ403 yrkandena 2, 7, 8, 12 och 14, 2009/10: MJ424, 2009/10: MJ427, 2009/10: MJ431 yrkande 2, 2009/10: MJ474 yrkandena 1–3, 11 och 14 samt 2009/10: MJ479 yrkandena 4 och 6.

Friköp av fjällägenheter

4. Friköp av fjällägenheter m.m.

Riksdagen godkänner förslaget om friköp av fjällägenheter samt upplåtelse med tomträtt. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10: 1 utgiftsområde 23 punkt 12.

Övriga motioner

5. Statsskogsutredning

Riksdagen avslår motion 2009/10: MJ344.

6. Huvudmannaskap för veterinärer

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: MJ201, 2009/10: MJ422 och 2009/10: MJ474 yrkande 22.

Reservation 1 (s, v, mp)

7. Djurskyddstillsyn m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: MJ285, 2009/10: MJ288, 2009/10: MJ297, 2009/10: MJ358 yrkandena 2 och 3, 2009/10: MJ390, 2009/10: MJ417, 2009/10: MJ429 och 2009/10: MJ474 yrkande 21.

Reservation 2 (s)

Reservation 3 (mp)

8. Jakt- och viltvårdsfrågor

Riksdagen avslår motionerna 2009/10: MJ213, 2009/10: MJ238, 2009/10: MJ283, 2009/10: MJ291, 2009/10: MJ334, 2009/10: MJ453 yrkande 2, 2009/10: MJ456 och 2009/10: MJ474 yrkande 23.

Reservation 4 (s)

9. Jordbrukets konkurrenskraft m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ377 yrkande 2, 2009/10: MJ380 i denna del och 2009/10:MJ467 yrkande 1.

10. Uthållig produktion m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ448 och 2009/10:MJ479 yrkande 10.

Reservation 5 (s, v, mp)

11. Principer för utbetalning av vissa stöd

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ333 och 2009/10:MJ380 i denna del.

Reservation 6 (s)

12. Regelförenkling m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ364 yrkande 1, 2009/10: MJ377 yrkande 1, 2009/10:MJ382, 2009/10:MJ467 yrkande 2 och 2009/10:N468 yrkande 5.

13. Ansvar för livsmedelskontrollen

Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ393.

14. Biogas

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ248 och 2009/10:MJ311.

Reservation 7 (s, v, mp)

15. Främmande arter m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:MJ236 yrkandena 1 och 2, 2009/10:MJ281 och 2009/10:MJ356.

Reservation 8 (s)

16. Jämställdhet

Riksdagen avslår motion 2009/10:MJ403 yrkande 3.

Reservation 9 (s, v, mp)

Stockholm den 26 november 2009

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s)¹, Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Bengt-Anders Johansson (m), Carina Ohlsson (s)², Sofia Arkelsten (m), Bo Bernhardsson (s)³, Anita Brodén (fp), Ann-Kristine Johansson (s)⁴, Lars Hjalmered (m), Jan-Olof Larsson (s)⁵, Irene Oskarsson (kd), Rune Wikström (m), Wiwi-Anne Johansson (v)⁶, Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp)⁷ och Roland Bäckman (s)⁸.

¹⁻⁸ Avstår från ställningstagande under punkt 3.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen (prop. 2009/10:1 utg.omr. 23) om anslagen inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Utskottet behandlar också ett antal motioner från allmänna motionstiden 2009 med anknytning till budgeten, *bilaga 1*. Utskottets förslag till beslut om anslag återfinns i *bilaga 2*. Regeringens och oppositionspartiernas förslag i dessa delar återfinns i *bilaga 3*.

Representanter för Statens Jordbruksverk informerade den 26 november 2009 utskottet om situationen på mejerimarknaden. Utskottet uppvaktades samma dag i ärendet av representanter för Svensk mjölk, Sveriges Mjölkbönder och Sveriges grisföretagare.

Utgiftsområde 23

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel omfattar verksamhet inom områdena jordbruks- och trädgårdsnäring, fiskerinäring, livsmedel, skog, djur, landsbygd, rennäring och samefrågor. Vidare omfattar utgiftsområdet även verksamhet inom utbildning och forskning. Utgiftsområdet omfattar 31 anslag.

Verksamheten inom jordbruksnäringen är i hög grad inriktad på tillämpning av EU:s regleringar och stödsystem. Utgifterna för verksamheten inom både jordbruksnäring och fiske bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU. Djurfrågor som omfattas berör djur som människan håller eller på annat sätt har tagit ansvar för samt den del av faunavården som avser viltvård. Djur- och folkhälsa, djurskydd och viltvård behandlas under utgiftsområdet.

Verksamhet inom landsbygdsområdet syftar till att bidra till en hållbar utveckling av landsbygden genom bl.a. fler och växande företag samt naturresurser som brukas utan att förbrukas. Verksamheten består huvudsakligen av åtgärder inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013.

Inom livsmedelsområdet bedrivs verksamhet genom att utarbeta regler och utöva kontroll enligt livsmedelslagen. Verksamheten inom skogsområdet är inriktad på tillsyn, inventering, uppföljning, utvärdering samt rådgivning, utbildning och information. Vidare ingår framför allt miljöinriktade bidrag.

Inom utgiftsområdet ryms följande myndigheter: Statens jordbruksverk, Fiskeriverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Veterinära ansvarsnämnden, Livsmedelsverket, Skogsstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet samt

vissa verksamheter vid länsstyrelserna och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Sametinget redovisas under utgiftsområde 1 Rikets styrelse.

Av utgifterna finansieras 63 % genom Europeiska garantifonden för jordbruk respektive Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, vilka i sin tur finansieras av EU:s 27 medlemsländer genom EU-budgeten. Merparten av EU-stöden avser obligatoriska åtgärder såsom gårdsstöd, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör landsbygdsprogrammet och det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige.

Utgifterna för 2008 inom utgiftsområdet blev ca 1 miljard kronor lägre i förhållande till anvisade medel. Den främsta förklaringen till avvikelsen är att det för landsbygdsprogrammet, genom bl.a. sen start, har byggts upp ett anslagssparande. Därutöver har behovet av intervention varit lågt under 2008.

Utskottets uppföljning och utvärdering

Mot bakgrund av miljö- och jordbruksutskottets tidigare arbete med en uppföljning av de fiskepolitiska insatserna (jfr 2007/08:RFR3 Uppföljning av fiskepolitikens resultat och konsekvenser) har utskottet genomfört en forskningsöversikt inom fiskeområdet för att i första hand belysa de ekologiska konsekvenserna av fisket. Översikten görs i två delar där del 1 innehåller forskning om de omvärldsfaktorer som har såväl direkt som indirekt effekt på fiskpopulationer. Den är en sammanställning av vetenskaplig litteratur, rapporter och intervjuer om hur fiske, övergödning och miljögifter har påverkat våra fiskpopulationer. Del 1 redovisades 2008 med titeln Fiskpopulationer i svenska vatten – Hur påverkas de av fiske, övergödning och miljögifter? och publicerades i serien Rapporter från riksdagen (2008/09:RFR4), och en sammanfattning redovisades i miljö- och jordbruksutskottets betänkande Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar m.m. (bet. 2008/09:MJU2). Del 2 innehåller framtidsscenarioer där det belyses hur klimatförändringar och framtida fiskeförvaltning kan påverka fiskpopulationerna. Utskottet har beslutat publicera även denna rapport i riksdagens rapportserie med titeln Svenska fiskbestånd med framtidsfokus, 2009/10:RFR2 (prot. 2009/10:7).

Riksdagens miljö- och jordbruksutskott genomförde 2005 en fördjupad uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. Uppföljningen genomfördes av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp, och resultaten av uppföljningen publicerades i en rapport hösten 2005 (2005/06:RFR3). Miljö- och jordbruksutskottet behandlade därefter rapporten i ett betänkande om småskalig livsmedelsförädling i februari 2006 (bet. 2005/06:MJU8), och i mars 2006 godkände riksdagen vad utskottet kommit fram till med anledning av uppföljningen.

Den 2 april 2009 beslutade utskottet att på nytt följa upp resultat och konsekvenser av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion. Även den här uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Uppföljningen har denna gång inriktats på att undersöka vilka åtgärder som har vidtagits efter utskottets tidigare uppföljning och hur de berörda aktörerna ser på de insatser som har vidtagits, vilka konsekvenser de har fått och vilka resultat som har uppnåtts. Miljö- och jordbruksutskottet beslutade i november 2009 (prot. 2009/10:8) att uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport ska publiceras i serien Rapporter från riksdagen (2009/10:RFR1). En sammanfattning av rapporten återfinns i *bilaga 4*. Utskottets bedömning återfinns under avsnittet Utskottets överväganden.

Miljö- och jordbruksutskottet har som fortsättning på föregående års uppföljning beslutat att följa upp och analysera regeringens redovisning av resultat för jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena. Utskottets bedömning återfinns under avsnittet Utskottets överväganden, och rapporten har fogats till detta betänkande, se *bilaga 5*.

Utskottets överväganden

Uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om miljö- och jordbruksutskottets uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion.

Utskottets ställningstagande

Forskningsöversikt – Svenska fiskbestånd med framtidsfokus

Mot bakgrund av miljö- och jordbruksutskottets tidigare arbete med en uppföljning av de fiskepolitiska insatserna beslöt utskottet vid sitt möte den 1 november 2007 att genomföra en forskningsöversikt inom fiskeområdet för att i första hand belysa de ekologiska konsekvenserna av fisket. Det övergripande syftet med forskningsöversikten är att ge utskottsledamöterna ett fördjupat kunskapsunderlag för beslutsprocessen som berör fiskenäringen.

Utskottet fattade vidare beslut om att göra översikten i två delar där del 1 innehåller forskning om fiskets, övergödningens och miljögifters direkta och indirekta effekt på fiskpopulationer och del 2 belyser fiskbestånd med framtidsfokus med en redovisning av bl.a. hur klimatförändringar och framtida fiskeförvaltning kan påverka fiskpopulationerna. Forskningsöversikten i del 1 slutrapporterades under 2008 och trycktes i riksdagens rapportserie (2008/09:RFR4), och en kort redogörelse finns i miljö- och jordbruksutskottets betänkande Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar m.m. (bet. 2008/09:MJU2).

Utskottet har beslutat att publicera även del 2 med titeln Svenska fiskbestånd med framtidsfokus i riksdagens rapportserie (2009/10:RFR2). I rapporten framhålls att en hållbar långsiktig förvaltning av fiskeresurserna bygger på goda kunskaper om de akvatiska ekosystemen. Hav och sjöar har under lång tid påverkats av mänsklig aktivitet av olika slag. Ökad kunskap om effekterna av olika förändringar i de akvatiska ekosystemen kan ge ett underlag inför beslut om statliga insatser som berör fiskeresurser i våra sjöar och hav. Inte bara politiska beslut påverkar våra bestånd utan även omvärldsfaktorer, som klimatförändringar och introduktion av främmande arter. I rapporten redovisas modellsimuleringar av hur torskpopulationen påverkas av ökat fiske av skarpsill m.m. I rapporten uttalas att det som är avgörande för torsk, strömming och skarpsill fram till 2020 är fis-

ket, inte klimatförändringen. I det långa perspektivet är det viktigt att anpassa fiskeförvaltningen av torsk till de förväntade förändringar i omvärldsfaktorer som antas följa av en klimatförändring.

Småskalig livsmedelsproduktion

Bakgrund

Riksdagens miljö- och jordbruksutskott genomförde 2005 en fördjupad uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. Uppföljningen genomfördes av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp och resultaten av uppföljningen publicerades i en rapport hösten 2005. Miljö- och jordbruksutskottet behandlade därefter rapporten i ett betänkande om småskalig livsmedelsförädling i februari 2006, och i mars 2006 godkände riksdagen vad utskottet kommit fram till med anledning av uppföljningen.

Den 2 april 2009 beslutade utskottet att på nytt följa upp resultat och konsekvenser av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion. Utskottets uppföljning har denna gång inriktats på att undersöka vilka åtgärder som har vidtagits efter utskottets tidigare uppföljning och hur de berörda aktörerna ser på de insatser som har vidtagits, vilka konsekvenser de har fått och vilka resultat som har uppnåtts.

Uppföljningen syftar till att ge utskottet ett fördjupat underlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2010. Uppföljningen inriktas på vilka åtgärder som har vidtagits efter utskottets tidigare uppföljning av den småskaliga livsmedelsproduktionen och hur berörda aktörer ser på de insatser som har vidtagits, vilka konsekvenser de har fått och vilka resultat som har uppnåtts. Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp.

Utskottet har beslutat att publicera rapporten (2009/10:RFR1) och att redovisa uppföljningen i detta betänkande (prot. 2009/10:8). En sammanfattning av rapporten och uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar fogas till detta betänkande, se *bilaga 4*.

Regelverket inom livsmedelsområdet

Sedan utskottets föregående uppföljning har stora förändringar genomförts i regelverket. Inom EU har en ny ramförordning och förordningar kring livsmedelshygien och livsmedelskontroll börjat tillämpas. Förändringarna i EG:s regelverk har lett till att den svenska livsmedelslagen och livsmedelsförordningen liksom flera av Livsmedelsverkets föreskrifter har gjorts om. Dessutom har olika vägledning tagits fram av Livsmedelsverket. Det nya regelverket från 2006 betonar företagets ansvar för livsmedelssäkerheten, bl.a. genom krav på egenkontroll. Det nya regelverket är mindre detaljerat och mer inriktat på målen och ska därmed lämna utrymme för flexibilitet i tillämpningen. En annan förändring är att regelverket numera täcker hela livsmedelskedjan ”från jord till bord”.

Enligt Tillväxtverkets mätningar har den administrativa bördan minskat med 36 % inom livsmedelsområdet mellan 2006 och 2008. Trots att regeringens mål om att de administrativa kostnaderna ska minska med 25 % därmed har uppfyllts inom livsmedelsområdet har flera aktörer pekat på fortsatt regelkrångel och administrativ börda för de småskaliga producenterna. Uppföljningen visar dock att det fortfarande pågår arbete med regel-förenklingar, bl.a. när det gäller minimikrav för riskanalys och kritiska stympunkter.

Utskottet gör följande bedömning. Inledningsvis kan konstateras att olika insatser har genomförts av både den tidigare och den nuvarande regeringen när det gäller regelverket i syfte att underlätta för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Livsmedelsverket, Jordbruksverket och flera länsstyrelser har i sin verksamhet på olika sätt verkat för att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Parallellt med detta har ett nytt EG-regelverk införts i Sverige.

Det är utifrån uppföljningens resultat svårt att entydigt bedöma hur stort problem som regelverket egentligen utgör för företagarna. Utskottet kan dock konstatera att regelverket inom livsmedelsområdet fortfarande upplevs som krångligt, omfattande och överskådligt. Det är tidskrävande för de småskaliga företagarna att gå igenom och sätta sig in i regelverkets olika delar. Det finns en stor flora av olika typer av regler, vägledningar och riktlinjer som kommer från såväl myndigheter som branschorgan och handeln, vilket innebär att det är svårt för den enskilda företagaren att få en helhetsbild. Det innebär också att den enskilda företagaren ställs inför olika krav från olika håll. Överskådligheten är ett stort problem för de små livsmedelsföretagen. Uppföljningen visar att det finns en stor medvetenhet om detta problem både bland statliga och kommunala myndigheter. Livsmedelsverket försöker sprida information om regelverket på sin webbplats. Utskottet anser att det är viktigt att både fortsätta arbetet med att förenkla regelverket och förbättra informationen till företagen om vilka regler som gäller. Samtidigt är det viktigt att fortsätta att uppmärksamma de små producenterna och deras särskilda förutsättningar i utvecklingsarbetet kring regelverket, både inom EU-samarbetet och på nationell nivå.

Det nya regelverket innebär att företagen här i Sverige måste kunna läsa och förstå EG-förordningar. Riksdagen har tidigare konstaterat att EU-dokument ofta kan uppfattas som svårtillgängliga och att det därför är av central betydelse att skriftliga översättningar av EU-dokument håller hög kvalitet. Det kan konstateras att översättningarna ofta blir bättre om grundtexterna skrivs så klart som möjligt, varför det är viktigt att regeringen på olika sätt arbetar vidare för fortsatta förbättringar av språkvården inom EU. Utskottet vill starkt betona vikten av att bl.a. EG-förordningar är översatta till en enkel och begriplig svenska.

I utskottets uppföljning från år 2005 konstaterades att många menade att problemen kring regelverket huvudsakligen låg i tillämpningen, inte att reglerna i sig var problemet. Utskottet kan konstatera att denna syn har

framkommit även i denna uppföljning. Dessutom har förändringarna mot ett mer målinriktat och mindre detaljerat regelverk inneburit att kraven på myndigheterna och tjänstemännens kompetens i kontrollarbetet har ökat. Enligt utskottets bedömning bottnar flera av problemen i att det finns en osäkerhet om regeltolkningen hos inspektörerna, samtidigt som det också måste understrykas att det finns många kommuner som har hög kompetens inom livsmedelskontrollen. För den enskilda livsmedelsföretagaren har förändringarna i regelverket inneburit att detaljregleringen har minskat, men det har samtidigt medfört ökade krav på företagaren att kunna tolka och förstå innebörden i det ofta oprecisa regelverket. Utskottet anser att det därför är viktigt att fortsätta arbetet med kompetenshöjande insatser hos kontrollmyndigheterna och att förbättra informationen till företagen vad gäller kraven på småskalig livsmedelsproduktion.

Under senare år har bl.a. Livsmedelsverket genomfört flera insatser i syfte att förenkla regelverket och regeltillämpningen inom livsmedelsområdet. Samtidigt kan utskottet konstatera att det finns delade meningar om hur långt man har kommit i regelförenklingsarbetet. Utskottet konstaterar att regeringen och myndigheterna fortsätter arbetet mot regelkrångel och att det har gett positiva effekter i form av minskad administrativ börda inom livsmedelsområdet. Uppföljningen visar dock att särskilt de småskaliga livsmedelsföretagarna upplever regelverk och blanketter som krångliga. Utskottet utgår därför från att fortsatta insatser kommer att göras i syfte att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionens fortsatta utveckling.

Utskottet kan också konstatera att arbetet med nationella branschriktlinjer har tagit tid och att riktlinjer ännu inte har tagits fram för alla branscher. Det kan finnas behov av särskilda insatser från statens sida för att uppmuntra utarbetandet av riktlinjer.

Utskottet har vid olika tillfällen framfört att man ser positivt på att åtgärder vidtas för att underlätta möjligheterna till småskalig slakt. Utskottet kan dock konstatera att uppföljningen visar att det fortfarande finns olika problem kring den småskaliga slakten, bl.a. vad gäller regler kring slaktavfall, levandedjursbesiktning och köttkontroll. Enligt utskottets bedömning är det viktigt att dessa frågor behandlas i det fortsatta utvecklingsarbetet inom departement och myndigheter, särskilt vad gäller frågan om den kostsamma hanteringen av slaktavfall. Slaktavfallet bör inte bara ses som ett kostsamt problem, utan även som en tillgång och en näringsrik resurs i kretsloppet som kan användas för t.ex. kompostering eller för biogastillverkning. Det är viktigt att hitta säkra vägar att ta hand om avfallet som samtidigt möjliggör en fortsatt utveckling av den småskaliga slakten. Enligt utskottets mening måste denna fråga lösas på ett bra sätt.

Godkännande och registrering av livsmedelsanläggningar

Sedan utskottets uppföljning 2005 har regelverket för att godkänna och registrera livsmedelsanläggningar förändrats. I samband med förändringarna i EG-rätten 2006 valde Sverige att införa nationella krav på godkännanden för anläggningar med större hygienrisker. Under uppföljningens gång har Livsmedelsverket beslutat att fr.o.m. december 2009 ersätta godkännande med registrering i samtliga fall där en EG-förordning inte absolut kräver godkännande.

Utskottet konstaterar att det fortfarande kan finnas en viss osäkerhet hos behöriga myndigheter kring vilka krav som bör ställas på olika typer av småskaliga livsmedelsanläggningar. Samtidigt kan noteras att en förändring kommer att genomföras när det gäller reglerna för godkännande respektive registrering av livsmedelsanläggning. Enligt utskottets bedömning är detta positivt. Samtidigt innebär det inte att problemen upphör utan att de snarare skjuts fram till det första kontrolltillfället. Det är därför fortsatt viktigt att kontrollmyndigheterna har ett gott samarbete med livsmedelsföretagen så att inte onödiga kostnader uppstår för företagen, t.ex. genom att anläggningar utformas på ett sätt som sedan inte godkänns i kontrollen. Ett sätt att undvika detta är att det finns någon form av möjlighet till förhandsgranskning.

Livsmedelskontroll

Miljö- och jordbruksutskottet har uttalat att en i alla kommuner likvärdig kontroll är viktig ur konkurrensneutralitetshänseende. Utskottet konstaterar att större delen av livsmedelskontrollen bedrivs av kommunerna. Utskottet ser med oro på den kritik som i uppföljningen har framförts mot landets kontrollmyndigheter. Utskottet vill betona att det är viktigt att kontrollen är likvärdig i hela landet. Konsumenterna och handeln ska kunna känna sig trygga med samhällets kontroll. Varje företag bör bedömas utifrån sina förutsättningar, men det är viktigt att livsmedelssäkerheten alltid sätts först. Samtidigt vill utskottet här betona att livsmedelssäkerhet kan uppnås på olika sätt, vilket naturligtvis ställer extra krav på inspektörerna och deras flexibilitet. Det är därför viktigt att inspektörernas kompetens är god, men också att de ges sådana arbetsförutsättningar att den offentliga livsmedelskontrollen kan utföras på ett bra sätt. Det är viktigt att inspektörernas kompetens och arbetsförutsättningar uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet, bl.a. vad gäller statens tillsyn av kommunernas kontrollarbete. Det är inte rimligt att en inspektör ska kunna behärska alla branscher som finns inom livsmedelsområdet. Utskottet vill därför peka på den möjlighet som kommunerna har att i större utsträckning samarbeta i kontrollverksamheten.

Det är viktigt att kommunerna i högre grad samarbetar inom livsmedelskontrollen, inte minst för att kunna tillvarata de enskilda inspektörernas kompetens inom olika branscher. Det kan annars vara svårt för särskilt de små kommunerna att upprätthålla inspektörernas kompetens inom alla de

olika verksamheter som förekommer inom den småskaliga livsmedelsförädlingen. Utskottet konstaterar att regeringen har aviserat en översyn av ansvar och genomförande av livsmedelskontrollen när det gäller småskalig livsmedelsproduktion. Det vore värdefullt om det i denna översyn ingick att undersöka vidare vilka hinder som finns för ett utökat samarbete mellan kommunerna, bl.a. vad gäller ekonomiska och organisatoriska hinder.

Ett problemområde som har framkommit i uppföljningen rör den nuvarande livsmedelskontrollens finansiering. Miljö- och jordbruksutskottet uttalade i samband med sin behandling av frågan våren 2006 att man inte såg någon anledning att frångå principen om att offentlig kontroll så långt som möjligt ska finansieras genom avgifter så länge som myndigheterna utför en motprestation som kommer den som betalat avgiften till del. Utskottet utgick vidare från att regeringen skulle bevaka att konsekvenserna av de föreslagna bestämmelserna inte blev negativa för svenska företags konkurrensförhållanden. Utskottets uppföljning visar att kontrollavgifterna varierar mellan landets olika kommuner. Enligt utskottets mening är det inte tillfredsställande med alltför stora skillnader. Det är därför viktigt att det tas fram aktuella uppgifter om avgifternas faktiska storlek i kommunerna. Utskottet vill i sammanhanget även lyfta fram att ett flertal aktörer har framfört missnöje med avgiftssystemets konstruktion, bl.a. att det enskilda företaget får betala för kontroll oavsett om den sker det aktuella året eller inte. Enligt utskottets bedömning bör den fortsatta utvecklingen av livsmedelskontrollens finansiering och dess konsekvenser för bl.a. företagen följas.

Ekonomiskt stöd till småskalig livsmedelsproduktion

Sedan utskottet genomförde sin förra uppföljning har det ekonomiska stödet till insatser för småskalig livsmedelsproduktion ökat.

Utskottet konstaterar att regeringen för närvarande genomför olika satsningar på den småskaliga livsmedelsproduktionen genom en livsmedelsstrategi och satsningen på Sverige – det nya matlandet. Utskottet har inom ramen för denna uppföljning inte närmare studerat vilka resultat och konsekvenser som det pågående arbetet kan få. Utskottet ser därför fram emot kommande redovisningar till riksdagen av insatsernas resultat.

Utskottet vill lyfta fram vikten av att landsbygdsprogrammet används för att stödja utvecklingen av den småskaliga livsmedelsproduktionen. I arbetet är det viktigt att de erfarenheter som gjordes i utvärderingen av förra periodens landsbygdsprogram kommer till användning. Utskottet vill också peka på vikten av enkla regler och blanketter inom landsbygdsprogrammet, men kan också konstatera att det finns en medvetenhet kring detta hos de berörda myndigheterna.

Utskottet vill vidare framhålla de positiva resultat som har uppvisats av de särskilda insatser som denna och tidigare regeringar har gjort för den småskaliga slakten. Utskottet noterar att de nuvarande avgiftssänkningarna är en tidsbegränsad insats, men utgår från att det övervägs hur denna insats kan lösas på lång sikt.

Rådgivning, utbildning och kompetensutveckling

Utskottet anser att det fortfarande finns behov av rådgivning, utbildning och kompetensutveckling när det gäller småskalig livsmedelsproduktion. Uppföljningen har visat att det finns aktörer som spelar en viktig roll här. I detta sammanhang har utskottet noterat att Eldrimners roll kan upplevas som oklar, och det är viktigt att Eldrimners roll och uppdrag som nationellt resurscentrum tydliggörs. Utskottet noterar även att frågan om den långsiktiga finansieringen av deras verksamhet har upplevts som oklar. Enligt utskottets bedömning bör frågan om det långsiktiga stödet lösas.

Utskottet vill även betona vikten av att myndigheterna arbetar vidare med att förbättra sin information till företagen. Utskottet konstaterar att Livsmedelsverket för närvarande arbetar med att vidareutveckla sin webbplats och utgår från att informationen till företagen därmed kommer att utvecklas och förbättras.

Kontakter med och samverkan mellan myndigheter

Enligt utskottets bedömning är behovet av ökad samverkan mellan berörda myndigheter lika stort nu som då utskottet gjorde sin föregående uppföljning 2005. Detta gäller både lokal, regional och central nivå. I förra uppföljningen gjordes bedömningen att det kunde vara värt att pröva frågan om att tillsätta någon form av arbetsgrupp med företrädare för olika myndigheter. Utskottet anser att samverkan och samarbete mellan myndigheter är viktigt och utgår från att behovet av ökad samverkan mellan myndigheterna är en fråga som bör uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet inom livsmedelsområdet.

Utskottet vill vidare betona vikten av att företagen har goda möjligheter till kontakter och dialog med berörda statliga och kommunala myndigheter.

Det kan vidare konstateras att det fortfarande är svårt att utifrån befintlig statistik få en tydlig bild av läget och utvecklingen för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Utskottet upprepar därför den bedömning som gjordes i den förra uppföljningen, nämligen att det bör klarläggas vilket ansvar olika myndigheter har samt att det ses över vilken statistik som olika aktörer har behov av.

Begreppet småskalig livsmedelsproduktion är inte tydligt definierat. För att kunna följa den fortsatta utvecklingen inom området vore det enligt utskottets bedömning värdefullt om en mer tydlig definition togs fram, inte minst för att kunna ta fram statistik och resultatindikatorer i redovisningen till riksdagen.

Den småskaliga livsmedelsproduktionens betydelse och framtid

Utskottet anser att den småskaliga, lokala och hantverksmässiga livsmedelsproduktionen har goda förutsättningar att utvecklas vidare. Mot den bakgrunden är det viktigt att regeringen och berörda myndigheter fortsätter

sitt arbete för att underlätta förutsättningarna för de småskaliga livsmedelsföretagen. Enligt utskottets bedömning visar erfarenheterna från t.ex. Jämtland att det finns utrymme för fler småskaliga livsmedelsföretag.

Utskottet vill även peka på förädlingens betydelse för att vidareutveckla jordbruket, rennäringen och landsbygdsturismen och utgår från att detta även fortsättningsvis uppmärksammas i olika insatser som görs inom dessa politikområden.

Utskottet kan konstatera att handelns intresse för småskaligt producerade livsmedel har ökat, vilket är mycket positivt, men samtidigt ställer handeln stora krav på de småskaliga företagen, bl.a. när det gäller certifiering. Utskottet anser att detta är ett problem. Handelns krav kan leda till att producenterna i stället söker sig andra vägar för att kunna sälja sina produkter. Liksom i förra uppföljningen vill utskottet betona betydelsen av att småskaligt producerad mat finns tillgänglig i vanliga livsmedelsbutiker. När det gäller handelns krav på certifieringar vill utskottet återigen peka på vikten av en väl fungerande livsmedelskontroll. Detta bör på sikt leda till minskat behov av certifieringar från handelns sida. Enligt utskottets bedömning kommer handelns intresse för småskaligt producerade livsmedel att fortsätta att öka i takt med det ökade konsumentintresset.

Uppföljning, återrapportering och resultatredovisning

Miljö- och jordbruksutskottet har konstaterat att regeringen i sin resultatredovisning till riksdagen redovisar ett antal insatser för småskalig livsmedelsproduktion, men att den inte redovisar det faktiska resultatet av de insatser som har gjorts. Utskottet vill betona vikten av att de statliga insatsernas resultat följs upp och utvärderas och att resultatet av dessa uppföljningar och utvärderingar bedöms av regeringen och redovisas för riksdagen. Det kan konstateras att myndigheter och regeringen hittills inte har redovisat det faktiska resultatet av de insatser som har gjorts och att det finns en brist på statistik, vilket gör att det är svårt att följa utvecklingen, t.ex. av antalet nya företag. Utskottet vill här starkt understryka vikten av att regeringen årligen redovisar för riksdagen i budgetpropositionen vad som har blivit resultatet av de beslut som riksdagen har fattat när det gäller småskalig livsmedelsproduktion. Enligt utskottets bedömning vore det värdefullt om regeringen tog fram resultatindikatorer för att fortsättningsvis kunna redovisa utvecklingen inom den småskaliga livsmedelsproduktionen. Sådana indikatorer bör spegla både produktionen och konsumtionen.

Utskottet anser vidare att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma de olika frågor som har lyfts fram i denna uppföljning och att resultatet av de åtgärder som vidtas med anledning av uppföljningen fortsättningsvis redovisas till riksdagen i regeringens årliga resultatredovisning i budgetpropositionen.

Slutligen kan noteras att regeringen har tagit bort de mer specifika återrapporteringskraven på myndigheterna angående småskalig livsmedelsproduktion. Utskottet utgår från att regeringen fortsättningsvis tar fram nödvändig resultatinformation på annat sätt så att den till riksdagen kan redovisa uppnådda resultat av statens insatser.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om miljö- och jordbruksutskottets uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsförädling.

Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om miljö- och jordbruksutskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena.

Utskottets ställningstagande

Bakgrund

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har på utskottets uppdrag gjort en genomgång och analys av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2010 vad gäller jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdet. I likhet med uppföljningsgruppen konstaterar utskottet att regeringen i årets budgetproposition lämnar sin resultatredovisning för utgiftsområde 23 i en ny form och struktur, bl.a. utifrån de synpunkter som utskottet tidigare har framfört och med anledning av regeringens nya mål för utgiftsområdet.

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten ska regeringen till riksdagen redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden. Som en del i utskottens löpande uppföljning beslutade miljö- och jordbruksutskottet i april 2009 att genomföra en uppföljning av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för områdena jordbruk, fiske och livsmedel. Syftet har varit att ta fram fördjupade kunskapsunderlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2010 samt att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen. En utgångspunkt för uppföljnings- och utvärderingsgruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och för att kunna genomföra utskottets arbete med uppföljning och utvärdering i enlighet med riksdagsordningen och riksdagens riktlinjer.

Utskottet vill sammanfattningsvis redovisa följande. Rapporten fogas till detta betänkande, se *bilaga 5*.

Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

Utskottet konstaterar att regeringen i årets budgetproposition lämnar sin resultatredovisning för utgiftsområde 23 i en ny form och struktur, bl.a. utifrån de synpunkter som utskottet tidigare har framfört och med anledning av regeringens nya mål för utgiftsområdet. Enligt utskottets bedömning bör detta kunna leda till en förbättrad redovisning till riksdagen. Som en del i det fortsatta utvecklingsarbetet pekar uppföljnings- och utvärderingsgruppen på ett antal frågor som är viktiga att uppmärksamma fortsättningsvis. Bland annat gäller det betydelsen av att riksdagen tydligt ska kunna följa den långsiktiga utvecklingen av resultaten även när strukturer, mål och resultatmått byts. Utskottet vill framhålla vikten av att det fortsatta utvecklingsarbetet leder till att utskottets möjligheter förbättras när det gäller att följa kopplingen mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag. Utskottet betonar vikten av en tydlig och klar struktur för att redovisa resultat till riksdagen.

Utskottet konstaterar vidare att det utifrån den redovisning som ges av regeringen i skrivelse 75 inte är lätt att följa på vilket sätt som riksdagens tidigare ställningstaganden har behandlats av regeringen.

I uppföljningen konstateras vidare att frågan om vem som beslutar om målen för en viss verksamhet har hanterats på olika sätt både inom och mellan de olika utgiftsområdena. Finansutskottet har konstaterat att hanteringen av målen skiljer sig avsevärt mellan olika områden. Utskottet vill betona att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara att underlätta riksdagens och utskottens arbete med uppföljning och utvärdering. Enligt utskottets mening behövs tydliga mål och indikatorer. I detta sammanhang är det viktigt att även fortsättningsvis lyfta fram frågan om riksdagen eller regeringen ska besluta om målen för den statliga verksamheten. Utskottet efterlyser en ökad tydlighet vad gäller ansvarsfördelningen mellan riksdagen och regeringen när det gäller målen och konstaterar att frågan om riksdagsbindning av mål är en generell fråga som berör samtliga utskott, inte minst finansutskottet.

Sedan flera år pågår ett utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning och som ett led i detta arbete har miljö- och jordbruksutskottet genom sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet under flera år tagit en mycket aktiv del i detta arbete. Det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras, både vad gäller innehåll och form. Utskottets synpunkter har handlat bl.a. om valet av indikatorer och deras koppling till av riksdagen beslutade mål, behovet av att tydliga tidsserier redovisas för samtliga indikatorer, behovet av uppföljningar av olika statliga insatser resultat och bedömningar av hur insatserna bidrar till att nå målen samt önskemål om att resultatredovisningen tydligare inriktas på att redovisa och analysera resultat i stället för att redovisa nya

insatser. Utskottet noterar att regeringen i årets budgetproposition framhåller att riksdagens utskott har en viktig roll att spela när det gäller att precisera sina behov av resultatinformation och att föra en aktiv resultatdialog med regeringen. Utskottet betonar att det är viktigt att de synpunkter som utskottet för fram uppmärksammas i regeringens fortsatta utvecklingsarbete. Utskottet vill även hänvisa till de riktlinjer som beslutats av riksdagen och där det framgår att regeringen på ett bättre sätt måste leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning¹.

Jordbruksområdet

Det ekonomiska resultatet för jordbruket har försämrats under 2008. Jordbruksföretagen har blivit färre men större samtidigt som indikatorerna visar att jordbrukets negativa inverkan på miljön har minskat.

När det gäller resultatredovisningens utformning kan utskottet konstatera att redovisningen, som ett led i regeringens pågående utvecklingsarbete, har förändrats jämfört med föregående år. Det görs inte längre någon särskild redovisning och bedömning av resultaten för jordbruksområdet. Dessutom är inte kopplingen mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag entydig. Som ett led i det pågående utvecklingsarbetet har en del förändringar gjorts när det gäller indikatorerna. Redovisningen är dock inte tydligt kopplad till indikatorerna, och det lämnas inte någon förklaring till de förändringar av indikatorerna som har gjorts jämfört med tidigare år. En positiv förändring är att ett antal miljörelaterade indikatorer redovisas och att resultatredovisningen till viss del fokuserar mer på resultat än tidigare. Samtidigt kan dock utskottet konstatera att regeringen fortfarande huvudsakligen redovisar statens insatser i stället för resultat. Utskottet betonar vikten av uthållighet när det gäller användningen av indikatorer. Om indikatorerna byts alltför ofta förlorar de sitt syfte. Utskottet konstaterar att det fortfarande saknas en tydlig redovisning av jämförbara tidsserier, vilket försvårar utskottets möjlighet att bedöma det redovisade resultatet. Detta är frågor som bör uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Fiskeområdet

Många fiskbestånd är fortsatt överutnyttjade. Det finns fortfarande överkapacitet i vissa segment av fiskeflottan, och lönsamheten inom fiskerieringen är låg. Utskottet menar att det är angeläget att regeringen genomför en uppföljning av vilka resultat som uppnåtts genom en förstärkning av fiskekontrollen och att resultaten redovisas till riksdagen. Utskottet efterlyser även redovisningar och bedömningar av resultatet av statens insatser för att bl.a. hindra utkast av fisk och för att utveckla fiskeredskap.

¹ Framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

När det gäller frågan om resultatredovisningens utformning för fiskeområdet kan utskottet konstatera att flera av de frågor som utskottet tog upp förra året inte återspeglas i årets resultatredovisning. En positiv förändring är dock att regeringen har valt att åter redovisa ett antal indikatorer och att deras utveckling under de senaste åren redovisas. Utskottet kan emellertid konstatera att några av de indikatorer som regeringen har använt tidigare år inte redovisas i år till riksdagen. Detta gäller exempelvis andelen av totalt kvotreglerat svenskt fiske som sker på bestånd som av Ices bedöms vara utanför biologiskt säkra gränser eller ha osäker beståndstatus. Utskottet betonar även i år vikten av att fortsätta utvecklingsarbetet kring indikatorerna.

Utskottet kan i årets uppföljning konstatera att regeringen, till skillnad från tidigare år, gör en genomgång av vattenbruket, fritidsfisket och fisketurismen. Utskottet finner det angeläget att resultaten av insatserna inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism fortsättningsvis redovisas för riksdagen.

Regeringen har aviserat att man avser att lämna en fördjupad redovisning av fiskepolitiken till riksdagen våren 2010. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utskottet vid flera tillfällen har framfört önskemål om att regeringen i en resultatskrivelse redovisar bl.a. vilken inverkan på fiskbestånden som olika statliga insatser har samt fiskenäringens betydelse för olika regioner. Utskottet lyfter även fram vikten av att regeringen i högre grad gör en egen bedömning av de redovisade resultaten för att underlätta riksdagens fortsatta analyser av redovisade resultat.

Livsmedelsområdet

Regeringens resultatindikatorer pekar på endast små förändringar inom livsmedelsområdet. Utskottet delar regeringens bedömning att de livsmedel som konsumeras i Sverige i allmänhet är säkra och att felaktiga kostvanor kan ses som en större riskfaktor än förekomsten av t.ex. gifter i maten. Utskottet konstaterar att det finns brister i livsmedelskontrollen, bl.a. att kontrollens utförande varierar mellan kommunerna.

När det gäller resultatredovisningens utformning kan utskottet konstatera att vissa förändringar har gjorts även i år när det gäller valet av indikatorer. Utskottet vill peka på vikten av stabilitet i valet av indikatorer för att utskottet ska kunna följa den långsiktiga utvecklingen. När det gäller indikatorn rörande akrylamidnehållet i vissa livsmedel, menar utskottet att det borde närmare undersökas om denna indikator är lämplig för att spegla livsmedlens kemiska säkerhet.

När det gäller resultaten av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion vill utskottet hänvisa till en särskild rapport som redovisas.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anfört om regeringens resultatredovisning för jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdet.

Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel i enlighet med vad utskottet föreslår och som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag om medelstillelse på anslagen. Riksdagen bifaller även regeringens förslag till bemyndiganden under detta utgiftsområde. Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden med förslag om annan fördelning på anslag under utgiftsområdet m.m.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Inledning

Enligt 5 kap. 12 § riksdagsordningen ska riksdagen i ett och samma beslut fastställa ramarna för de olika utgiftsområdena och godkänna en beräkning av statsbudgetens inkomster. Beslutsordningen innebär att riksdagen tar ställning till dessa poster genom ett beslut. Alla förslag som avser utgiftsramar m.m. och beräkningen av statsbudgetens inkomster är sammanförda i en enda beslutspunkt, det s.k. rambeslutet. Finansutskottet har i årets s.k. rambetänkande (bet. 2009/10:FiU1) behandlat regeringens och partiernas förslag till fördelning av statsutgifterna på utgiftsområden. Detta betänkande ligger till grund för riksdagens rambeslut som fattades den 18 november 2009 om statsbudgeten och utgiftsramarna för de olika utgiftsområdena nästa år (rskr. 2009/10:42). Riksdagen har därmed ställt sig bakom ramen för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel som angivits i budgetpropositionen. Ramen för utgiftsområde 23 för 2010 är 19 082 120 000 kr. När riksdagen fattat beslut om fördelningen av utgifterna i statsbudgeten på utgiftsområden tas ställning till anslagsfördelningen inom respektive utgiftsområde. Även beslut om samtliga anslag inom ett utgiftsområde ska enligt budgetprocessens regler fattas genom ett och samma beslut. I det följande redovisas regeringens förslag för de olika verksamheter som ingår i utgiftsområde 23 och förslag i aktuella motioner.

1:1 Skogsstyrelsen

Propositionen

Anslaget används för Skogsstyrelsens förvaltningskostnader. Anslaget får användas för att medfinansiera insatser enligt rådets förordning (EG) nr 1698/2005 av den 20 september 2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU).

Skogsstyrelsens offentligrättsliga verksamhet utgörs av avgifter som erhålls för handel med skogsodlingsmaterial (kontroll av frö- och planhandel) från alla utom inomstatliga och affärsverk. Skogsstyrelsen bedriver uppdragsverksamhet som i huvudsak finansieras genom avgifter. Undantag är vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Avgiftsintäkterna får disponeras av Skogsstyrelsen. Uppdragsverksamheten uppvisar ett kraftigt underskott 2008. Det är utfallet av uppdrag åt Arbetsförmedlingen som står för det största underskottet. Avvecklingen av arbetsmarknadsåtgärderna Gröna jobb och Plusjobb har slutförts under 2008.

I enlighet med regeringens förslag i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat och riksdagens beslut (prop. 2008/09:162, 2008/09:MJU28) ökade anslaget med 2 miljoner kronor 2009. Ytterligare 1 miljon kronor tillförs 2010 och 2011.

Regeringen föreslår att 345 137 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionen

Miljöpartiet föreslår i motion MJ431 yrkande 2 delvis att anslaget till Skogsstyrelsen ska höjas med 50 000 000 kr. Skogsstyrelsen behöver resurser för att bl.a. förtydliga kraven på naturhänsyn vid skogsbruk. Dessutom behöver Skogsstyrelsen utöka sitt arbete med bl.a. biotopskydd och naturvårdsavtal.

1:2 Insatser för skogsbruket

Propositionen

Anslaget används för att täcka kostnader för statsbidrag enligt förordningen (1993:555) om statligt stöd till skogsbruket och finansierar bidrag till sådant ädellövskogsbruk som regleras särskilt i skogsvårdslagen (1979:429) och vissa natur- och kulturmiljövårdsåtgärder. Anslaget används också för att täcka kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal. Anslaget används vidare för att täcka kostnader för statsbidrag enligt förordningen (2005:229) om tillfälligt stöd för lagring av virke och förordningen (2006:171) om bidrag till anläggning av skog på områden med stormfälld skog samt statliga insatser för att övervaka och bekämpa skadeselektionen i de stormdrabbade områdena i södra Sverige. Anslaget får användas till insatser för skogens och jordbrukets roll för klimatet, inklusive förbättrade förutsättningar för en ökad produktion av och ett hållbart uttag av biomassa. Vidare får anslaget användas för vissa administrationskostnader hos Skogsstyrelsen.

I hanteringen av vissa bidrag och ersättningar till skogsägare och för att skapa goda förutsättningar för fleråriga naturvårdsprojekt behöver ekonomiska förpliktelser kunna ingås som medför utgifter under kommande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2010 för anslaget ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare ingångna förpliktelser, medför behov av framtida anslag på högst 55 000 000 kr efter 2010.

I propositionen Hållbart skydd av naturområden (prop. 2008/09:214) föreslår regeringen bl.a. att toleransavdraget vid områdesskydd avskaffas fr.o.m. den 1 januari 2010. Mot bakgrund av detta kan kostnaderna för biotopskyddsområden till viss del förskjutas från 2009 till 2010. Outnyttjade medel 2009 får föras över till 2010.

I januari 2005 och 2007 drabbades södra Sverige av stormarna Gudrun och Per. Regeringen följer utvecklingen noggrant i dessa stormdrabbade områden för att snabbt kunna vidta åtgärder inom befintliga anslag. Skogsstyrelsens uppdrag att övervaka och informera markägare om skadeinsektspopulationen kommer därför att förlängas under 2010. För 2009 tillfördes anslaget 30 miljoner kronor till insatser för att stärka skogens och jordbrukets roll för klimatet.

Regeringen föreslår att 219 222 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

Socialdemokraterna understryker i motion MJ474 yrkande 14 att skogsvården behöver förbättras. Regeringen måste vidta åtgärder så att de skogsvårdande insatserna röjning, gallring och återplantering ökar. Skogsstyrelsen bör även fortsättningsvis vara expertmyndighet åt regeringen och rådgivare åt skogsnäringen m.m. Avveckling av Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet avvisas. Skogsstyrelsens arbete som värderande tredje part mellan köpare och säljare bör fortsätta.

Vänsterpartiet föreslår i motion MJ402 delvis att anslaget ska höjas med 50 000 000 kr. Skälet är att ambitionerna måste höjas inom skogsbruket för att stärka och skydda ekosystemen och den biologiska mångfalden. Enligt motionen visar flertalet rapporter att vi inte kommer att nå målet för skydd av skog.

Miljöpartiet vill enligt motion MJ431 yrkande 2 delvis höja anslaget med 120 000 000 kr. Priset på skog och skogsmark har ökat. Medel behöver därför tillföras för biotopskydd och naturvårdsområde för att behålla samma skydd som året innan.

Utskottets kompletterande uppgifter

Av budgetpropositionen framgår att Skogsstyrelsen har redovisat ett regeringsuppdrag om sanktionsavgift för överträdelser mot regelverk i skogsvårdslagen. Detta avser anmälan av avverkning eller ansökan om tillstånd för avverkning. Skogsstyrelsen införde en ny och sammanhållen rutin för avverkningsärenden hösten 2008. Syftet med rutinen är att åstadkomma ett effektivare arbete som ska ge bättre återväxtresultat och bättre miljöhänsyn och med en enhetlig lagtillämpning över hela Sverige. Rutinen ska också minska den administrativa bördan för skogsbrukare, vilket samtidigt är en av de ambitioner som regeringen har. Regeringen uppger att man ser positivt på denna nya rutin och utgår från att den, tillsammans med rådgivning och fortsatt tillsyn, kommer att bidra till att minska antalet uteblivna avverk-

ningsanmälningar. Därför ser regeringen för närvarande inget behov av att införa en sanktionsavgift för överträdelser mot regelverk i skogsvårdslagen som avser anmälan av avverkning eller ansökan om tillstånd för avverkning.

Regeringen har vidare beslutat om ett antal uppdrag som på sikt kommer att bidra till de gröna näringarnas klimatarbete genom minskade utsläpp och en mer hållbar produktion och konsumtion. Exempelvis har Skogsstyrelsen fått i uppdrag att utveckla sin rådgivning och information för att höja skogsbrukets kunskapsnivå om metoder för en långsiktigt hållbar ökning av tillväxten i skogen samt att tillsammans med Naturvårdsverket tydliggöra tillämpningen av gällande regelverk för dikesrensning på skogsmark. Sveriges lantbruksuniversitet har fått i uppdrag att utreda möjligheter till intensivodling av skog på mark som saknar höga naturvärden och Skogforsk har, via Formas, fått i uppdrag att ta fram riktlinjer för vilket föryngringsmaterial som ska rekommenderas på olika marker ur produktions- och miljöperspektiv samt beskriva hur tillgången på förädlat plantmaterial kan öka.

När det gäller Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet vill utskottet påminna om sin beredning av frågan i betänkande 2007/08:MJU18 med anledning av regeringens proposition 2007/08:108. Vid behandlingen anförde utskottet följande: Utskottet anser i likhet med regeringen att den grundläggande principen bör vara att myndigheter inte ska agera på en konkurrensutsatt marknad. Den självsanering som Skogsstyrelsen har vidtagit när det gäller myndighetens uppdragsverksamhet är ur det perspektivet positivt. Bland annat mot bakgrund av de anmärkningar som Riksrevisionen har riktat mot uppdragsverksamheten finns det ytterligare skäl att, som regeringen föreslår i propositionen, göra ytterligare inskränkningar bland myndighetens avgiftsfinansierade uppdrag. Utskottet ställer sig bakom en avveckling av de uppdragstyper som regeringen redovisade. Utöver de steg som därmed har vidtagits kan det finnas skäl att ånyo överväga uppdragsverksamhetens omfattning och utformning i ljuset av vad som bl.a. framkommer i den analys som görs av 2006 års förvaltningskommitté och efter att frågan har behandlats av den ovan omnämnda utredning som regeringen har för avsikt att tillsätta. Då finns även möjlighet att beakta resultatet av den av regeringen aviserade uppföljningen av om begränsningarna av Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet har haft avsedd effekt.

1:3 Internationellt skogssamarbete

Propositionen

Anslaget används bl.a. för det alleuropeiska skogssamarbetet, närområdes-samarbete i skogsfrågor inom Östersjöregionen samt nordiskt samarbete. FN:s skogssamarbete i form av främst FN:s skogsforum, skogens roll i klimatkonventionen och FAO (FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation) belastar också anslaget.

Regeringen föreslår att 1 397 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:4 Statens veterinärmedicinska anstalt

Propositionen

Anslaget används för Statens veterinärmedicinska anstalts (SVA) förvaltningskostnader. SVA är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan åt myndigheter och enskilda och utreder bl.a. uppkomst, orsak och spridnings-sätt av sjukdomar hos djur. SVA:s uppgift är att uppnå och vidmakthålla en god djur- och folkhälsa. Arbetet bedrivs genom forskning och utveckling samt direkta förebyggande, diagnostiserande och bekämpande åtgärder rörande infektionssjukdomar hos djur.

SVA medverkar vid utbrott av epizootiska och zoonotiska sjukdomar och ansvarar för Zoonosentrum i Sverige.

SVA är nationellt veterinärmedicinskt laboratorium samt bl.a. internationell expertfunktion ("Collaborating Centre") för viss molekylär diagnostik av virus (PCR-diagnostik) inom ramen för Världsgesamheten för djurhälsa, OIE. SVA är även utsett till gemenskapens referenslaboratorium för campylobacter.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 2,5 miljoner kronor för att tillföras anslag 1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Regeringen föreslår att 117 525 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:5 Bidrag till distriktsveterinärsorganisationen

Propositionen

Anslaget används för statens bidrag till distriktsveterinärorganisationen (DVO) och för att minska avlägset boende djurägares veterinärkostnader avseende livsmedelsproducerande djur. Jordbruksverket är chefsmyndighet för DVO.

DVO:s främsta uppgift är att tillgodose behovet av sjuk- och hälsovård hos djur inom animalieproduktionen och hos hästar som används i jord- och skogsbruket. Om det finns djurskyddsskäl eller där annan veterinärvård inte kan anvisas är en distriktsveterinär skyldig att även tillhandahålla djursjukvård för övriga djur. DVO ska, i samarbete med bl.a. den av lantbruksnäringen organiserade hälsokontrollverksamheten, medverka vid förebyggande åtgärder, delta i kontroll- och bekämpningsprogram samt utföra officiella veterinäruppgifter.

Enligt regeringens proposition En ny organisation för veterinär service och vid utbrott av smittsamma djursjukdomar (prop. 2008/09:211) föreslås från den 1 januari 2010, förutom den nya organisationen, att även privatpraktiserande veterinärer ska kunna utföra sådana uppgifter som i dag enbart utförs av distriktsveterinärer och däribland delta i smittskydds- och jourberedskap. DVO finansieras i första hand av djurägarna och i övrigt av anslag över statsbudgeten. Kostnaderna för jourverksamhet utgör en betydande del av anslaget. Anslaget får även användas för att minska avläg-

set boende djurägares veterinärkostnader för vård av livsmedelsproducerande djur. Dessa medel får disponeras till veterinär inom DVO eller till annan veterinär som arbetar under liknande former.

Enligt förordningen (1994:1313) om avgifter vid veterinär yrkesutövning meddelar Jordbruksverket föreskrifter om avgifter vid sådan veterinär yrkesutövning som står under verkets tillsyn och som avser arbetsuppgifter som utförs av en distriktsveterinär eller av annan veterinär på grund av en föreskrift eller ett myndighetsförordnande.

Regeringen föreslår att 104 102 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

Propositionen

Anslaget används för djurhälsovård i form av förebyggande hälsokontroll och djursjukdatasystem. Insatser ska begränsa skadeverkningarna av djursjukdomar och förebygga spridning av smittsamma djursjukdomar som kan överföras till både djur och människor. Anslaget används även för stöd till biodling och till djursjukdata.

Det av EU till hälften medfinansierade treåriga honungsprogrammet, totalt omfattande 13,5 miljoner kronor, beviljas för ett år i taget och löper i enlighet med EU:s budgetår. Nuvarande program gäller för 2008–2010. Programmet har utökats från 4,5 miljoner kronor 2009 till 5 miljoner kronor 2010. I propositionen föreslås att regeringen bemyndigas att under 2010 för ramanslaget fatta beslut som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 775 000 kr under 2011.

Regeringen föreslår att 14 708 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionen

I motion MJ347 (m) uppmärksammas behovet av bl.a. statligt stöd till driften av Animal Welfare Center i Sverige eftersom samhället har mycket att tjäna på att ett AWC i Sverige inrättas.

1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Propositionen

Anslaget används för bekämpande av och beredskap mot smittsamma husdjursjukdomar varvid ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658) och lagen om provtagning på djur m.m. (1992:1638) eller med stöd av i lagarna meddelade föreskrifter. Vidare används anslaget för bidrag till obduktionsverksamhet, för kostnader i samband med fågelinfluensa, för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller och för genomförande av EG-lagstiftningen om djurskydd,

djurhälsa, foder och livsmedel. Anslaget används för nationell medfinansiering av kontroller för TSE (BSE och scrapie) som Sverige enligt EU:s krav är skyldigt att göra.

I propositionen föreslås att regeringen bemyndigas att under 2010 för ramanslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 500 000 kr under 2011.

På senare år har kostnaden för salmonellabekämpningen ökat. Flera faktorer spelar in, bl.a. ökar antalet gårdar med stora djurbesättningar varför bekämpningsarbetet blir både dyrare och mer komplicerat. Sverige fick sitt första blåtungefall 2008, och den vaccinationskampanj som sattes i gång med syfte att utrota sjukdomen i Sverige måste fullföljas. Från och med november 2009 startar revaccineringen som beräknas pågå 2010 och 2011. Flera andra länder i EU är drabbade. EU-länderna agerar i stort enligt en gemensam strategi med syfte att utrota sjukdomen genom vaccination.

Regeringen föreslår att 150 349 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:8 Ersättning för viltskador m.m.

Propositionen

Anslaget används för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. Rätten till ersättning regleras i viltskadeförordningen (2001:724).

Från och med 2010 överförs den del av anslaget som avser ersättning för renar som skadats eller dödats av varg, björn, järv, lo eller örn samt kostnader för samebyarnas inventering av rovdjur till anslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m.

År 2009 tillfördes anslaget engångsvis 20 miljoner kronor eftersom tillväxten i populationen av säl och stora rovdjur beräknades öka utgifterna.

Tillväxten i populationer av säl gör att utgifterna förväntas öka. Antalet rovdjur förväntas bli på nuvarande höga nivå. I syfte att behålla möjligheten till ersättning för skada på tamdjur, fångst och redskap föreslår regeringen att anslaget höjs med 10 miljoner kronor 2010–2012. Av dessa 10 miljoner kronor kommer 5 miljoner kronor att användas till rovdjursersättningar inom renskötselområdet.

Jägare är enligt 49 § jaktförordningen (1987:905) skyldiga att betala viltvårdsavgift på 300 kr per år till Viltvårdsfonden. Medlen ur fonden används för att främja viltvården och andra liknande ändamål som är förenliga med jaktlagens syfte. Jaktåret omfattar tiden den 1 juli–den 30 juni. Merparten av viltvårdsavgifterna betalas till fonden i början av jaktåret medan utgifterna är fördelade över kalenderåret. Mot denna bakgrund föreslås att regeringen bemyndigas låta Kammarkollegiet ha tillgång till en särskild kredit för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kr för 2010.

Regeringen föreslår att 51 778 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

Socialdemokraterna begär i motion MJ474 delvis att anslaget utökas med 49 197 000 kr. Vidare understryks behovet av viltskadeersättning eftersom populationen av säl fortsätter att öka samtidigt som de stora rovdjuren är kvar på en fortsatt hög nivå. En omflyttning av anslag, från en lagstadgad rovdjursersättning till rennäringsfrämjande åtgärder, avvisas (yrkande 2).

Miljöpartiet yrkar i motion MJ431 att anslaget bör tillföras 10 000 000 kr (yrkande 2 delvis). En ökad förekomst av rovdjur medför att risken för konflikter med ägare av tamdjur ökar. Därför behövs en ökad satsning på viltstängsel så att konflikter kan förebyggas samtidigt som acceptansen för rovdjur i Sverige kan öka.

Enligt motion MJ345 (m) bör anslagen för information om rovdjur fördelas neutralt. Svenska Jägareförbundet har ett allmänt uppdrag att leda delar av viltvården och jakten i Sverige. För arbetet med det s.k. allmänna uppdraget fördelas årligen medel ur Viltvårdsfonden. Att en intresseorganisation för jägare har ett allmänt uppdrag att neutralt och objektivt folkbilda och informera skapar problem.

Utskottets kompletterande uppgifter

Enligt 49 § jaktförordningen (1987:905) är den som jagar skyldig att betala viltvårdsavgift. Avgiften är 300 kr och gäller för ett jaktår. Avgifterna förvaltas genom Viltvårdsfonden. Regeringen beslutar årligen om hur mycket medel som ska betalas ut ur Viltvårdsfonden efter ansökan av myndigheter och organisationer.

På grundval av ett regeringsbeslut har Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag förtydligats och vidgats (Jo2007/2862 från den 19 december 2007). Verksamhetsområde Information i 2007 års uppdrag ersattes med verksamhetsområde Övergripande information. Ändringen gjordes för att tydliggöra att informationen under verksamhetsområdet till övervägande del är av övergripande karaktär och främst riktar sig till myndigheter och allmänhet. Verksamhetsområde Praktisk jakt och förvaltning av viltarter i 2007 års uppdrag ersattes med verksamhetsområde Information om praktisk jakt och förvaltning av vilt. Ändringen tydliggör att målgruppen är jägare, markägare, jakträttshavare samt i vissa fall myndigheter, enligt regeringen.

I beslutet framhöll regeringen att förbundet har en viktig roll att förmedla kunskap om rovdjur och myndighetsbeslut avseende jakten på stora rovdjur till jägare, markägare och jakträttshavare. Förbundet bör vidare medverka till att kraftfullt bekämpa all förekomst av illegal jakt enligt regeringen. I beslutet angavs att förbundet skulle återrapporera och redovisa medelsanvändningen senast den 1 april 2009. Svenska Jägareförbundet har också lämnat en sådan redovisning.

1:9 Statens jordbruksverk

Propositionen

Anslaget används för Statens jordbruksverks förvaltningskostnader, kostnader för ajouurföring av blockdatabasen, Tullverkets särkostnader för exportbidragskontroller m.m. Jordbruksverket ska medverka till en korrekt tillämpning av EU:s regelverk så att finansiella korrigeringar undviks. Jordbruksverket är fondkoordinator för EU-stöden och det enda ackrediterade utbetalningsstället för EU-stöd som finansieras av garantifonden för jordbruket (EGFJ) och jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU). Vidare är Jordbruksverket förvaltningsmyndighet för landsbygdsprogrammet under perioden 2007–2013.

Verket bistår regeringen och medverkar i det europeiska och internationella arbetet inom jordbruksområdet.

Jordbruksverket uppbär och disponerar avgifter inom områdena Tillsyn, Djur, Växt och Utsäde. Jordbruksverket uppbär och disponerar även avgifter som utgörs av vattenhushållning, köttklassificering, distriktsveterinärverksamhet, laboratorieundersökningar av utsäde, kvalitetsanalyser och andra undersökningar av utsäde och växtsorter samt kvalitetsanalyser av foder- och kvarnspannmål.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 1,5 miljoner kronor för att tillföras anslag 1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Regeringen föreslår att 408 889 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

Vänsterpartiet yrkar i motion MJ402 delvis att anslaget förstärks med 30 000 000 kr. Djurskyddsmyndigheten lades ned den 1 juli 2007 och verksamheten överfördes till Jordbruksverket. Motionärerna vill stärka verksamheten och införa en djurskyddsombudsman.

Enligt motion MJ431 (mp) yrkande 2 delvis bör anslaget förstärkas med 32 000 000 kr. För att börja genomföra en del av Miljömålsrådets förslag avseende framför allt odlad mångfald och husdjursgenetiska resurser föreslås öknings av anslagen till Jordbruksverket med 22 000 000 kr och med 10 000 000 kr för att intensifiera arbetet med tillämpning av djurskyddslagen.

1:10 Bekämpande av växtsjukdomar

Propositionen

Anslaget används för kostnader för åtgärder mot växtskadegörare enligt växtskyddslagen (1972:318) samt för vissa förluster till följd av sådana åtgärder. Kostnader för beredskapsåtgärder, akuta skyddsåtgärder, marknadskontroller, inventeringar m.m. mot karantänskadegörare finansieras också med detta anslag liksom undersökningar av växtprover som av Jordbruksverkets växtinspektion överlämnas för laboratoriemässig diagnostiser-

ing. Åtgärder för ett behovsanpassat växtskydd i ett förändrat klimat omfattas. Vidare belastar delar av kostnaderna för växtinspektionens internationella engagemang anslaget. Slutligen används anslaget för kostnader för verifiering av de svenska skyddade zonerna.

Klimatförändringar kan leda till ökade problem med ogräs, växtsjukdomar och skadegörare. Jordbruksverket har därför genom propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat (prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28) fått i uppdrag att ta fram ett praktiskt inriktat och fördjupat kunskapsunderlag i syfte att förebygga och hantera sådana problem. För detta har medel avsatts med 2 miljoner kronor 2009 och ytterligare 1 miljon kronor 2010 respektive 2011.

Regeringen föreslår att 6 000 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.

Propositionen

Från anslaget utbetalas gårdsstöd, handjursbidrag, stöd för proteingrödor och energigrödor, stöd för kontrakterad stärkelsepotatis, stöd för kvalitetscertifiering samt bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar. Stöden är gemensamma för hela EU och finansieras helt från EU-budgeten. För att få gårdsstöd måste brukarna förutom att bruka marken även ha stödrätter för motsvarande areal jordbruksmark. Ett villkor för fullt utbetalt stöd är att de s.k. tvärvillkoren är uppfyllda. Bidragen är begränsade i antingen takbelopp i euro på nationell nivå, t.ex. gårdsstöd, eller maximal areal inom EU, t.ex. stöd till energigrödor. Med anledning av beslutet av den s.k. hälsokontrollen av den gemensamma jordbrukspolitiken kommer ca 178 miljoner kronor att moduleras, dvs. föras över från gårdsstödet till landsbygdsstöd.

Regeringen bör bemyndigas att under 2010 avseende ramanslag 1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 250 000 000 kr under 2011.

På grund av bl.a. förändringar i valutakursen (SEK/EUR) kommer utbetalningen av gårdsstöd att öka under 2010. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 1 225 000 000 kr 2010.

Regeringen föreslår att 8 174 757 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter

Propositionen

Anslaget används för kostnader för intervention, stöd i form av produktions-, konsumtions- och marknadsföringsbidrag, exportbidrag, fiberberedning, stöd till biodling i enlighet med EU:s regler samt för omstrukturer-

ingsstöd för sockersektorn. Anslaget finansieras via EU-budgeten. Vissa s.k. tekniska kostnader till följd av offentlig lagring regleras dock under anslag 1:13 Finansiella korrigeringar m.m.

Regeringen bör bemyndigas att under 2010 avseende anslag 1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 115 000 000 kr under 2011 och högst 35 000 000 kr under 2012.

Medelsbehovet är liksom tidigare svårt att förutse då utgiftsprognoserna är mycket osäkra gällande produktion, priser och svängningar i valutakursen gentemot euron.

Regeringen föreslår att 1 007 504 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:13 Finansiella korrigeringar m.m.

Propositionen

Anslaget används för eventuella finansiella korrigeringar och straffavgifter som Europeiska kommissionen kan komma att ålägga Sverige förknippade med granskning av Sveriges utnyttjande av EU:s jordbruksfonder. Vidare får anslaget användas för eventuella räntekostnader, rättegångskostnader, revisionskostnader och kontrollkostnader förknippade med Jordbruksverkets inbetalningar av avgifter till den europeiska gemenskapen. Anslaget får även användas till skadestånd. Dessutom får anslaget belastas med s.k. tekniska kostnader för offentlig lagring i den mån som ersättning inte erhålls från EU-budgeten.

Medelsbehovet på anslaget kan variera mycket mellan olika år. Det beror huvudsakligen på eventuella finansiella korrigeringar och s.k. tekniska kostnader för offentlig lagring som inte ersätts av EU.

Regeringen föreslår att 75 472 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:14 Fiskeriverket

Propositionen

Anslaget används för Fiskeriverkets förvaltningskostnader. Fiskeriverket ska medverka i Sveriges strävan att inom den gemensamma fiskeripolitiken uppnå ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske och vattenbruk, medverka till att miljökvalitetsmålen uppnås samt följa, utvärdera och hålla regeringen informerad om fiskresursernas tillstånd och utvecklingen inom fiskerinäringen.

Vidare ska Fiskeriverket bidra till en livskraftig och miljöanpassad livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna, medverka till att öka allmänhetens fiskemöjligheter samt främja och bedriva forskning och utvecklingsverksamhet inom fiskets område.

Verket ska även medverka i genomförandet av politiken för regional tillväxt samt bistå regeringen och medverka i arbetet med internationella fiskefrågor och förhandlingar. Fiskeriverket har det övergripande ansvaret för den svenska fiskerikontrollen.

Under budgetåret 2008 fick Fiskeriverket drygt 41 miljoner kronor i avgiftsintäkter från sin uppdragsverksamhet. Avgiftsintäkterna får disponeras av Fiskeriverket.

Intäkterna i uppdragsverksamheten kommer från Fiskeriverkets undersökningsfartyg, utredningskontor och laboratorier.

Fiskeriverkets tjänsteexport hänförs till internationell konsultverksamhet, i första hand grundat på ett avtal med Sida och i viss mån s.k. twinning-projekt inom ramen för EU:s förmedlemskapsstrategi.

Regeringen föreslår att anslaget tillförs 5 miljoner kronor för att förbättra och utveckla fiskerikontrollen. I enlighet med förslag i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat (prop. 2008/09:162) ökade anslaget med 15 miljoner kronor 2009. Ytterligare 1 miljon kronor tillförs 2010 och 2011.

Regeringen föreslår att 168 359 000 kr anvisas under anslaget 2010.

1:15 Strukturstöd till fisket m.m.

Propositionen

Anslaget används framför allt för nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU via Europeiska fiskerifonden inom ramen för fiskeprogrammet. Anslaget kan även användas för medfinansiering av andra EG-projekt som ligger i linje med fiskeprogrammet.

Regeringen bör bemyndigas att under 2010 avseende anslag 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kr 2011 och högst 4 000 000 kr 2012.

Det svenska programmet för fiskerinäringen avseende perioden 2007–2013, Europeiska fiskerifonden (EFF), började genomföras under 2008. Finansieringen från EFF uppgår till totalt närmare 55 miljoner euro. Över sjuårsperioden blir den genomsnittliga årliga budgetramen ca 7,8 miljoner euro. För att få hela Sveriges tilldelning från EU-budgeten måste nationell medfinansiering med motsvarande belopp, dvs. 50 % offentlig medfinansiering, tillföras programmet, vilket ger programmet en total årlig budget på ca 140 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att 28 000 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

I motion MJ431 (mp) yrkande 2 delvis föreslår Miljöpartiet att anslaget ska förstärkas med 8 000 000 kr för att ytterligare medel ska kunna användas för skrotning av fiskefartyg samtidigt som det nationella kvotfördel-

ningsinstrumentet bör användas för att gynna det småskaliga och kustnära fisket på det storskaliga långväga fiskets bekostnad. Skrotningsbidragen bör inriktas på det sistnämnda segmentet.

Enligt motion MJ427 (s) bör regeringen ta initiativ till ett stopp för statligt stöd till all fiskeverksamhet som inte är miljömässigt hållbar. Det är inte rimligt att det utbetalas statligt stöd till fiskeverksamhet som är miljömässigt ohållbar, t.ex. ålfiske eller fiske av andra arter som finns på Artdatabankens rödlista.

1:16 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Propositionen

Anslagets ändamål är att finansiera det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av strukturstöd till fisket m.m. som redovisas under anslag 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. Sverige har tilldelats närmare 55 miljoner euro från Europeiska fiskerifonden under programperioden 2007–2013.

Regeringen bör bemyndigas att under 2010 avseende anslag 1:16 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m. godkänna stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 49 000 000 kr 2011 och högst 12 000 000 kr under 2012.

Nationell medfinansiering sker under anslag 1:15 Strukturstöd till fisket m.m.

Regeringen föreslår att 70 000 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:17 Fiskevård

Propositionen

Anslaget används för bl.a. bildande av fiskevårdsområden, fisketillsyn, främjande av den biologiska mångfalden och biotopvård, insatser för bevarandet av hotade arter samt utsättning av fisk.

Anslaget används även till fiskevård främst i allmänna och enskilda vatten med fritt handredskapsfiske i kustområden och i sjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren, Mälaren samt Storsjön i Jämtland.

Allmän fiskevård finansieras för närvarande delvis av anslaget för fiskevård men också av vattenavgiftsmedel i enlighet med vattendomar.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 2 miljoner kronor för att tillföras anslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m.

Regeringen föreslår att 24 832 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

Det krävs enligt motion MJ402 (v) delvis extra naturvårdsinsatser för att öka reproduktionsmöjligheten för fisk, öka den biologiska mångfalden och förbättra möjligheterna för småskaligt fiske och fisketurism. Anslaget för fiskevård bör därför förstärkas med 25 000 000 kr årligen under de kom-

mande tre åren med särskild inriktning på tätortsnära områden. Även enligt motion MJ431 (mp) yrkande 2 delvis finns ett stort, eftersatt behov av ökad fiskevård. Åtgärder för fiskevård bedrivs ofta i samarbete med organisationer och aktiva enskilda. De bidrar till ett bättre friluftsliv och bättre förutsättningar för turism. Anslaget till fiskevård bör förstärkas med 10 000 000 kr.

1:18 Livsmedelsverket

Propositionen

Anslaget används för Livsmedelsverkets förvaltningskostnader. Livsmedelsverket ska som central förvaltningsmyndighet för livsmedelsfrågor i konsumenternas intresse arbeta aktivt för säkra livsmedel av hög kvalitet, redlighet i livsmedelshanteringen och bra matvanor. Livsmedelsverkets främsta uppgifter är att utarbeta regler inom livsmedelsområdet, utöva kontroll enligt livsmedelslagen (2006:804), leda och samordna livsmedelskontrollen, hålla regeringen informerad om utvecklingen på livsmedelsområdet samt bistå regeringen i EU-arbetet och annat internationellt arbete på livsmedelsområdet. Vidare genomför verket utredningar och praktiska vetenskapliga undersökningar om livsmedel och matvanor samt utvecklar metoder för livsmedelskontrollen och informerar konsumenter och intressenter i livsmedelskedjan om gällande regelverk och om andra viktiga förhållanden på livsmedelsområdet. Livsmedelsverket ansvarar även för köttkontrollen vid landets slakterier.

Regeringen föreslår att 200 292 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionen

Vänsterpartiet föreslår i motion MJ402 delvis att ytterligare 20 000 000 kr bör anvisas till stöd för en miljö- och klimatmedveten livsmedelsproduktion och konsumtion. Det är viktigt att livsmedelssektorn förändras så att dess negativa påverkan på miljön och klimatet minskas, enligt motionärerna. Därför behöver bl.a. informations- och kampanjarbetet öka.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Livsmedelsverket har enligt sin instruktion (förordning (2007:1043) med instruktion för Livsmedelsverket) till uppgift att informera konsumenter, företag och andra intressenter i livsmedelskedjan om gällande regelverk, kostråd och andra viktiga förhållanden på livsmedelsområdet.

Livsmedelsverket har, i samarbete med Naturvårdsverket, utarbetat ett förslag till råd om miljösmarta matval inom ramen för de befintliga och näringsmässigt baserade kostråden. Valen av hälsosamma livsmedel kan, enligt Livsmedelsverket, med få undantag gå hand i hand med val som också är bra för miljön. I maj 2009 anmäldes förslaget till kommissionen enligt anmälningsförfarandet i direktiv 98/34/EG om ett informationsförfä-

rande beträffande tekniska standarder och föreskrifter. Kommissionen har avgett ett detaljerat utlåtande. För närvarande bereds ett svar från svensk sida (november 2009).

Därutöver har frågan om miljösmarta livsmedelsråd behandlats av jordbruksministern i november 2009 i ett svar på interpellation 2009/10:35.

I svaret lyfte ministern fram att det finns ett stort intresse för miljö- och klimatfrågor hos konsumenterna, och det gäller inte minst livsmedel. Man vill konsumera på ett hållbart sätt, och detta vill ministern stödja. Medborgarnas engagemang för de här viktiga frågorna ska tas till vara. Livsmedelsverkets arbete med att ta fram miljösmarta matval syftar till att vara ett stöd för de konsumenter som vill göra sina matinköp utifrån både hälso- och miljöhänsyn.

Regeringen har prioriterat klimatfrågan mycket högt, och som en del i det har medel avsatts till Livsmedelsverket för att förstärka myndighetens klimatarbete. Livsmedelsverket fortsätter arbeta med bl.a. ett projekt om hur svinnet i livsmedelskedjan ska kunna minska.

1:19 Livsmedelsstatistik

Propositionen

Anslaget används för statistik inom jordbruksområdet, inklusive kostnader för en statistisk årsbok inom jordbruks- och livsmedelsområdet samt sammanställningar av statistik i senare led i livsmedelskedjan. I anslaget ingår även framtagandet av statistik över prisutvecklingen i konsument- och producentleden på jordbruksprodukter.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 2 miljoner kronor 2011 och 2012 för att tillföras anslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m. Regeringen föreslår att 24 935 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten

Propositionen

Anslaget används för EU:s finansiering av jordbruks- och livsmedelsstatistik samt EU:s årliga bokföringsundersökning och strukturstatistik. Enligt rådets förordning (EG) nr 2467/96 av den 17 december 1996 ska i varje medlemsland särskilda gemenskapsundersökningar om företagsstrukturen i jordbruket genomföras 2010, 2013 och 2016.

Regeringen föreslår att 7 356 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor

Propositionen

Anslaget används för åtgärder inom livsmedelsområdet främst för att främja exporten av svenska livsmedel och regional utveckling av livsmedelsförädling. Anslaget används även till stöd för marknadsföring och deltagande i mässor samt stöd till projektverksamhet med syfte att öka kompetens och utveckla produkter, processer, teknik och logistiklösningar med anknytning till livsmedelsförädling enligt förordningen (2008:80) om stöd till insatser på livsmedelsområdet. Anslaget finansierar åtgärder inom ramen för en livsmedelsstrategi för hela Sverige. Vidare får anslaget användas för kommunikationsinsatser och för satsningar på mat inom den offentliga sektorn.

Regeringen bör bemyndigas att under 2010 för ramanslag 1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 10 000 000 kr under 2011. Regeringen avser att stärka arbetet med Sverige – det nya matlandet genom satsningar inriktade mot kommunikation och mot mat i den offentliga sektorn. Regeringen föreslår att 53 980 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

Socialdemokraterna föreslår i motion MJ474 yrkande 1 delvis att anslaget ska förstärkas med 10 000 000 kr. Matkvaliteten ska bli bättre genom skärpt tillsyn, skärpta riktlinjer för redlighet och obligatorisk ursprungsmärkning m.m (yrkande 11). Enligt motionärerna behövs det vidare ett ökat stöd till många småföretagare som arbetar inom de gröna näringarna med livsmedel som är ekologiska och närproducerade (yrkande 3).

Vänsterpartiet föreslår i motion MJ402 delvis att anslaget ska minskas med 54 000 000 kr så att man i stället kan öka anslag 1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket. För att nå de nationella målen för en ekologisk konsumtion och produktion måste särskilda satsningar göras på dessa områden.

Miljöpartiet begär i motion MJ431 yrkande 2 delvis att anslaget minskas med 17 000 000 kr. Dessa medel bör i stället fördelas på ett nytt anslag som syftar till att främja ekologisk produktion och omställningsstöd.

Enligt motion MJ289 (s) bör regeringen ta initiativ till en informationskampanj för nyttig och säker mat. Det är angeläget med information till konsumenterna om innehållet i livsmedlen och eventuella biverkningar, som t.ex. allergiska reaktioner. Det behövs också information om att det är viktigt att välja närodlat, ekologiska och kravodlade produkter. I motion MJ370 (mp) yrkande 11 föreslås att en utredning om ekonomiska styrmedel för att främja miljöanpassad och hälsofrämjande mat ska tillsättas.

Som motiv anges att det ska vara enkelt att vara miljövänlig. För familjer med pressade marginaler kan det vara svårt att ha råd att alltid välja den ekologiska maten.

I motion MJ360 (s) framhålls vikten av Eldrimners fortsatta verksamhet. Eldrimner bör återfå sitt nationella uppdrag som nationellt resurscentrum för småskalig hantverksmässig livsmedelsförädling, dvs. mathantverk. Även i motion MJ387 (s) uppmärksammas behovet av att stimulera lokal matproduktion. Enligt motion MJ370 (mp) yrkande 9 bör ett nationellt utvecklingscentrum för restauranger och storhushåll med inspiration från Eldrimner inrättas.

Enligt motion MJ223 (fp) behöver man inrätta regionala inspektörer eller rådgivare med specialinriktning på småskalig livsmedelsproduktion. Den småskaliga hantverksmässiga livsmedelsbranschen har utvecklats under de senaste åren men företagen drabbas alltför ofta av problem i kontakten med lokala miljöförvaltningar, detta på grund av bristande kompetens hos inspektörerna på de lokala miljökontoren. Liknande förslag väcks i motion MJ479 (mp) yrkande 6, och man begär där att regeringen ser över möjligheten att inrätta matlotsar på länsstyrelserna och anpassa livsmedelslagstiftningen till småskaliga producenters villkor. Regler kan försvåra för småbrukaren helt oavsiktligt och i onödan, och det behövs hjälp med att lotsa fram företagen genom livsmedelslagstiftningen.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Av propositionen framgår att regeringen arbetar vidare med sin vision om Sverige – det nya matlandet. Det finns, enligt regeringen, en stor potential i att utveckla och koppla samman livsmedelssektorn och småskalig livsmedelsförädling med turism och måltidsupplevelser samt att främja lokal och regional matkultur för att skapa fler jobb och ökad tillväxt i hela landet. Av denna anledning initierar regeringen en ny satsning på 10 miljoner kronor årligen under fem år som består av en del som riktar sig mot kommunikation kring visionen om Sverige – det nya matlandet och en del som är riktad mot mat i den offentliga sektorn. Regeringen förfogar dessutom över flera verktyg som kan användas i arbetet för att nå visionen, inte minst genom ett bättre utnyttjande av landsbygdens resurser. Livsmedelsstrategin och landsbygdsprogrammet är två centrala verktyg för att förverkliga visionen om Sverige – det nya matlandet.

Vidare framgår att en satsning på livsmedelssektorn påbörjades 2008 genom En livsmedelsstrategi för hela Sverige. I strategin ingår insatser för att främja en ökad innovationsgrad och kompetensutveckling inom sektorn, insatser för mer utvecklade logistiklösningar för transport mellan olika aktörer samt insatser för export av livsmedel och för att öka dialogen mellan sektorns representanter. Ytterligare satsningar inom livsmedelsstrategin görs genom att förbättra förutsättningarna för småskaliga producenter och riktade åtgärder som ger goda förutsättningar för att tillgodose konsumenternas efterfrågan på ekologiska livsmedel. Den småskaliga produktionen

av livsmedel är vanligtvis baserad på närproducerade råvaror och har dessutom ofta en besöksnäring kopplad till produktionen. Även ekologisk produktion har potential att utvecklas så att landsbygdens tillväxt stärks.

Regeringen betonar att livsmedelssektorn har stor betydelse för hela Sverige, i termer av arbetstillfällen och tillväxt i hela landet. Satsningen på En livsmedelsstrategi för hela Sverige har givit goda resultat och fortsätter 2010.

Därutöver bör uppmärksammas att utskottet löpande följer frågor som rör småskalig livsmedelsproduktion. (Se även bilaga 4 Uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion.)

Utskottet genomförde 2005 en uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. Under 2007 genomförde utskottet en utfrågning i ämnet, och därefter har utskottet följt regeringens årliga resultatredovisning till riksdagen vad gäller förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. Utskottet har bl.a. konstaterat att regeringen redovisar ett antal insatser, men att den inte redovisar det faktiska resultatet av de insatser som gjorts. Mot den bakgrunden har utskottet under 2009 gjort en ny uppföljning av resultaten och konsekvenserna av statens insatser inom området. Uppföljningen har inriktats på att undersöka vilka åtgärder som har vidtagits efter utskottets tidigare uppföljning samt på hur de berörda aktörerna ser på de insatser som har vidtagits, vilka konsekvenser de har fått och vilka resultat som har uppnåtts (rapport 2009/10:RFR1).

I uppföljningen konstateras bl.a. att konsumenternas efterfrågan av och handelns intresse för småskaligt producerade livsmedel har ökat. De småskaliga livsmedelsföretagen upplever fortfarande regelverket som krångligt och oöverskådligt, trots att olika förenklingsinsatser har genomförts. En slutsats av uppföljningen är att det därför är viktigt att fortsätta arbetet med att förenkla regelverket och att i detta arbete uppmärksamma de småskaliga livsmedelsproducenternas särskilda förutsättningar. I uppföljningen pekas också bl.a. på vikten av fortsatt arbete för en mer likvärdig livsmedelskontroll i hela landet. Det konstateras att statens insatser för småskaliga slakterier har gett positiva resultat, men att det kvarstår en del problem vad gäller t.ex. slaktavfall.

Utskottets uppföljning visar att staten avsätter medel för insatser för den småskaliga livsmedelsproduktionen och att omfattningen av det ekonomiska stödet har ökat under de senaste åren, bl.a. genom satsningen på nationella och regionala resurscentrum, livsmedelsstrategin och visionen om Sverige – det nya matlandet. I uppföljningen konstateras att regeringen för närvarande genomför olika satsningar och att det inte har ingått i uppföljningen att närmare studera vilka resultat som regeringens pågående arbete har fått. Utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp framför i sin rapport att man därför ser fram emot kommande redovisningar till riksdagen av insatsernas resultat.

I uppföljningen uppmärksammas även att det fortsatt finns behov av rådgivning, utbildning och kompetensutveckling hos de småskaliga producenterna. Bland annat uppmärksammas Eldrimners insatser och att Eldrimners

roll kan upplevas som oklar. Utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp menar att det är viktigt att Eldrimners roll och uppdrag som nationellt resurscentrum tydliggörs och att frågan om den långsiktiga finansieringen av Eldrimners verksamhet får en lösning. I uppföljningen betonas även vikten av att förbättra myndigheternas information till företagen. Vidare lyfts vikten av samverkan och samarbete mellan myndigheter fram. Man bör se över vilken statistik som olika aktörer har behov av och klargöra vilket ansvar olika myndigheter har för statistiken. Det är viktigt att statens insatser utvärderas, liksom att de olika frågor som lyfts fram i denna uppföljning fortsättningsvis uppmärksammas.

Slutligen bör nämnas att av de ovan redovisade motionsförslagen har bl.a. förslagen om att inrätta regionala inspektörer samt om Eldrimner tidigare beretts och avstyrkts av utskottet i bl.a. betänkandena 2008/09:MJU21 och 2008/09:MJU2.

1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer

Propositionen

Anslaget ändamål är huvudsakligen att finansiera kostnader för medlemskap i internationella organisationer inom jordbruksdepartementets ansvarsområde. Den dominerande posten är kostnaden för Sveriges medlemskap i FAO, FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation.

Anslaget används även för kostnader i samband med obligatoriskt deltagande i vissa internationella möten och konferenser. En del av anslaget avser kostnader för EU:s regionala rådgivande nämnder inom fiskeripolitiken, nordiskt samarbete samt bilateralt forskarutbyte med länder i Central- och Östeuropa, utvecklingsländer och de nya industriländerna (Newly Industrialised Countries). Avgiften till FAO har ökat till följd av beslut inom organisationen att öka medlemsavgiften från medlemmarna. Dessutom påverkas kostnaderna för avgiften av rådande valutakurser. Regeringen föreslår därför att anslaget tillförs 7 miljoner kronor 2010 och därefter 5 miljoner kronor 2011 och 2012. Regeringen föreslår att 43 866 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Propositionen

Anslaget används för åtgärder inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013 inklusive kvarvarande utbetalningar från programperioden 2000–2006.

Anslaget används för det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige enligt förordningen (1996:93) om nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige. Slutligen finansieras återföringen av skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel. En del av skatten på handelsgödsel utgör medfinansiering i landsbygdsprogrammet 2007–2013.

En mindre del av anslaget används för uppföljning, utvärdering, administration och kontroll av verksamheten under anslaget.

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Det innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för de av riksdagen årligen anvisade anslagsmedlen. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2010 för ramanslag 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 900 000 000 kr under 2011, högst 544 400 000 kr under 2012, högst 318 300 000 kr under 2013, högst 208 700 000 kr under 2014 och högst 28 600 000 kr därefter.

Sverige har från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling tilldelats totalt ca 1 953 miljoner euro för landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013. Landsbygdsprogrammet medfinansieras nationellt inom ramar som anges i EU:s landsbygdsförordning och som preciseras i programmet.

Anslag 1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur ökar i omfattning med anledning av den europeiska ekonomiska återhämtningsplanen, vilket framgår av regeringens överväganden under det anslaget.

Regeringen föreslår att anslag 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur ska minskas 2010 med motsvarande belopp, 47,5 miljoner kronor. Därmed ökar inte landsbygdsprogrammets totala belastning på statsbudgeten.

I anslagsberäkningen ingår att skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel kommer att återföras 2010–2011. Från 2012 sker ingen återföring av skatt på handelsgödsel eftersom regeringen föreslår att skatten ska avskaffas den 1 januari 2010.

Regeringen föreslår att 2 965 931 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

I motion MJ431 (mp) yrkande 2 delvis yrkas att anslaget ska utökas med 101 000 000 kr för att det ska vara möjligt att genomföra en del av Miljömålsrådets förslag avseende målet för den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena i åkermark.

Enligt motion MJ214 (m) yrkande 2 bör man se över möjligheterna att ge stöd åt gårdar för att producera biogas.

Det behövs enligt motion MJ220 (kd) större resurser för att upprätthålla våra värdefullaste ängar och hagar.

Vid en kommande översyn av landsbygdsprogrammet bör man enligt motion MJ424 (c) beakta möjligheten att inom detta främja produktionen av viltbete.

I fråga om stöd till livsmedelssektorn anförs i motion MJ474 (s) yrkande 3 att många av de småföretagare som arbetar inom de gröna näringarna behöver ökat stöd och uppmärksamhet, särskilt de som genom att odla ekologiskt och närproducerat skapar säkra, nyttiga och icke klimatstörande livsmedel.

Den ekologiska produktionen bör enligt motion MJ330 (m) inte särbehandlas utan delta på marknaden under samma förutsättningar som konventionellt odlade livsmedel. Statens stöd till ekologisk produktion bör slopas. I motion MJ403 (v) yrkandena 2 och 12 framhålls att satsningarna på det ekologiska jordbruket bör utökas då de bidrar till en positiv och långsiktig landsbygdsutveckling. Motionärerna framhåller riskerna med att nedprioritera ekologisk produktion. En nedprioritering kan försvåra utvecklingen av ett hållbart och ekologiskt lantbruk. I motionen framhålls även att beslutet att slopa skatten på handelsgödsel går emot de ambitioner man uttalat kring miljöanpassningen inom jordbrukssektorn med hänseende på havsmiljön (yrkande 8). Skatteintäkten bör därför återföras, enligt motionärerna.

Enligt motion MJ479 (mp) yrkande 4 bör ett certifieringsbidrag införas för att täcka en del av certifieringskostnaderna för småbrukare.

1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Propositionen

Anslaget används för åtgärder inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013 motsvarande EU:s finansiering av detta program. Finansieringen sker via Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU).

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för de av riksdagen årligen anvisade anslagsmedlen. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2010 för ramanslag 1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 100 000 000 kr under 2011, högst 626 900 000 kr under 2012, högst 422 500 000 kr under 2013, högst 326 200 000 kr under 2014 och högst 24 400 000 kr därefter.

Sverige tilldelades 2006 från EU-budgeten cirka 1 953 miljoner euro för landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013. I beloppet ingick medel från en då beslutad modulering av gårdsstödet. Finansieringen sker genom Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU). Till följd av den s.k. hälsokontrollen av den gemensamma jordbrukspolitiken och den gemensamma ekonomiska återhämtningsplanen har ytterligare cirka 100 miljoner euro från fonden fördelats till Sverige för programperioden 2007–2013. Genom överföring av outnyttjade medel inom ramen för gårds-

stödet har Sverige getts möjlighet att därutöver tillföra 27 miljoner euro för finansiering av landsbygdsprogrammet 2007–2013. Regeringen har under 2009 fattat beslut om förslag till programändringar med anledning av hälsokontrollen och förändrade förutsättningar för miljöersättningar, däribland för skötsel av betesmarker och slätterängar. Den nationella medfinansieringen av nya och förstärkta insatser i programmet kommer att ske inom befintliga tidigare beslutade ramar för programperioden 2007–2013 inom anslag 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur. Det blir möjligt genom att det finns utrymme att öka EJFLU:s andel av hela landsbygdsprogrammets finansiering. Nya insatser genom medel från den ekonomiska återhämtningsplanen, ca 21 miljoner euro, ger möjlighet att i det lokala utvecklingsarbetet öka tillgången till bredband i landsbygdsområden. Regeringen avser att under hösten fatta beslut om förslag till en programändring. Den offentliga nationella medfinansieringen förutsätts kunna ske med medel utanför statsbudgeten.

Anslaget beräknas öka under perioden 2010–2012 till följd av programändringar som blivit möjliga att genomföra tack vare de nya medlen från EJFLU.

Regeringen föreslår att 2 654 546 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Propositionen

Anslaget används för försöks- och utvecklingsverksamhet i syfte att styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växtnärläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av växtskyddsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden, för ekologisk produktion samt för effektivare energianvändning inom de areella näringarna. Anslaget får likaså användas för uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitikerna liksom för effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget.

Resultaten från verksamheten ligger bl.a. till grund för rådgivning, information och utbildning riktad till jordbrukare, lagstiftning på området samt framtagande och utveckling av insatser inom ramen för landsbygdsprogrammet.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 2 miljoner kronor för att tillföras anslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m.

Regeringen föreslår att 22 830 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionerna

Enligt motion MJ402 (v) delvis bör anslaget förstärkas med 50 000 000 kr. Det finns ett behov av ökad information, statistik, rådgivning och utbildning inom det ekologiska jordbruket, och det krävs även en

miljöanpassad utveckling av det konventionella jordbruket. Ekorådgivare bör införas för att underlätta och stimulera nyetablering av ekologiska jordbruk.

Miljöpartiet föreslår i motion MJ431 (mp) yrkande 2 delvis att anslaget ska minskas med 11 000 000 kr och att motsvarande belopp ska föras till ett nytt anslag för att främja ekologisk produktion. Det ekologiska lantbruket bidrar till att flera miljömål nås.

De som lever upp till tydliga krav på minskade utsläpp bör enligt motionerna MJ403 (v) yrkande 7 och Fi299 (v) yrkande 37 få stöd till miljöförbättrande åtgärder som motsvarar den minskade återföringen av koldioxidskatten.

Kompletterande upplysningar

Det framgår av budgetpropositionen för 2010 att återbetalningen av koldioxidskatt för dieselolja i jordbruks- och skogsbruksmaskiner sänks från 2,38 kronor per liter till 2,10 kronor per liter 2011, 1,70 kronor per liter 2013 och 0,90 kronor per liter 2015 (prop. 2009/10:1 avsnitt 7.2.5.6). Åtgärden ökar skatteintäkterna med 0,09 miljarder kronor 2011.

Skatteutskottet anförde i ett yttrande till finansutskottet den 20 oktober 2009 (bet. 2009/10:SkU1y) att riksdagen nyligen i samband med behandlingen av regeringens klimatproposition har ställt sig bakom regeringens bedömning rörande sänkt återbetalning av koldioxidskatt för dieselolja i jordbruks- och skogsbruksmaskiner (prop. 2008/09:162, bet. 2008/09: MJU28, yttr. 2008/09:SkU9y, rskr. 2008/09:300). Riksdagen bör enligt skatteutskottet vidhålla sitt ställningstagande. Utskottet delar regeringens bedömning att bränsleförbrukningen och användningen av fossila bränslen i jord- och skogsbruket bör minska. En successiv minskning av den aktuella återbetalningen av koldioxidskatten är ett lämpligt sätt att ge jord- och skogsbrukets företag ökade incitament att vidta åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser. När skatter som i detta fall används som styrmedel minskar behovet av att betala ut stöd för att bidra till att uppnå målen. Skatteutskottet anser att stödåtgärder till jord- och skogsbruk bör bedömas från andra utgångspunkter.

1:26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Propositionen

Från anslaget betalas bidrag till jordbrukets yttre och inre rationalisering enligt förordningen (1978:250) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering (omtryckt 1988:999). Från och med 2006 disponeras anslaget helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas, Västra Götalands samt delar av Värmlands län.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 1,5 miljoner kronor 2011 och 2012 för att tillföras anslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m.

Regeringen föreslår att 4 116 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

1:27 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Propositionen

Regeringen föreslår att friköp av fjällägenheter ska kunna medges fysiska personer om marken används eller kommer att användas för permanent boende eller deltidsboende minst sex månader per år och boendet har rimliga förutsättningar att långsiktigt bestå.

Detsamma gäller för fritidsboende om förvärvaren under mycket lång tid har eller har haft en stark personlig anknytning till platsen i fråga. Friköp ska även kunna medges för en under året tidsbegränsad näringsverksamhet som långsiktigt bedrivs eller kommer att bedrivas på platsen, om inte särskilda skäl talar mot en försäljning.

Upplåtelse med tomträtt ska endast kunna ske för näringsverksamhet med stort markbehov eller om den som marken upplåtits till inte vill förvärva den med äganderätt.

Anslaget används i huvudsak för bidrag till underhåll, upprustning och investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på fjällägenheter. Vidare ska anslaget dessutom täcka avvecklingsbidrag och avträdesersättning till arrendatorer m.m. Frågor om nedläggning av fjällägenheter prövas av Jordbruksverket medan upplåtelser beslutas av länsstyrelsen.

Regeringen föreslår att 1 529 000 kr anvisas under anslaget för 2010. Vidare föreslår regeringen att anslaget minskas med 500 000 kr 2011 och 2012 för att tillföras anslag 1:28 Främjande av rennärigen m.m.

1:28 Främjande av rennärigen m.m.

Propositionen

Från och med 2010 överförs den del av anslag 1:8 Ersättningar för viltskador m.m. som avser ersättning för renar som skadats eller dödats av varg, björn, järv, lo eller örn samt kostnader för samebyarnas inventering av rovdjur till detta anslag. Denna del av anslaget används för att förebygga skador av vilt samt för ersättning för sådana skador. Rätten till ersättning regleras i viltskadeförordningen (2001:724).

Anslaget används även till åtgärder för att främja rennärigen i form av

- underhåll eller rivning av vissa riksgränsstängsel och renskötsel­anläggningar som staten har underhållsansvar för
- markanvändningen, riksintressen och marker som är värdefulla för renskötseln, natur- och kulturmiljövården
- utveckling av företagsregistret för rennärigen
- bidrag enligt 35 b § rennärlingsförordningen (1993:384)
- prisstöd till rennärigen enligt förordningen (1986:255) om pristillägg på renkött
- ersättning till följd av Tjernobyloolyckan enligt förordningen (1994:246) om ersättning för vissa merkostnader och förluster med anledning av Tjernobyloolyckan

- kostnader för medling m.m. i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller konflikter på grund av renbetning på åkermark
- katastrofskadeskydd enligt 35 a § rennäringförordningen
- åtgärder för anpassning till ändrade klimatförhållanden
- övriga åtgärder för främjande av rennäringen.

En viss del av den verksamhet som finansieras av anslaget är åtgärder i form av projektstöd och medel till speciella satsningar för främjande av rennäringen.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 kr under 2011 och högst 2 000 000 kr 2012.

Regeringen föreslår att anslaget tillförs 4 miljoner kronor 2010 samt ytterligare 4 miljoner kronor 2011–2016 för kostnader som uppkommer till följd av den nya renbeteskonventionen.

I enlighet med förslag i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat (prop. 2008/09:162) ökade anslaget med 9 miljoner kronor 2009. Ytterligare 1 miljon kronor tillförs 2010.

Regeringen föreslår att 109 915 000 kr anvisas under anslaget.

Motionen

Socialdemokraterna avvisar i motion MJ474 yrkande 1 delvis att medel ska överföras från en lagstadgad rovdjursersättning till rennäringfrämjande åtgärder. Anslag 1:28 bör därför minskas med 49 197 000 kr.

1:29 Sveriges lantbruksuniversitet

Propositionen

Anslaget används för att finansiera högskoleutbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå samt forskning och fortlöpande miljöanalys. Verksamheten bedrivs utifrån en sektorsroll som preciseras av fem ansvarsområden och där varje ansvarsområde omfattar hela kedjan, från råvaruproduktion till färdig produkt på marknaden:

- kvalitet i livsmedelskedjan
- djurhållning, djurhälsa och djurskydd
- skog, skogsbruk och förädling av skogsråvaran
- landsbygdsutveckling, rekreation och fritid samt landskapsplanering och markanvändning i tätorter och tätortsnära miljöer.

Utbildning på grundnivå och avancerad nivå bedrivs inom ett 50-tal olika utbildningsprogram.

Avgiftsintäkterna disponeras av Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). SLU:s intäkter av avgifter m.m. uppgick 2008 till 458 miljoner kronor. Avgiftsintäkterna avser bl.a. forskningsuppdrag och djursjukvård.

I enlighet med vad som bedömdes om fördelningen av medel i propositionen Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50) föreslår regeringen att anslaget ökas med 51 miljoner kr. Vidare föreslår regeringen att anslaget ska ökas med ytterligare 20 miljoner kronor för forskning vid universitet och högskolor. I enlighet med den ovannämnda propositionen ska 10 % av de tilldelade anslagsmedlen för forskning till universitet och högskolor omfördelas baserat på kvalitet med utgångspunkt i indikatorerna externa medel samt vetenskaplig produktion och citeringar. För Sveriges lantbruksuniversitets del innebär det att anslaget föreslås minska med 10 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 13 miljoner kronor för strategisk forskning i enlighet med vad regeringen presenterade i forsknings- och innovationspropositionen. Regeringen avser att fördela medel till Sveriges lantbruksuniversitet, som huvudsökande, för området Hållbart nyttjande av naturresurser tillsammans med Umeå universitet (20 %). För 2011 beräknas anslaget öka med ytterligare 2,3 miljoner kronor och för 2012 med ytterligare 11 miljoner kronor.

I enlighet med förslag i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat (prop. 2008/09:162) avsattes medel för en treårig satsning på klimatanpassningsåtgärder för SLU:s verksamhet rörande fortlöpande miljöanalys med 40 miljoner kronor för 2009 samt ytterligare 5 miljoner kronor för åren 2010 och 2011.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 5 miljoner kronor för att tillföras anslag 1:14 Fiskeriverket. Vidare föreslår regeringen att anslaget minskas med 3 miljoner kronor för 2010 som tillförs anslag 1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Regeringen föreslår att 1 624 236 000 kr anvisas under anslaget.

Motionen

Vänsterpartiet förordar i motion MJ403 yrkande 14 delvis att anslag till forskning om ekologiskt lantbruk ska öka eftersom det finns skilda meningar om ekologisk produktion. Det behövs en helhetssyn där alla aspekter tas med, innefattande det konventionella jordbrukets påverkan i form av handelsgödsel, kemikalier, utarmning av jordar, erosion, övergödning osv. i förhållande till det ekologiska jordbruket.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

SLU har örönmärkta medel för ekologisk forskning. Enligt SLU:s regleringsbrev för 2009 ska minst 5 000 000 kr av anslaget användas till den verksamhet som bedrivs vid Centrum för uthålligt lantbruk. Centrum för uthålligt lantbruk (CUL) är ett samarbetsforum för forskare och andra aktörer med intresse för forskning inom ekologiskt lantbruk och lantbrukets uthållighetsfrågor. CUL samordnar forskning och utbildning, initierar utvecklingsprojekt och bedriver ett omfattande informationsarbete inom området.

Enligt sitt regleringsbrev för 2009 ska SLU vidare använda minst 7 000 000 kr för fältforskningsverksamhet rörande ekologisk produktion. (Se även utskottets kompletterande uppgifter om medel för ekologisk forskning nedan under anslag 1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning.)

1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Propositionen

Anslaget används för stöd till forskning om de areella näringarna samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning som utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser. Anslaget används också till att finansiera med näringen samfinansierad forskning som omfattar jordbruksteknisk forskning, viss skogsforskning, trädgårdsforskning samt växtförädling. Förvaltningsanslaget redovisas under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård under anslag 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader, och anslaget för forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande redovisas under anslag 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning under samma utgiftsområde.

För att underlätta planering, utlysning och genomförande av långsiktiga forskningsprojekt bör regeringen bemyndigas att under detta anslag ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kr under 2011, högst 400 000 000 kr under 2012 och högst 400 000 000 kr därefter.

I enlighet med regeringens proposition Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50) föreslås anslaget öka med 13 miljoner kronor för 2010.

Regeringen föreslår att 399 130 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Motionen

Vänsterpartiet förordar i motion MJ403 yrkande 14 delvis att anslag till forskning om ekologiskt lantbruk ska öka eftersom det finns skilda meningar om ekologisk produktion. Det behövs en helhetssyn där alla aspekter tas med, innefattande det konventionella jordbrukets påverkan i form av handelsgödsel, kemikalier, utarmning av jordar, erosion, övergödning osv. i förhållande till det ekologiska jordbruket.

Miljöpartiet föreslår i motion MJ431 yrkande 2 delvis att anslaget ska tillföras 122 000 000 kr, varav 5 000 000 kr bör användas för forskning om alternativ till djurförsök.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Formas finansierar bl.a. forskning som rör ekologiskt lantbruk. Ett 20-tal projekt har startats sedan 2001 enligt deras forskningskatalog.

Det pågår vidare ett gemensamt europeiskt forskningsprogram inom ekologisk produktion och konsumtion, CORE Organic. Sverige deltar tillsammans med tio andra länder i det EU-stödda projektet. Formas är den formella svenska samarbetspartnern. Forskare från SLU deltar i tre av åtta transnationella projekt som har beviljats medel.

Utöver de medel som SLU och Formas disponerar för forskning om ekologiska lantbruk och som redovisas ovan har Jordbruksverket anvisade medel för försöks- och utvecklingsverksamhet inom anslag 1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket i syfte att bidra till att uppfylla relevanta delmål inom ramen för de miljö kvalitetsmål som berör jordbruket. Av anslaget ska 6 miljoner kronor avse verksamhet som rör ekologisk produktion.

I mars 2009 fördelade Jordbruksverket 12,2 miljoner kronor till försöks- och utvecklingsverksamhet inom programmen för ökad biologisk mångfald i odlingslandskapet och ökad ekologisk produktion inklusive förbättrad djurhälsa inom ekologisk produktion. Medlen fördelades till 30 projekt.

Slutligen kan nämnas att Stiftelsen lantbruksforskning (SLF) också finansierar ekologisk forskning.

1:31 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Propositionen

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet.

Anslaget används för att finansiera kostnader för akademiens ordinarie tjänstemän, ersättning åt skoglig expertis och bidrag till bibliotek, seminarier m.m. samt vissa kostnader för utländskt forskarutbyte och utländska forskarkontakter.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien fungerar som diskussionsplattform för ledande företrädare inom den gröna sektorn. Under året har KSLA bedrivit en omfattande konferens- och seminarieverksamhet inom områden som är angelägna för de areella näringarna. Akademien fyller en viktig funktion som länk mellan forskning, näringsliv, övriga samhällsorgan och ideella organisationer.

Regeringen föreslår att 1 427 000 kr anvisas under anslaget för 2010.

Förslag till nya anslag

Motionerna

Enligt motion MJ402 (v) delvis sysselsatte arbetsmarknadsåtgärden Gröna jobb över 3 000 långtidsarbetslösa under perioden 2003–2006. Gröna jobb bör startas om, och Vänsterpartiet satsar därför 500 miljoner kronor i utgiftsområde 10 och 14. Motionärerna föreslår att ytterligare 10 000 000 kr anslås till ett nytt anslag för administrativa kostnader på Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Fiskeriverket och Skogsstyrelsen.

I motion MJ431 (mp) yrkande 2 delvis tillförs 54 000 000 kr till ett nytt anslag, Åtgärder för att främja ekologisk produktion och omställningsstöd. Miljöpartiet vill införa ett omställningsstöd till certifierad ekologisk produktion. När ytterligare medel från landsbygdsprogrammet blir tillgängliga för stöd till biologisk mångfald och andra miljöhänsyn bör stödet till det ekologiska lantbruket öka.

Kompletterande upplysningar

I budgetpropositionen anförs att regeringens nya åtgärd inom arbetsmarknadspolitiken, Lyft, omfattar insatser inom statliga och kommunala bolag och verksamheter samt ideella organisationer med viss verksamhet, bl.a. genom insatser t.ex. inom miljö, skogsvård och kulturarvet. Insatserna syftar till att aktivera personer som saknar arbete och att säkerställa bibehållen kontakt med arbetsmarknaden. Samtidigt kan insatserna ses som ett sätt att bidra till att upprätthålla värdefulla natur- och kulturmiljövärden.

Utskottet tillstyrkte vid riksdagsbehandlingen av 2009 års statsbudget (bet. 2007/08:MJU2) regeringens förslag (prop. 2007/08:1 utg.omr. 23) att öka anslagen 43:14 Konkurrenskraftig livsmedelssektor och 44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket. Regeringen avsåg bl.a. att inom ramen för en treårig satsning tillsammans med näringen ta fram en livsmedelsstrategi för att stärka jordbruksnäringens och livsmedelsindustrins konkurrenskraft. Utskottet konstaterade att regeringen inte hade föreslagit någon motsvarighet till det anslag som i riksdagens anslagsbeslut för 2007 benämndes 44:6 Åtgärder för att främja ekologisk produktion (bet. 2007/08:MJU2 och 2008/09:MJU2).

Utskottets ställningstagande

Miljö- och jordbruksutskottet har genom sitt yttrande till finansutskottet den 15 oktober 2009 (prot. 2009/10:2) ställt sig bakom den av regeringen föreslagna ramen för utgiftsområdet, vilken riksdagen fattat beslut om den 18 november 2009 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 23, bet. 2009/10:FiU1, rskr. 2009/10:42).

I den tidigare redovisningen i detta betänkande har vissa kompletterande uppgifter m.m., till vilka utskottet hänvisar, lämnats under de berörda anslagen. Med det anförda tillstyrker utskottet de anslag som regeringen föresla-

git för budgetåret 2010 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel (se *bilaga 2*). Vidare tillstyrks de övriga här aktuella förslagen till riksdagsbeslut som lagts fram i budgetpropositionen. Samtliga motionsyrkanden som har behandlats under anslagen avstyrks.

Övriga motionsförslag

Statsskogsutredningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om Statsskogsutredningen (m).

I motion MJ344 (m) begärs att Statsskogsutredningen (SOU 2002:40) ska återväckas för att göra det möjligt att inrätta en samlad förvaltning av statens skogar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att en översyn av förvaltningen av de statligt ägda skogarna gjordes av Statsskogsutredningen 2002 (SOU 2002:40). Regeringen redovisade resultaten av utredningen till riksdagen i skrivelsen Uppföljning av skogspolitiken (skr. 2003/04:39). Därefter har skogspolitiken utvärderats av en särskild utredare, vars underlag låg till grund för regeringens proposition En skogspolitik i takt med tiden (prop. 2007/08:108) som behandlades av utskottet i betänkandet 2007/08:MJU18 i maj 2008.

Utskottet avslög i sitt förra budgetbetänkande 2008/09:MJU2 ett identiskt motionsyrkande om Statsskogsutredningen. Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan, varför motion MJ344 (m) bör lämnas utan vidare åtgärd.

Huvudmannaskap för veterinärer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag som rör huvudmannaskap för veterinärer (m och s).

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Motionerna

Enligt motion MJ201 (m) bör de statliga veterinärerna privatiseras eftersom det finns problem med bristande konkurrens och motsättningar mellan de privatpraktiserande veterinärerna och de statliga distriktsveterinärerna.

I såväl motion MJ422 (s) som MJ474 (s) yrkande 22 betonas att en god smittskyddsorganisation och en veterinär serviceverksamhet i hela landet bör bevaras. En privatisering av veterinärerna riskerar att leda till att det uppstår brister i den veterinära vården i vissa delar av landet.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen beslutade den 4 november 2009 om en ny organisation för veterinär service och vid utbrott av smittsamma djursjukdomar (prop. 2008/09: 211, bet. 2009/10:MJU7 och rskr. 2009/10:27).

Beslutet syftar till att säkerställa en väl fungerande organisation för veterinär service och vid utbrott av smittsamma djursjukdomar. Enligt riksdagens beslut ges privatpraktiserande veterinärer i större utsträckning än i dag möjlighet att få stöd för att delta i smittskydds- och jourberedskap samt att få statligt stöd för djurhälsovård och djursjukvård i områden där det inte är möjligt att bedriva lönsam veterinär verksamhet utan stöd. Den stödberättigade verksamheten bör upphandlas, och såväl den statliga distriktsveterinärorganisationen som privatpraktiserande veterinärer bör kunna delta i upphandlingen.

I likhet med regeringen bedömde utskottet att det även i fortsättningen behövs ett statligt stöd med den nuvarande omfattningen för att upprätthålla en tillfredsställande veterinär service i enlighet med samhällets mål. Det statliga stödet bör, liksom i dag, gå till beredskapen för utbrott av smittsamma djursjukdomar och djursjukvården under jourtid. Det bör även finnas möjlighet att få statlig ersättning för djursjukvård och djurhälsovård i områden där det är svårt att upprätthålla en tillfredsställande veterinär service utan statligt stöd, vanligen i djurglesa områden.

Utskottet bedömer vidare att det även framöver kommer att finnas ett behov av en statlig distriktsveterinärorganisation för att säkerställa en väl fungerande organisation vid utbrott av smittsamma djursjukdomar och vård av djur i hela landet dygnet runt. En helt privat lösning förväntas inte kunna tillgodose de höga ambitioner som staten har vad gäller smitt- och djurskydd. För att uppnå en effektivare organisation än i dag bör emellertid privatpraktiserande veterinärer i större utsträckning beredas möjlighet att delta i smittskydds- och jourberedskapen. Det bör även bli möjligt för privatpraktiserande veterinärer att verka i områden där det inte går att bedriva lönsam djurhälsovård och djursjukvård utan statligt stöd. För att åstadkomma denna ökade effektivitet bör även privatpraktiserande veterinärer kunna få del av det statliga stöd som Jordbruksverkets distriktsveterinäravdelning erhåller i dag.

Privatpraktiserande veterinärer bör även ges möjlighet att förordnas som officiella veterinärer och därmed utföra uppgifter som i dag är i princip förbehållna distriktsveterinärer. Ersättningen för att ingå i organisationen för beredskap vid utbrott av smittsamma djursjukdomar, för jourberedskap och för verksamhet i djurglesa områden bör bestämmas genom offentlig upphandling. Ersättning kommer att utgå dels för att finnas tillgänglig och

vara beredd att åta sig uppdrag under jourtid och vid utbrott av smittsam djursjukdom, dels för den tid som veterinären deltar i en beredskapsorganisation vid utbrott. Dessutom ska driftsstöd kunna lämnas för veterinär service i bl.a. djurglesa områden.

Ett förfarande med offentlig upphandling av all verksamhet i landet som får statlig ersättning för beredskap vid utbrott av smittsamma djursjukdomar, för jourberedskap och för verksamhet i djurglesa områden innebär enligt utskottets bedömning en rimlig avvägning mellan statens ansvar att säkerställa att statens mål rörande verksamheten uppnås och behovet av ett konkurrensneutralt system.

Med det anförda avstyrks motionerna MJ201 (m), MJ422 (s) och MJ474 (s) yrkande 22.

Djurskyddstillsyn m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att tillsynsansvaret för djurskyddet bör föras tillbaka till kommunerna, om organisation för djurskyddet och om utökad samordning av djurskydd och förprovning vid länsstyrelserna (s och mp).

Jämför reservationerna 2 (s) och 3 (mp).

Motionerna

Enligt motionerna MJ285, MJ288 och MJ297 (samtliga s) bör tillsynsansvaret för djurskyddet föras tillbaka till kommunerna från länsstyrelserna. Sedan länsstyrelserna övertog tillsynen bedrivs på flera håll i landet i stort sett inga planerade kontroller.

I motion MJ474 (s) yrkande 21 uppmärksammas att djurskyddsfrågorna, som i dag tillhör Jordbruksverket, bör ha ett eget kompetensområde och inte handläggas av en myndighet som också har näringsintressen att ta hänsyn till. Enligt motion MJ417 (s) behövs en översyn av djurskyddets organisation i syfte att skapa ett effektivt och värdigt djurskydd. I motion MJ390 (s) uppmärksammas att det behövs en myndighet med uppgift att utvärdera hur djur behandlas i Sverige och att ta fram djuretiska råd m.m.

Miljöpartiet framhåller i motion MJ358 yrkandena 2 och 3 att myndighetsorganisationen för djurskyddet bör stärkas och att den regionala djurskyddstillsynen behöver mer resurser.

I motion MJ429 (mp) uppmärksammas att förprovning och djurskydd bör samordnas på länsstyrelserna, vilket skulle upplevas som mer relevant för djurägaren samtidigt som djurskyddet skulle kunna bli mer fullödigt.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har beslutat att djurskyddskontrollen ska utföras av länsstyrelserna (prop. 2007/08:63, bet. 2007/08:MJU17, rskr. 2007/08:234). Kontrollen överfördes således från kommunerna till länsstyrelserna fr.o.m. den 1 januari 2009. I budgetpropositionen redogör regeringen för såväl åtgärder som har vidtagits inom djurskyddsområdet som organisationen av djurskyddskontrollen.

När det gäller kontrollverksamheten under 2008 redovisas att andelen kommuner med en upprättad kontrollplan för djurskyddskontroll sjönk från 87 till 80 %, och endast 60 % av kommunerna uppgav att de kunde uppnå den rekommenderade kontrollfrekvensen. Regeringen uppger att uppfyllelsen av målet om en likvärdig och rättssäker djurskyddskontroll med hög kvalitet i hela landet varit lägre än önskvärt under 2008, vilket även konstaterats tidigare år. Regeringen har hanterat situationen genom att djurskyddskontrollen sedan den 1 januari 2009 flyttats till länsstyrelserna, i syfte att uppnå likvärdig kvalitet.

I samband med behandlingen av regeringens förslag om att överföra kontrollen till länsstyrelserna anförde utskottet att det var ändamålsenligt och effektivt att flytta över ansvaret för djurskyddskontrollen från kommunerna till länsstyrelserna eftersom det fanns brister i den kommunala djurskyddskontrollen. Utskottet ansåg att en förändring i denna riktning borde kunna leda till en allmän kompetensökning hos kontrollmyndigheterna och en ökad likvärdighet i kontrollerna och därmed också till ökad förutsägbarhet och rättssäkerhet för enskilda. Förändringarna borde även gynna förutsättningarna för Sverige att garantera att EG-regelverket efterlevs till fullo.

När det gäller länsstyrelsernas resurser för att utföra djurskyddskontrollen kan nämnas att Statens jordbruksverk i samråd med länsstyrelserna har genomfört ett regeringsuppdrag om resursfördelningen. Jordbruksverket lämnade i augusti 2009 sitt förslag till fördelning av resurser för jordbruks- och lantbygdsstöd samt djurskyddskontroller (2009-08-13, dnr 07-5823/09). Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I likhet med regeringen är utskottet positivt till att genomföra åtgärder som effektiviserar kontrollverksamheten och underlättar för lantbrukare genom samordnade kontrollbesök. I sammanhanget vill utskottet därför nämna att regeringen uppdrog åt länsstyrelserna att under hösten 2008 förbereda verksamhetsövergången av djurskyddstillsynen. I uppdraget ingick att effektivisera kontrollverksamheten och att underlätta för lantbrukarna att samordna kontrollbesöken. Av avrapporteringen, som lämnades till regeringen den 28 februari 2009, framgår att ett antal länsstyrelser har integrerat djurskyddskontrollerna och EU-kontrollen.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet MJ285 (s), MJ288 (s), MJ297 (s), MJ358 (mp) yrkande 2 och 3, MJ390 (s), MJ417 (s), MJ429 (mp) och MJ474 yrkande 21.

Jakt- och viltvårdsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om vildsvinsförvaltning (s, m, och c), om att Svenska Jägareförbundet bör svara för administrationen av jaktkort (s) samt om förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp (fp)

Jämför reservation 4 (s).

Motionerna

Vildsvinsförvaltning

I motionerna MJ213 (m), MJ334 (s) och MJ474 (s) yrkande 23 understryks vikten av att vildsvinsstammen begränsas. Bland annat föreslås att en ny förvaltningsplan bör utformas och att avskjutningen bör öka.

Enligt motionerna MJ238 (s) och MJ283 (s) behövs det en tydlig reglering av vildsvinsjakt vid åtel eftersom utfodringen har lett till en onaturligt stor viltstam som förorsakar skador.

Det bör, enligt motion MJ453 (c) yrkande 2, bli enklare för jordbruksarrendatorer som drabbas av vildsvinsskador att snabbt kunna skjuta några djur om jordägaren inte vidtar åtgärder.

Administration av jaktkort

Ansvar för administration och debitering av jaktkort bör enligt motion MJ291 (s) återgå till Svenska Jägareförbundet. I dag svarar Naturvårdsverket för denna administration, men erfarenheterna är negativa enligt motionären.

Förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp

I motion MJ456 (fp) framhålls att det finns ett behov av att utbilda herdehundar som skydd mot rovdjursangrepp på boskap. Utöver finansiellt stöd för mer effektiva inhägnader bör enligt motionären nya grepp testas, exempelvis s.k. herdehundar som i andra länder använts framgångsrikt.

Utskottets ställningstagande

Vildsvinsförvaltning

Inledningsvis vill utskottet nämna att frågan om vildsvinsförvaltning har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, bl.a. hösten 2008 i betänkande 2008/09:MJU2. Utskottet lämnade de då aktuella motionsförslagen utan vidare åtgärd med hänvisning till de åtgärder som regeringen aviserade.

Regeringen uppger i budgetpropositionen att man har tagit ett samlat grepp om förvaltningen av vildsvin. Detta gäller frågor som bl.a. rör jaktetik, jaktmetoder, utfodring, förenklade möjligheter till försäljning av produkter från vildsvin, inventeringsunderlag samt upprättandet av en

förvaltningsplan för vildsvin. Det övergripande syftet är att minska skadorna på grödor samtidigt som vildsvin ses som en värdefull viltresurs. Vildsvinsstammarna måste, enligt regeringen, balanseras genom jakt.

Av budgetpropositionen framgår att regeringen anser att länsstyrelserna ska ha ansvar för förvaltningen av vildsvin då dessa har störst insikt och kunskap om de regionala förhållandena och effekterna av stammarna.

Vidare uppges att regeringen genom flera regeringsbeslut och ändringar i jaktförordningen har lagt grunden till en ny vildsvinspolitik som ska främjas genom samverkan.

Riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition om eftersök av trafikskadat vilt kommer att stärka djurskyddet för de vilda djur som skadas vid sammanstötning med motorfordon. Tydliga ersättningar för eftersök av vilt stärker den befintliga organisationen av eftersöksjägare (prop. 2008/09:191, 2009/10:MJU3).

Regeringen ändrade i december 2008 jaktförordningen (1987:905) för att underlätta jakten på vildsvin. Beslutet innebär att fast belysning får användas vid åtelplats i syfte att underlätta jakten. Därtill får länsstyrelsen besluta om tillstånd att i enskilda fall använda elektroniska bildförstärkare vid vildsvinsjakt.

I ett av de regeringsbeslut som har fattats när det gäller vildsvinsförvaltningen framgår att många olika åtgärder har initierats för att komma till rätta med de problem som har uppstått till följd av den växande vildsvinsstammen (Jo2008/3960). Av beslutet framgår bl.a. att föreskrifterna för fångst ska revideras. Även tester av hundars lämplighet för vildsvinsjakt ska utformas i samråd med Svenska Kennelklubben. Samverkan kring skadeförebyggande åtgärder ska vidare utvecklas i samråd med Lantbrukarnas Riksförbund, Sveriges jordbruksarrendatorers förbund och Viltskadecenter. Viltskadecenter får också i uppdrag att utveckla metoder för besiktning av viltskador samt att svara för utbildning av länsstyrelsens besiktningsmän. Slutligen ska medel till forskning som syftar till att öka kunskapen om vildsvin öka.

Av regeringsbeslutet framgår vidare att om jordägaren vid jordbruksarrende förbehållit sig jakträtten är denne enligt 9 kap. 34 a § jordabalken skyldig att ersätta arrendatorn för förluster på grund av viltskador om inte jordägaren visar att skadan inte kunnat förhindras trots rimliga ansträngningar från dennes sida. En utsträckt ersättningsskyldighet för markägaren gentemot jordbruksarrendatorn är, enligt regeringens uppfattning, inte aktuell.

I beslutet uppdrog regeringen åt Naturvårdsverket att efter samråd med berörda myndigheter och organisationer utarbeta en nationell förvaltningsplan. Planen ska i första hand fungera som kunskapsstöd i utarbetandet av länsvisa effektiva förvaltningsplaner för vildsvin. Förvaltningsplanen ska således ligga till grund för länsstyrelsens regionala förvaltning av vildsvin och därmed vara till nytta för en långsiktigt hållbar vildsvinsförvaltning. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2009.

Enligt uppgift från Naturvårdsverket pågår arbete i enlighet med vad som angavs i regeringsbeslutet. För att man ska kunna besluta om nya föreskrifter för fångst behöver man fastställa krav på fångstredskap. Alla fångstredskap ska vara typgodkända av Naturvårdsverket för att få användas. Godkännandet gäller konstruktionen och att djurskyddslagstiftningens krav ska tillgodoses. På grundval av detta förhållande bedriver Naturvårdsverket ett projekt innefattande tester på redskap för att kunna ta fram riktlinjer och konstruktionskrav. Projektet ska vara slutfört i augusti 2010.

Utskottet föreslår att motionerna MJ213 (m), MJ238 (s), MJ334 (s), MJ283 (s), MJ453 (c) yrkande 2 och MJ474 (s) yrkande 23 lämnas utan vidare åtgärd på grundval av det arbete som pågår när det gäller vildsvinsförvaltning.

Administration av jaktkort

Frågan om att överföra administrationen och debiteringen av jaktkort har behandlats av utskottet i betänkande 1999/2000:MJU17 på grundval av regeringens proposition 1999/2000:73.

Utskottet ansåg att när det gäller förhållandet mellan myndigheter och organisationer liksom mellan organisationer får det inte finnas risk att något särintresse får ett orimligt stort inflytande över verksamheten. Förvaltningsuppgifter på jaktens och viltvårdens område som innebär myndighetsutövning bör inte annat än i undantagsfall fullgöras av intresseorganisationer. Utskottet delade således regeringens uppfattning att Naturvårdsverket bör vara ansvarig registermyndighet. Detta innebar att all myndighetsutövning vad avser registren överfördes till Naturvårdsverket.

Utskottet har erfarit att man inom Regeringskansliet bereder en framställan från Naturvårdsverket om att ansvaret för administration och debitering av jaktkort överförs från Naturvårdsverket till Länsstyrelsen i Norrbotten. Förslaget är för närvarande föremål för remissbehandling.

Utskottet anser därmed att motion MJ291 (s) bör lämnas utan vidare åtgärd eftersom frågan är under beredning inom Regeringskansliet.

Förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp

Utskottet har berett frågan om s.k. herdehundar i utskottets budgetbetänkanden för 2008 (bet. 2007/08:MJU2) respektive 2009 (bet. 2008/09:MJU2) då identiska motionsyrkanden avstyrktes. Utskottet har ingen ny information att tillföra och hänvisar till sitt tidigare ställningstagande i de ovan nämnda betänkandena, varför motion MJ456 (fp) avstyrks.

Jordbrukets konkurrenskraft m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om det svenska jordbrukets konkurrenskraft (m, c, fp, kd).

Motionerna

I fråga om en översyn av konkurrensförhållandena för de svenska bönderna anförs i motionerna MJ377 (m) yrkande 2 och MJ467 (m, c, fp, kd) yrkande 1 att lika förhållanden måste gälla när det gäller konkurrensen mellan svenska och europeiska bönder. Europeiska unionen utgör en gemensam marknad, och det är viktigt att det svenska jordbrukets konkurrenskraft stärks i detta sammanhang. Även i motion MJ380 (kd) delvis framhålls att de gröna näringarnas konkurrenskraft bör förstärkas.

Utskottets ställningstagande

Som anförs i propositionen agerar det svenska jordbruket på en alltmer internationellt konkurrensutsatt marknad. För att jordbruksnäringen ska vara framgångsrik krävs att den är konkurrenskraftig inte bara i förhållande till andra producenter inom EU utan även mot en alltmer effektiv produktion i länder utanför EU. Den gemensamma jordbrukspolitiken har under senare år reformerats, och produktionen styrs i dag i hög utsträckning av vad konsumenterna efterfrågar. En produktion som är frikopplad från EU-stöd leder till ökad lönsamhet för jordbruket generellt, och samtidigt får produktionsmedelsskatter och nationell lagstiftning stor betydelse för det svenska jordbrukets konkurrenskraft.

Som regeringen framhåller innebär lägre avräkningspriser och ökade kostnader för insatsvaror att jordbruksnäringens lönsamhet har försämrats under 2008 jämfört med den relativt goda situationen 2007. Den fortsatt höga investeringsviljan i t.ex. byggnader och maskiner samt fortsatt höga arrende- och markpriser indikerar dock att svenska jordbrukare har en stark framtidstro. Den låga räntenivån bidrar sannolikt till att upprätthålla en hög investeringsnivå och därmed till en fortsatt modernisering och strukturrationalisering av det svenska jordbruket, men också av skogsbruket och övriga verksamheter inom de areella näringarna. Detta är särskilt viktigt då utvecklingen inom de areella näringarna går mot färre men större och därmed kapitalintensivare produktionsenheter.

Regeringens ambition är, som redovisas i propositionen, att Sverige ska vara Europas bästa land att driva företag i. Det ska vara enkelt, självklart och lönsamt att starta och driva företag. Företag inom de gröna näringarna utgör dessutom byggstenar för att skapa och upprätthålla en levande landsbygd och en tillväxt i hela landet. Regeringens politik ska skapa förutsättningar för företag på landsbygden att bli lönsamma och konkurrenskraftiga.

För att de gröna näringarna ska kunna utvecklas positivt är det som regeringen framhåller viktigt att konkurrensförhållandena är likvärdiga i förhållande till motsvarande näringar i övriga EU. Det är centralt att EU:s gemensamma jordbrukspolitik (GJP) reformeras. Sveriges allmänna och långsiktiga målsättning för framtida reformer av GJP är en avreglerad och marknadsorienterad jordbrukssektor styrd av konsumenters efterfrågan och miljöhänsyn samt kraftiga minskningar av utgifterna för jordbrukspolitiken, inklusive slopade utbudsbegränsningar och marknadsprisstöd och en utfasning av direktstöd. Inom ramen för en totalt sett minskad jordbruksbudget och i dagens pelarstruktur inom GJP bör ett ökat relativt fokus läggas på landsbygdsåtgärder med tydliga gränsöverskridande externa effekter.

Utskottet anser att jordbruksnäringen är viktig för livsmedelsproduktion, sysselsättning och öppna landskap. Regeringen arbetar för ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv, med ambitionen att svenska jordbrukare ska ha likvärdiga konkurrensförhållanden som jordbrukare i övriga EU. En positiv utveckling av jordbruksproduktionen och efterföljande förädlingsled i Sverige bidrar till jobb och tillväxt i hela landet. Strukturomvandlingen inom jord- och skogsbruket mot färre men större produktionsenheter bidrar till att sänka kostnadsnivån och skapar mer effektiva och specialiserade företag. Det moderna lantbruksföretaget är mer kapitalintensivt och kräver större investeringar än tidigare. Därför är den ekonomiska politiken avgörande för viljan att investera.

Genom insatser inom ramen för landsbygdsprogrammet finns förutsättningar för att strukturomvandling och förbättrad konkurrensförmåga inom de gröna näringarna kan förenas med de miljö kvalitetsmål som ställts upp av riksdagen.

Som framgår av budgetpropositionen föreslås betydande sänkningar av skatter och avgifter för att stärka konkurrenskraften i bl.a. de gröna näringarna. Av mycket stor vikt är förslaget om att slopa handelsgödselskatten och sänka egenavgifterna. Förbättrade förutsättningar för företag inom de gröna näringarna bidrar inte bara till produktionen av sunda och säkra livsmedel utan även till fler jobb och ökad utvecklingskraft i alla delar av Sverige. Skatten på handelsgödsel upphör den 1 januari 2010. Den skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel som betalats in återförs till jordbruksnäringen t.o.m. 2011. Medlen används liksom tidigare till i första hand tillämpad forskning, utvecklingsverksamhet och rådgivning för ändamål som främjar en hållbar utveckling av svenskt jordbruk.

De gröna näringarna gynnas också av regeringens förslag att reformera de sociala trygghetssystemen för företagare. Reformerna innebär en ökad likabehandling av företagare och anställda och tydligare regler. Förslagen kommer även att göra det mindre riskfyllt att anställa. Sammantaget innebär alla reformer som påverkar jordbruksnäringen och andra företag som är verksamma inom de gröna näringarna att företagsklimatet förbättras. Samtidigt skapas förutsättningar att bättre kunna tillvarata den tillväxtpotential som finns.

Utskottet anser att motionerna MJ377 (m) yrkande 2 och MJ467 (m, c, fp, kd) yrkande 1 samt motion MJ380 (kd) delvis bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån yrkandena inte kan anses tillgodosedda av vad som anförs.

Uthållig produktion m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om myndigheter och uthållig produktion och konsumtion av livsmedel (s), om information till lantbrukare som vill ställa om till ekologisk produktion (mp) och om tidpunkten för utbetalning av stöd (s, kd).

Jämför reservationerna 5 (s, v, mp) och 6 (s).

Motionerna

Målet en hållbar livsmedelskonsumtion bör enligt motion MJ448 (s) återspeglas i hur olika myndigheter på livsmedelsområdet främjar uthållig produktion och konsumtion av livsmedel. Det bör anges i instruktioner och motsvarande till berörda myndigheter och följas upp inom ramen för miljömålen.

Informationen och rådgivningen till lantbrukare som vill ställa om till ekologisk produktion bör enligt motion MJ479 (mp) yrkande 10 förbättras. Många som skulle kunna tänka sig att ställa om till ekologisk produktion hittar inte information om hur man gör.

Landsbygdsstödet bör enligt motion MJ333 (s) betalas ut snabbare till lantbrukare och andra sökande. Ett problem för många som ansökt om stöd för sina projekt är att handläggningen av ansökningarna och därmed utbetalningen av medlen drar ut på tiden. I motion MJ380 (kd) delvis framhålls att utbetalningen av EU:s gårdsstöd bör tidigareläggas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ingen annan uppfattning än vad som redovisas i motion MJ448 (s) om att uthållig produktion och konsumtion av livsmedel bör främjas. Som redovisas i budgetpropositionen strävar regeringen efter att de gröna näringarna ska ge en uthålligt god avkastning genom att naturresurserna kan brukas utan att förbrukas. De gröna näringarna måste bli än mer miljö- och resurseffektiva samtidigt som beredskapen för att möta klimatförändringar måste förbättras. Svenskt företagande ska hålla en hög miljöprofil i ett internationellt perspektiv samtidigt som näringarna ges förutsättningar att förbli konkurrenskraftiga. Ett modernt och hållbart jord- och skogsbruk samt fiskerinäring förutsätter att den biologiska mångfalden värnas och att negativ miljöpåverkan minimeras för att bidra till att uppsatta miljö kvalitetsmål nås.

Det är också viktigt att nyttjandet av resurserna är hållbart och bidrar till att Sveriges miljömål uppnås och produktionen av kollektiva nyttigheter vidmakthålls och stärks, inte minst i perspektivet av ett förändrat klimat. Skogs- och lantbrukare samt fiskare bör även i fortsättningen ha en roll som natur- och kulturmiljövårdsentreprenörer och producenter av kollektiva nyttigheter, exempelvis genom vårdandet av natur- och kulturmiljövården.

År 2008 påbörjades en satsning på livsmedelssektorn genom En livsmedelsstrategi för hela Sverige. I strategin ingår insatser för att främja en ökad innovationsgrad och kompetensutveckling inom sektorn, insatser för mer utvecklade logistiklösningar för transport mellan olika aktörer, insatser för export av livsmedel och insatser för att öka dialogen mellan sektorns representanter. Ytterligare satsningar inom ramen för livsmedelsstrategin är förbättring av förutsättningarna för småskaliga producenter och riktade åtgärder som ger goda förutsättningar att tillgodose konsumenternas efterfrågan på ekologiska livsmedel.

Det anförda tillgodoser i allt väsentligt syftet med motion MJ448 (s). Motionen avstyrks.

I Landsbygdsprogram för Sverige 2007–2013 anges att åtgärder inom axel 1 syftar till att stärka konkurrens- och utvecklingskraften hos företagen inom jord- och skogsbruk, rennäring, livsmedelsproduktion och förädling på grundval av ett hållbart naturresursutnyttjande. Av programmets totala budget avses ca 15 % att gå till åtgärder inom axeln, och huvuddelen går till information, rådgivning och investeringsstöd. Det anges att en hög kunskapsnivå hos företagarna är en viktig konkurrensfaktor. Åtgärder med fokus på en hög kunskapsnivå ska inriktas både på axel 1 och axel 2 med den övergripande målsättningen att förena en modern, ekologiskt hållbar och etisk produktion med ekonomisk konkurrenskraft. Som exempel på insatser nämns utbildning av jordbrukare i bevarande av ett öppet och aktivt odlingslandskap, landskapets natur- och kulturmiljöer, främjande av miljöskydd och ekologiska produktionsformer, bevarande av utrotningshotade husdjursraser samt djurskydd och djurhälsa. Som en särskild prioritering i axel 2 anges att kompetensutveckling och rådgivning är viktigt för att stödja miljöarbetet inom de areella näringarna.

Utskottet har erfarit att det inom landsbygdsprogrammet finns flera projekt, framför allt kompetensutvecklingsprojekt, för just omställning till ekologisk produktion. Länsstyrelserna kan kontaktas om man vill få information och råd om hur och var man ska söka sig vidare.

På Jordbruksverket och på verkets webbplats finns broschyrer, information om var ytterligare kunskap kan inhämtas och uppgifter om certifiering och stöd för ekologisk produktion. Det finns exempel på hur andra har gjort för att ge en introduktion till vad ekologisk produktion innebär och uppgifter om vilka miljöersättningar som finns för ekologisk odling och djurhållning samt upplysningar om vilka andra stöd som kan betalas ut. Efter en första information från en handläggare på Jordbruksverket eller

från webbplatsen kan en rådgivare kontaktas. Rådgivarna kan informera om hur ekologisk produktion går till och vilka regler som gäller, och de kan räkna på vad en omställning skulle betyda i ett konkret fall. Hos länsstyrelsen finns uppgifter om vilka rådgivare som kan kontaktas och tips om kurser och andra aktiviteter i länet. I de flesta län är den första rådgivningen kostnadsfri vid omställning till ekologisk produktion. Utskottet anser att motion MJ479 (mp) yrkande 10 i allt väsentligt tillgodosetts med det anförda. Motionen avstyrks i berörd del.

Hanteringen av jordbruksstöd ska som regeringen anför karakteriseras av effektivitet, snabbhet och noggrannhet. I utredningen Den svenska administrationen av jordbruksstöd (SOU 2009:7) presenteras olika förslag till effektiviseringar av verksamheten. Regeringen är positiv till att effektivisera verksamheten och minska risken för sanktioner och bereder förslagen i utredningen inom Regeringskansliet. Länsstyrelserna i Blekinge län och Skåne län har lämnat ett förslag till regeringen som innebär att jordbruksverksamhet flyttas från Länsstyrelsen i Blekinge län till Länsstyrelsen i Skåne län för att på så sätt åstadkomma ökad samordning och förbättrad effektivitet. Regeringen ser positivt på detta förslag. Jordbruksverket har i en rapport gett förslag på hur ajourföringen av blockdatabasen kan förbättras. Rapporten har remitterats. Förslagen om ajourföring och förslagen från länsstyrelserna i Skåne län och Blekinge län bereds i Regeringskansliet.

Miljö- och jordbruksutskottet har tidigare uttalat (bet. 2008/09:MJU2) att utbetalningarna av EU:s jordbruksstöd ska ske samma år som stödet avser och att reglerna för dessa utbetalningar ska vara tydliga och långsiktiga. När utbetalningen av 2006 års gårdsstöd tidigare lades uttalade utskottet att detta inte var en tillfällig åtgärd, utan EU:s stöd till svenska lantbrukare skulle även i fortsättningen betalas ut i slutet av det år som stödet avser (bet. 2006/07:MJU2). Utskottet har också uttalat att det är viktigt att de olika EU-stöden betalas ut så tidigt som möjligt under året och att det är angeläget att de lantbrukare som får gårdsstöd eller djurbidrag m.m. kan förutse utbetalningstillfällena för att på så vis närmare kunna planera sin verksamhet. Enligt artikel 29 i rådets förordning (EG) nr 73/2009 av den 19 januari 2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitikerna ska utbetalningarna som huvudregel göras två gånger per år under perioden den 1 december–30 juni följande kalenderår. Under 2009 gäller ett undantag som medger förskottsutbetalning på upp till 70 % från den 16 oktober enligt beslut i den s.k. direktstödskommittén (jfr EG/73/2009). Dock måste kontrollerna vara klara.

Enligt inhämtade uppgifter görs delbetalning av miljöersättningar och kompensationsbidraget när det administrativa arbetet (främst kontroller) slutförts. Tidpunkten för delbetalning och hur stor andel som delbetalas kan variera mellan åren. Slututbetalning görs efter det att alla kontroller, dvs. även kontroller i fält, är genomförda.

Utbetalningar till projekt och investeringar i landsbygdsprogrammet sker i efterskott, dvs. efter det att kostnader har redovisats för det projekt eller den investering som tidigare godkänts genom beslut om stöd. Utbetalningar till projekt och investeringar görs från Jordbruksverket vid bestämda utbetalningstillfällen. För att minska tiden mellan rekvisition och utbetalning, och därmed underlätta för projektägare med svag likviditet, har Jordbruksverket gjort månatliga utbetalningar från 2009.

Utskottet föreslår att motion MJ333 (s) och motion MJ380 (kd) delvis lämnas utan vidare åtgärd i den mån yrkandena inte tillgodosetts med det som anförts.

Regelförenkling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om regelförenkling för företagare (m, c, fp, kd), om att tillämpningen av den EU-gemensamma livsmedelslagstiftningen bör förbättras (kd) och om förenkling av EU:s jordbrukspolitik (m, c, fp, kd).

Motionerna

I motionerna MJ364 (m) yrkande 1, MJ377 (kd) yrkande 1, MJ467 (m, c, fp, kd) yrkande 2 och N468 (m, c, fp, kd) yrkande 5 framhålls att arbetet med regelförenkling för företagare och för jordbruket bör fortsätta. I motion MJ382 (kd) framhålls att tillämpningen av den EU-gemensamma livsmedelslagstiftningen bör förbättras.

Utskottets ställningstagande

Som redovisas i propositionen är förenkling av lagstiftningen för företag verksamma inom de areella näringarna en prioriterad fråga. I regeringens skrivelse Regelförenklingsarbetet (skr. 2008/09:206) redogörs för regelförenklingsarbetet under våren 2008 och framåt. Arbetet med att förenkla för företag inom de areella näringarna börjar alltmer få genomslag i företagens vardag. Effekten av arbetet för det enskilda företaget kan dock variera stort beroende på företagets verksamhet och driftsinriktning. Bedömningen är att det övergripande målet att minska företagets administrativa kostnader med 25 % till hösten 2010 och att uppnå en märkbar positiv förändring i företagets vardag kommer att nås för Jordbruksdepartementets ansvarsområden.

Som redovisas i propositionen är regelverket för de areella näringarna i hög utsträckning baserat på EG-lagstiftning, varav en relativt stor andel utgörs av direkt gällande krav. Detta gäller framför allt jordbruks-, livsmedels- och fiskelagstiftningen, medan skogslagstiftningen till största delen utgörs av nationellt beslutade krav. För att åstadkomma förenkling av

jordbruks- och livsmedelslagstiftningen är åtgärder på EU-nivå nödvändiga. Förenkling av EG-lagstiftningen inom jordbruksområdet bedöms som möjlig. Däremot väntas de administrativa kostnaderna för fiskerinäringen öka något framöver på grund av den allvarliga situation som råder för många fiskbestånd, vilket föranleder kraftfulla kontrollåtgärder.

Regeringens arbete med förenklingar bör som anføres i propositionen leda till en märkbar positiv förändring i vardagen för företagen. En minskad administrativ börda gör att företagarna kan fokusera på produktionen och utvecklingen av det egna företaget. Ambitionen är att ytterligare minska den administrativa bördan. Regeringen driver frågan om förenklingar av den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken i EU. Den stora reformen av jordbrukspolitiken 2003 ledde till en frikoppling av stöden från produktionen i de flesta jordbrukssektorer. Under 2008 påbörjades arbetet med den s.k. hälsokontrollen av den gemensamma jordbrukspolitiken, vilket lett till ytterligare marknadsanpassning och ett ökat fokus på landsbygdsåtgärder. Bland annat kommer systemet med mjölkkvoter att fasas ut, och reglerna för direktstöd har förenklats.

Utskottet förutsätter att regeringen fortsatt arbetar aktivt för att förenkla EG-lagstiftningen på jordbruks- och fiskeområdet. Sverige har tillsammans med ett antal andra medlemsstater tagit fram en bruttolista på möjliga förenklingar inom jordbruksområdet som Europeiska kommissionen och ministerrådet kommer att behandla. Även i regeringens arbete med att nå en effektiv fiskeriförvaltning nationellt och på EU-nivå är regelförenkling centralt. Mot bakgrund av vad som anförts ovan och i avvaktan på det fortsatta arbetet med dessa frågor anser utskottet inte att riksdagen bör göra något uttalande med anledning av motionerna MJ364 (m) yrkande 1, MJ377 (m) yrkande 1, MJ382 (kd), MJ467 (m, c, fp, kd) yrkande 2 och N468 (m, c, fp, kd) yrkande 5. Motionerna bör lämnas utan vidare åtgärd.

Ansvar för livsmedelskontrollen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att ansvaret för livsmedelskontrollen ska föras över från kommunerna till länsstyrelserna (m).

Motionen

I motion MJ393 (m) framförs att en överföring av ansvaret för livsmedelskontrollen från kommuner till länsstyrelserna bör övervägas. Det blir då enklare att ha livsmedelsinspektörer med olika kompetensområden samlade under samma tak.

Utskottets ställningstagande

Av budgetpropositionen framgår att kontrollen inom livsmedelskedjan ska bedrivas enligt principen från jord till bord. Kontrollen utförs, enligt regeringens redovisning, av en rad olika myndigheter på lokal, regional och central nivå. I vilken utsträckning det genomförs en riskbaserad kontroll varierar mellan kommunerna, och antalet verksamma inspektörer understiger det faktiska behovet. Detta beror främst på rekryteringssvårigheter. I kommunernas årliga rapportering till Livsmedelsverket uppskattas ytterligare 150 inspektörer behövas i kommunerna, vilket dock är en avsevärd förbättring jämfört med föregående år då 200 inspektörer saknades.

Utskottet konstaterar att det framgår av 12 § livsmedelslagen (2006:804) att Livsmedelsverket och, i fråga om länet, länsstyrelsen samordnar övriga kontrollmyndigheters verksamhet och lämnar råd och hjälp i denna verksamhet, om inte regeringen föreskriver någonting annat.

Frågan om länsstyrelsens uppgifter enligt livsmedelslagen behandlades av utskottet i bet. 2001/02:MJU22 på grundval av en granskning av Riksdagens revisorer. Utskottet tillstyrkte revisorernas förslag att länsstyrelsernas uppgifter enligt livsmedelslagen (1971:511) bör upphöra. Ställningstagandet grundades på en bedömning om att det skulle behövas en avsevärd resursförstärkning vid länsstyrelserna för att länsstyrelserna på ett tillfredsställande sätt ska kunna stödja och samordna kommunernas livsmedelstillsyn. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att statens resurser inom livsmedelstillsynen bör koncentreras till en myndighet.

Utskottet har vidare behandlat regeringens proposition 2004/05:72 Förbättrad djurskydds- och livsmedelstillsyn i betänkandet 2004/05:MJU10. När det gällde livsmedelstillsynen tillstyrkte utskottet regeringens förslag och bedömningar i propositionen som syftar till att inom ramen för nuvarande tillsynsorganisation stärka den lokala livsmedelstillsynen. Beslutet innebar att Livsmedelsverkets ansvar för att leda och samordna tillsynen tydliggjordes och stärktes. För att ytterligare förbättra förutsättningarna för en effektiv kommunal tillsyn infördes bestämmelser som underlättar samverkan mellan kommuner. Om en kommun grovt eller under en längre tid har åsidosatt sina tillsynsskyldigheter när det gäller en viss verksamhet ska regeringen, på ansökan av Livsmedelsverket eller en länsstyrelse, kunna besluta att tillsynen över verksamheten ska föras över till Livsmedelsverket eller länsstyrelsen.

Mot bakgrund av det anförda kan motion MJ393 (m) lämnas utan vidare åtgärd.

Biogas

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om en strategiplan för hur det svenska lantbruket ska bli en producent och leverantör av biogasbränsle (s) och om att etablering av gårdsbiogasanläggningar bör underlättas (s).

Jämför reservation 7 (s, v, mp).

Motionerna

Regeringen bör enligt motion MJ248 (s) ta initiativ till en genomtänkt och långsiktig strategiplan för hur det svenska lantbruket ska bli en betydande producent och leverantör av biogasbränsle såväl lokalt som nationellt.

Etableringen av mindre gårdsbiogasanläggningar bör enligt motion MJ311 (s) underlättas. Det finns en stor utvecklingspotential när det gäller utbyggnaden av små biogasanläggningar, och detta måste uppmuntras.

Utskottets ställningstagande

I landsbygdsprogrammet för perioden 2007–2013 ingår ett antal åtgärder för att minska jordbrukets utsläpp av växtnäringsämnen. Ett flertal av dessa har en positiv effekt för klimatet. Inom ramen för programmet finns stöd till investeringar i biogasproduktion där stallgödsel utgör en viktig råvara. Utsläppen av växthusgaser uppskattas kunna minska med 150 000 ton koldioxid per år som en följd av denna satsning.

Ett konkret sätt att öka energiproduktionen och samtidigt öka energiförsörjningen är som regeringen anför att främja etableringen av biogasanläggningar på gårdsnivå. Regeringen har därför beslutat att inom ramen för landsbygdsprogrammet 2007–2013 främja en ökad produktion av förnybar energi, bl.a. genom att rikta 200 miljoner kronor under perioden 2009–2013 till investeringar i biogasanläggningar inom jordbruket.

Som miljö- och jordbruksutskottet redovisade i september 2009 (bet. 2009/10:MJU5) har biogas bäst miljöprestanda, ger störst energiutbyte och kan, om eventuella läckage av metan hålls på en låg nivå, mest effektivt bidra till att sänka utsläppen av koldioxid av de biodrivmedel som används i dag. Samtidigt kräver biogas mer omfattande investeringar i drivmedelsframställning, distribution och fordon jämfört med övriga alternativ. Bidrag för framställning, uppgradering, tankställen och fordon är ofta förutsättningar för att tekniken ska komma på plats. Biogas, liksom andra biodrivmedel, är befriad från koldioxid- och energiskatt. Stödet till klimatinvesteringsprogram (Klimp) har bidragit till utbyggnaden av anläggningar för rötning och uppgradering av biogas. Tidigare har även stöd till lokala investeringsprogram (LIP) gått till satsningar på biogas (ca 300 miljoner kronor). Inom Klimp har hittills cirka en tredjedel (500 miljoner kronor)

av bidragsmedlen gått till satsningar på biogas. Dessutom har 70 miljoner kronor från det ovan nämnda bidraget till tankställen för förnybara drivmedel gått till tankställen för biogas.

Utskottet anförde vidare att för att återstående potentialer för framställning av biogas från olika typer av organiskt avfall i samhället i form av hushållsavfall, industrins organiska avfall, jordbruksavfall och grödor samt rötgas från avloppsreningsverk ska tas till vara som drivmedel i transportsektorn krävs fortsatta satsningar. Satsningar på biogas för fordonsdrift bör även fortsättningsvis utgöra en del av satsningen på biodrivmedel.

Jordbruksverket beslutade i juni 2009 om en strategi för stöd till investeringar i biogasanläggningar (dnr 46-6032/09). Målet är att åstadkomma minskade utsläpp av växthusgaser från stallgödselhantering i kombination med produktion av förnybar energi på landsbygden. Av strategin framgår att anläggningar som ska röta mycket stallgödsel prioriteras, eftersom den har stor miljöpåverkan genom att den läcker ut mycket metan. Men även de som vill driva en anläggning som rötar annat än stallgödsel, t.ex. hushållsavfall eller skörderester, kan söka stödet. Stödet utgår till högst 30 %, respektive 50 % i norra Sverige, av stödberättigande kostnader. Stödet lämnas för fasta investeringar och vissa kostnader i samband med det. Ansökan sker hos länsstyrelserna.

Genom beslut den 12 februari 2009 gav regeringen Formas i uppdrag att utlysa nära 10 miljoner kronor för prioriterade områden för utveckling av ett hållbart uttag av biomassa i jordbruket (bet. 2008/09:MJU28). Prioriterade områden är bl.a. användningen av restprodukter från jordbruket, exempelvis gödselbaserad biogas, och minskad användning av fossil energi vid uttag av biomassa.

Regeringen uppdrog genom beslut den 2 juli 2009 åt Statens energimyndighet att i samråd med Statens jordbruksverk och Naturvårdsverket utveckla en sektorsövergripande långsiktig strategi och föreslå åtgärder som på kort och lång sikt bidrar till ökad användning av biogas. Transportstyrelsen ska involveras i de delar av uppdraget som rör konvertering av traktorer till gasdrift. Strategin och de åtgärder som identifieras ska totalt sett inte påverka statens utgifter utan ska rymmas inom befintliga anslag. Förslagen till åtgärder ska tillsammans kunna utgöra en gemensam plattform för den framtida utvecklingen vad avser produktion, distribution och användning av biogas i Sverige. Olika sektorer insatser ska samverka och inriktas mot gemensamt formulerade prioriteringar rörande användning, system etc. som sammantaget bidrar mest samhällsekonomiskt till de redan fastlagda politiska målen. Strategin och de gemensamma prioriteringarna ska särskilt beakta kostnads- och energieffektivitet, transportsektorns fossilberoende, miljömålen, utvecklingen av relevanta initiativ inom EU och internationellt samt svensk industris konkurrenskraft.

I strategin ska eventuella hinder för en fortsatt utveckling identifieras och förslag till lösningar redovisas. Uppdraget innefattar även en analys av styrmedlens, forskningens och andra offentliga insatsers betydelse för bio-

gasens konkurrenskraft och för industriella aktörers möjlighet att stärka sin internationella konkurrenskraft. Uppdraget omfattar även en analys av samhällsekonomiska, inklusive miljömässiga, konsekvenser. Vidare ingår i uppdraget att utreda förutsättningarna för en svensk reglering som tillåter efterkonvertering av traktorer till gasdrift. I uppdraget ingår att utreda eventuella konsekvenser för användningen av biogas när skattelättnaderna för naturgas som fordonsbränsle minskar eller tas bort.

I beslutet anges att det är viktigt att också undanröja såväl tekniska som icke-tekniska hinder för att påskynda utvecklingen. Det är angeläget att t.ex. säkerställa effektiva rutiner för miljöprövning och tillståndprocesser. Uppdraget ska slutredovisas för Regeringskansliet senast den 12 maj 2010. En lägesrapport med bl.a. de viktigaste förslagen till åtgärder ska lämnas senast den 10 mars 2010.

Utskottet konstaterar att frågan om produktion av biogas är uppmärksamrad och att både regeringen och den ansvariga myndigheten arbetar med att främja användning av biogas från bl.a. ladugårdar. Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet bör avvaktas och föreslår att motionerna MJ248 (s) och MJ311 (s) lämnas utan åtgärd i den mån de inte tillgodosetts av det som anförts.

Främmande arter m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (s) om behovet av insatser mot hot från främmande arter och om behovet av en nationell strategi beträffande den spanska skogssnigeln.

Jämför reservation 8 (s).

Motionerna

Nödvändiga åtgärder bör enligt motion MJ236 (s) yrkande 2 vidtas för att vid behov möjliggöra insatser mot nya hot från främmande arter. Det är angeläget att regeringen nu vidtar nödvändiga åtgärder för att fördela ansvar och resurser som kan möjliggöra insatser mot nya hot från främmande arter.

Enligt motionerna MJ236 (s) yrkande 1, MJ281 (s) och MJ356 (s) finns behov av en nationell strategi för att stoppa fortsatt spridning av den spanska skogssnigeln. En handlingsplan bör innehålla uppgifter om forskning, bekämpningsmetoder, erfarenhetsutbyte med andra länder och informationsinsatser.

Utskottets ställningstagande

I december 2008 redovisade Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Fiskeriverket och Skogsstyrelsen på uppdrag av regeringen rapporten Nationell strategi och handlingsplan för främmande arter och genotyper, arter vars införande och spridning kan utgöra ett hot mot den biologiska mångfalden, produktionen m.m. Arbetet bygger på den vägledning rörande främmande arter som tagits fram inom ramen för konventionen om biologisk mångfald. Regeringen analyserar för närvarande förslaget, och som framgår av budgetpropositionen är det viktigt att identifiera vilka åtgärder som bör vidtas på EU-nivå respektive nationellt.

EU-kommissionen arbetar för närvarande med en EU-gemensam strategi på området. I meddelande KOM(2008) 789 om invaderande arter redovisas det hot som invaderande arter kan innebära samtidigt som det presenteras ett antal möjliga åtgärder på gemenskapsnivå.

Regeringen anser enligt faktagruppmemorier 2008/09:FPM79 att det är betydelsefullt att föreslå åtgärdsalternativ noggrant utvärderas utifrån såväl naturvårdens perspektiv som ett bredare samhällsperspektiv. Även sociala och ekonomiska värden av betydelse för en långsiktig hållbar samhällsutveckling bör vägas in. Kommissionen har för avsikt att i ett nästa steg ta fram en strategi för att motverka problemet med invaderande arter. Regeringen är positiv till förslaget och avser att delta aktivt i det fortsatta arbetet med att utforma en strategi och åtgärder på gemenskapsnivå för att lösa problemet. Regeringen vill vidare framhålla att de 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen antagit är en viktig utgångspunkt för en nationell tillämpning, varvid skyddet av hotade växt- och djurarter är centralt. Samarbetet med kommissionen ska bedrivas i enlighet med regeringens handels-, utvecklings-, miljö- och näringspolitik. Det framgår av faktagruppmemorian att det i dagsläget inte finns någon samlad nationell rättslig ram för förebyggande arbete och bekämpning av invasiva främmande arter i Sverige.

Miljörådet beslutade den 25 juni 2009 att ge kommissionen i uppdrag att under 2010 ta fram en EU-strategi för invaderande arter enligt de rådslutsatser som presenterades vid mötet. Enligt uppgift från Jordbruksdepartementet ska den presenteras i mars 2010.

Utskottet föreslår med denna redovisning att motion MJ236 (s) yrkande 2 lämnas utan åtgärd i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår.

Från Statens jordbruksverk har utskottet inhämtat att det under sommaren och hösten 2009 har genomförts tre olika studier och fältförsök finansierade av Jordbruksverket. Resultaten av studierna visar att det finns sätt att bekämpa och påverka mängden av både spansk skogssnigel och åkersnigel i foder och odlingar. Resultaten från försöken ger ytterligare kunskap om vad som får snigeln att trivas och förökas, hur man ska bekämpa snigeln och hur man undviker att få med sniglar i vallfoder till djuren.

I Halland har ett projekt genomförts med djupintervjuer av odlare av ekologiska bär och grönsaker om problem och erfarenheter av spansk skogssnigel. Det framkom att snigeln är ett starkt hot mot odlingar och att alla odlare arbetar förebyggande för att minska risken för snigelskador och för att skapa ogynnsamma miljöer för sniglarna genom att t.ex. att klippa gräset kort. Förebyggande åtgärder kan vara öppen, harvad jord runt odlingen och användning av järnfosfat.

Jordbruksverket har anslagit medel för projekten från anslag 1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket. Det framgår av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2009 att det från detta anslag också ska betalas ut 3 500 000 kr till Fritidsodlingens Riksorganisation för informations- och rådgivningsverksamhet samt 750 000 kr till Stiftelsen Trädgårdsodlingens elitplantstation. Även denna verksamhet omfattar information om den spanska skogssnigeln.

Utskottet redovisade i december 2008 (bet. 2008/09:MJU2) att ett tjugotal experter och myndighetsföreträdare i juli 2008 diskuterade problemet med den invasiva snigeln *Arion lusitanicus*, den s.k. mördarsnigeln. Fem områden definierades som det finns behov av att arbeta vidare med. Tre av dessa rör lantbruks- och trädgårdsgrödor, och på dessa områden finns finansierer för forskning och försöks- och utvecklingsprojekt, t.ex. Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF), Formas och Jordbruksverket. När det gäller områdena grönytor och privata trädgårdar är det inte lika givet till vem man kan vända sig för att få finansiering, vilket innebär svårigheter att få i gång den verksamhet som behövs på dessa områden.

Det norska regeringskansliet har utarbetat en handlingsplan mot skogssnigeln. De övergripande mål som anges är att minska förekomsten där snigeln har etablerat sig och att hindra spridning till nya områden. Andra mål är att öka kunskapen om snigeln, att utarbeta effektivare åtgärder mot skogssnigeln och att förbättra samarbetet mellan berörda myndigheter och organisationer.

Jordbruksverket och Göteborgs Naturhistoriska Museum har publicerat en informationsbroschyr om snigelbekämpning m.m. (Jordbruksinformation 10-2008). Broschyren riktar sig främst till jordbruksföretag, men även privatpersoner kan självfallet ha glädje av den. Jordbruksverket lämnar också information i dessa frågor. Kemikalieinspektionen har godkänt ett mer verkningfullt bekämpningsmedel med s.k. nematoder som bekämpar sniglarna genom att överföra bakterier till dem.

Jordbruksminister Eskil Erlandsson anförde den 25 juli 2007 i sitt svar på skriftlig fråga 2006/07:1491 att det har ansetts troligt att spridningen av snigeln till stor del kan kopplas till handeln med växtprodukter. För att minimera spridningen av sniglarna är det viktigt att de växtprodukter som säljs på marknaden håller en god kvalitet och inte bidrar till spridningen. Detta anser regeringen primärt är ett ansvar för näringen i fråga. Myndigheterna håller uppsikt och följer noggrant utvecklingen.

I likhet med föregående år konstaterar utskottet att det kan finnas ytterligare behov av forskning och förutsätter att berörda näringar tillsammans med lämpliga forskningsinstitutioner prioriterar detta arbete. Utskottet avstyrker motionerna MJ236 (s) yrkande 1, MJ281 (s) och MJ356 (s).

Jämställdhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om jämställdhet inom det ekologiska lantbruket (v).

Jämför reservation 9 (s, v, mp).

Motionen

I fråga om jämställdhet inom det ekologiska lantbruket anförs i motion MJ403 (v) yrkande 3 att den traditionella synen på lantbruket är att det är männen som sköter gården medan kvinnorna mer ses som lantbrukarfruor och inte som lantbrukare trots att kvinnorna är minst lika aktiva inom lantbruksföretaget som sina män. Även lantbruksorganisationerna har dominerats och domineras av män.

Utskottets ställningstagande

Utskottet redovisade i december 2008 att det framgår av Landsbygdsprogrammet för Sverige 2007–2013 att inom jord- och skogsbrukssektorn och i Sveriges gles- och landsbygder är unga, kvinnor och, i mycket hög grad, personer med utländsk bakgrund underrepresenterade (bet. 2008/09:MJU2). Även i det regionala och lokala utvecklingsarbetet kring landsbygdens utvecklingsfrågor är dessa grupper av medborgare underrepresenterade. Integrationen av nya grupper behöver därför förbättras och arbetet med förbättrad jämställdhet förstärkas. I fråga om mångfald och integration ska också minoriteters intressen tillgodoses. Detta kan också vara en viktig väg att gå för att vitalisera landsbygdsområdenas ekonomiska och sociala liv. Fokus ska ligga på informations- och nätverksarbete för att intressera potentiella nyföretagare och underlätta etablering samt för att öka intresset för landsbygden generellt. Dessa nationellt prioriterade tematiska utvecklingsområden ska kunna stödjas med insatser från flera axlar. Härutöver gäller att samtliga åtgärder i programmet tar sin utgångspunkt i ekosystemens bärkraft och aktivt bidrar till en levande landsbygd i enlighet med nationella och gemensamma mål för miljö och landsbygd.

Sammanfattningsvis ska ambitionen vara att programmets åtgärder ska kunna utnyttjas så att de stöder jordbrukets marknadsanpassning och utvecklingen av befintliga och nya företag inom de areella näringarna och på

landsbygden, vars produktion bidrar till en vitalisering av landsbygden och dess resurser i termer av ekonomisk, ekologisk och social utveckling. Motion MJ403 (v) yrkande 3 avstyrks med det som anförs.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Huvudmannaskap för veterinärer, punkt 6 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Tina Ehn (mp) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ422 och 2009/10:MJ474 yrkande 22 och avslår motion 2009/10:MJ201.

Ställningstagande

Socialdemokraterna värnar om god smittskyddsorganisation och en veterinär serviceverksamhet i hela landet. Vi anser därför att dagens organisation, med distriktsveterinärer i hela landet som bedriver jourberedskap, fältverksamhet och smittskyddsberedskap, är en garanti för fortsatt god verksamhet på dessa områden. Den privatisering av veterinärerna som regeringen vill genomföra innebär att det finns risk för att det uppstår brister i den veterinära vården i vissa delar av landet. På orter med få djurhållare och låg djurtäthet kommer inga veterinärer att vilja starta eget. Detta slår hårt mot landsbygdens och de gröna näringarnas utveckling. Att konkurrensutsätta en väl fungerande verksamhet är ingenting annat än ett ideologiskt ställningstagande, det finns inga exempel som visar på att det skulle bli bättre – tvärtom. I Norge har, jämförelsevis, kostnaderna för jourberedskapen ökat efter omorganiseringen, och dessutom har stora brister i jourverksamheten förekommit. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Djurskyddstillsyn m.m., punkt 7 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ285, 2009/10:MJ288, 2009/10:MJ297, 2009/10:MJ417 och 2009/10:MJ474 yrkande 21 och avslår motionerna 2009/10:MJ358 yrkandena 2 och 3, 2009/10:MJ390 och 2009/10:MJ429.

Ställningstagande

Sverige har under många år varit ett föregångsland när det gäller att bedriva ett bra och ansvarsfullt och kontinuerligt djurskydd genom återkommande kontroller. Den svenska grundtanken är att alla djur ska må bra och ha en god hälsa. Det ställer krav på att den miljö som djuren vistas i ska vara så djurvänlig som möjligt. Djurskyddskontrollerna fungerade i allt väsentligt mycket väl när kommunerna ansvarade för verksamheten. Sedan den 1 januari 2009 ansvarar länsstyrelserna för kontrollerna. Överflyttningen av djurskyddskontrollerna till underfinansierade länsstyrelser har på flera håll i landet varit förödande för kontrollverksamheten. På många ställen görs i dag inga planerade kontroller. Vissa länsstyrelser har inte ens resurser till de akuta kontrollerna. Socialdemokraterna anser därför att regeringen bör ta initiativ till att ansvaret för djurskyddskontrollen återgår till kommunerna. Djurskyddsfrågorna, som i dag tillhör Jordbruksverket, bör också ha ett eget kompetensområde. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Djurskyddstillsyn m.m., punkt 7 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ358 yrkandena 2 och 3 samt 2009/10:MJ429 och avslår motionerna 2009/10:MJ285, 2009/10:MJ288, 2009/10:MJ297, 2009/10:MJ390, 2009/10:MJ417 och 2009/10:MJ474 yrkande 21.

Ställningstagande

Miljöpartiet anser att myndighetsorganisationen för djurskyddet behöver stärkas. Djurens intressen ska inte komma på undantag när de kommer i konflikt med andra intressen eller prioriteras ned när resurserna styrs över till verksamheter som har mer högljudda förespråkare än de som företräder djurskyddet.

Den regionala djurskyddskontrollen behöver också mer resurser genom såväl tillskott från staten som avgiftsfinansiering. För att inte tillskotten ska hamna på andra verksamheter inom länsstyrelserna behöver också reglerna för minimiintervall för djurskyddstillsyn återinföras så att länsstyrelserna får tydliga mål för djurskyddet att leva upp till.

Vid länsstyrelsen bör vidare förprovning och djurskydd samordnas. En sådan samordning skulle innebära att förprovningen skulle upplevas som mer relevant för djurägaren samtidigt som djurskyddet skulle kunna bli mer fullödigt. Förprovningen kan då på ett annat sätt än tidigare ta sin utgångspunkt i djurskyddet och genom samordning finns både den byggnadstekniska och den djurskyddsmässiga kompetensen på plats vid besiktningar. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Jakt- och viltvårdsfrågor, punkt 8 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ238, 2009/10:MJ283, 2009/10:MJ291, 2009/10:MJ334 och 2009/10:MJ474 yrkande 23 och avslår motionerna 2009/10:MJ213, 2009/10:MJ453 yrkande 2 och 2009/10:MJ456.

Ställningstagande

Vildsvinsstammen i Sverige har ökat kraftigt under de senaste åren. I dag finns mellan 80 000 och 100 000 vildsvin i landet från Dalälven och söderut. Vildsvinens skadeverkningar i jord- och skogsbruket är omfattande och kostsamma. Risken för viltolyckor i trafiken ökar med en snabbt växande vildsvinsstam, och det inträffar allt fler trafikolyckor med vildsvin inblandade. Totalt ökade antalet viltolyckor förra året med 14 %, och vildsvinsolyckorna ökade med 55 %. Naturvårdsverket redovisar i en rapport att vildsvinsstammen kan begränsas genom ett högre jakttryck. Verket föreslår också att planerad åtling och utfordring av vildsvin ska ske på platser som ligger på behörigt avstånd från odlingsmark. Vi anser att regeringen snarast bör presentera en förvaltningsplan för vildsvinsstammen så att både skadeverkningar och antalet trafikolyckor till följd av vildsvin minskar.

Vi vill vidare uppmärksamma bristerna i Naturvårdsverkets administration och debitering av jaktkort. Naturvårdsverket övertog denna hantering från Svenska Jägareförbundet och erfarenheterna är negativa. Det datasystem som hanterar registrering m.m. har inte moderniserats, vilket leder till att registret knappast är resurseffektivt, lättillgängligt eller långsiktigt data-

säkert. Ett bland flera problem är att registret inte följer länsindelningen. Resultatet har blivit mer byråkrati, administrativa problem och stigande kostnader för verksamheten. Vi anser därför att ansvaret för administration och debitering av jaktkort bör återgå till Svenska Jägareförbundet. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Uthållig produktion m.m., punkt 10 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Tina Ehn (mp) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ448 och 2009/10:MJ479 yrkande 10.

Ställningstagande

Klimat- och energiskäl talar för en ökad andel lokalproducerade livsmedel. Med denna utgångspunkt är bevarande och fortsatt utveckling av svenskt jordbruk och svenskt fiske avgörande för den framtida livsmedelsförsörjningen, även om import och export av livsmedel behövs även i framtiden. Målet bör vara en långsiktig uthållig livsmedelsproduktion, och uppmärksamheten har länge riktats på en rad miljöfrågor i samband med jordbruk i olika former. Det gäller allt från läckage av växtnäring till positiv och negativ påverkan på den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet. Den ökade omfattningen av ekologisk odling och ekologiska produkter har inneburit en breddning och vitalisering såväl av produktion, distribution och marknadsföring som av konsumenternas miljömedvetande och engagemang. Målet bör vara en hållbar livsmedelskonsumtion. Detta bör även återspeglas i hur olika myndigheter på livsmedelsområdet främjar uthållig produktion och konsumtion av livsmedel.

Forskning, utveckling, utbildning, rådgivning och information kan främja omställning till mer ekologisk produktion. Många som skulle kunna tänka sig att ställa om till ekologisk produktion hittar inte information om hur man gör. Informationen och rådgivningen till lantbrukare som vill ställa om bör förbättras.

Detta bör ges regeringen till känna.

6. Principer för utbetalning av vissa stöd, punkt 11 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:MJ333 och avslår motion 2009/10:MJ380 i denna del.

Ställningstagande

Erfarenheterna av landsbygdsprogrammets ekonomiska stöd för landsbygdens utveckling är goda. Ett problem för många som ansökt om stöd för sina projekt är att handläggningen av ansökningarna och därmed utbetalningen av medlen drar ut på tiden. Det innebär stor osäkerhet för dem som ansökt om medel ur landsbygdsprogrammen. De vågar inte dra i gång sina projekt och tidsbundna projekt försenas på ett olyckligt sätt.

Regeringen bör ta initiativ till att landsbygdsstödet betalas ut snabbare och i god tid till lantbrukare och andra ansökare. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Biogas, punkt 14 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Tina Ehn (mp) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ248 och 2009/10:MJ311.

Ställningstagande

Genom att producera biogas från gödsel och andra lantbruksprodukter erhålls energi i form av el och värme. Lantbruket kan också vara en betydande producent av förnybart fordonsbränsle. Med mer forskning och stöd skulle alla större lantbruk kunna ha en egen liten biogasstation och de större lantbruken kunna leverera biogas som förnybart bränslealternativ till landets bensin- och bränslestationer. En ökad biogasproduktion inom lantbruket skulle också ge stora miljöeffekter då bl.a. gödsel, som i dag läcker

metangas till atmosfären, skulle kunna rötas. När den producerade biogasen ersätter fossila bränslen uppnås en samlad miljö- och klimateffekt som är högst betydande.

Det finns en stor utvecklingspotential när det gäller utbyggnaden av små biogasanläggningar och detta måste uppmuntras. Det finns i dag möjlighet att söka pengar för att utveckla och bygga anläggningarna, men ansökningsprocessen och tillståndsgivningen är alltför krånglig. Ansökningsförfarandet är komplext och regelverket skulle därför behöva ses över för att på så sätt underlätta projektering och byggande av små biogasanläggningar.

Regeringen bör ta initiativ till en långsiktig strategiplan i syfte att det svenska lantbruket ska bli en betydande producent och leverantör av biogasbränsle såväl lokalt som nationellt.

Detta bör ges regeringen till känna.

8. Främmande arter m.m., punkt 15 (s)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2009/10:MJ236 yrkandena 1 och 2, 2009/10:MJ281 och 2009/10:MJ356.

Ställningstagande

Den spanska skogssnigeln hittades första gången i Sverige för drygt 30 år sedan. I våra grannländer finns särskilda jordbruksforskningsinstitut som sysslar med frågor av praktisk betydelse. Dessa institut har engagerat sig i bl.a. information och bekämpning av den spanska skogssnigeln. Norska forskare deltar i ett internationellt flerårigt forskningsprojekt kring den spanska skogssnigeln. I Sverige har snigelproblemet bedömts som mindre viktigt därför att det tidigare bara har berört fritidsodlare och för att det inte har presenterats några tillräckligt intressanta forskningsprojekt för forskningsråd och liknande finansiärer. Den spanska skogssnigeln, även kallad mördarsnigeln, sprider sig explosionsartat över landet.

I dagsläget finns bara bekämpningsmedel för det kommersiella jordbruket. Kemikalieinspektionen har dessutom godkänt bekämpningsmedlet Nematoder, ett preparat som kan användas av vanliga villaägare.

Mot bakgrund av att såväl yrkesmässig odling som fritidsodling kan förväntas få fortsatt växande problem med den spanska skogssnigeln och att hittills otillräckliga åtgärder vidtagits från svensk sida bör riksdagen i skrivelse till regeringen påtala behovet av en nationell strategi beträffande den

spanska skogssnigeln. En sådan strategi bör innefatta både internationellt erfarenhetsutbyte och inhemska försök med bekämpning. Vidare bör information till yrkesodlare och fritidsodlare ingå och även en bättre övervakning av snigelns fortsatta spridning.

Det är hög tid för kraftfulla åtgärder för att stoppa fortsatt spridning av den spanska skogssnigeln. Det krävs en nationell strategi, en handlingsplan, som innehåller forskning, bekämpningsmetoder, erfarenhetsutbyte med andra länder och informationsinsatser.

Detta bör ges regeringen till känna.

9. Jämställdhet, punkt 16 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Tina Ehn (mp) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:MJ403 yrkande 3.

Ställningstagande

Den traditionella synen på lantbruket är att det är männen som sköter gården medan kvinnorna mer ses som lantbrukarfruar och inte som lantbrukare trots att kvinnorna är minst lika aktiva inom lantbruksföretaget som sina män. Även lantbruksorganisationerna har dominerats och domineras av män.

Kvinnors arbete inom jordbruket är helt avgörande för världens livsmedelsproduktion. Arbetsituationen är dock problematisk. Kvinnorna har mycket sällan samma tillgång till nödvändiga resurser som männen har, och de äger sällan marken som brukas.

Enligt en undersökning gjord av Ekologiska Lantbrukarna har kvinnor en mer framträdande roll inom det ekologiska lantbruket än inom det konventionella lantbruket. Detsamma gäller aktiviteten inom de ekologiska organisationerna där kvinnor har en mer framträdande roll.

I en norsk undersökning (Björkhaug, 2004) var andelen kvinnor inom det ekologiska lantbruket dubbelt så hög som inom det traditionella. Dessa kvinnor var även i genomsnitt yngre och hade högre utbildning än männen inom det traditionella jordbruket.

Vänsterpartiet ser här en tydligt ökad jämställdhet inom jordbruket i takt med att det ekologiska jordbruket utökas. Även det faktum att det är yngre och mer välutbildade kvinnor som söker sig till denna typ av lant-

bruk skapar en positiv effekt på föryngringen på landsbygden. En ökad satsning på ekologisk produktion skapar således positiva effekter inom jämställdhetsarbetet.

Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 3 (s)

Anders Ygeman (s), Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s) och Roland Bäckman (s) anför:

I Socialdemokraternas budgetmotion ”Jobben först”, motion 2009/10:Fi260, beskriver vi vårt alternativ till regeringens budgetproposition. Våra förslag har tagits fram för att tackla de utmaningar Sverige står inför: välfärdens bristande kvalitet, de växande klyftorna, underskotten i de offentliga finanserna, klimatkrisen och – i synnerhet – den stigande arbetslösheten. Vi socialdemokrater lägger fram förslag för att ta Sverige ur den ekonomiska krisen, men också för att rusta landet så att det blir långsiktigt starkare. Det 21:a århundradets utmaningar måste mötas med investeringar i framtidens jobb.

Våra förslag står i skarp kontrast till den borgerliga regeringens, vars syfte är att göra Sverige till ett europeiskt genomsnittsland, med samma höga arbetslöshet, samma brister i välfärden, samma underskott i de offentliga finanserna och samma ekonomiska klyftor.

Majoriteten i riksdagen bestående av Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna har den 18 november 2009 fastställt andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten, och de gör en annan beräkning av statens inkomster avseende 2010 än vad som blivit fallet med våra förslag. Det innebär att riksdagen för detta år har låst såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena samt fattat beslut om de skatte- och avgiftsförändringar som träder i kraft nästa år. För budgetåret 2010 gäller därmed att de samlade utgifterna för utgiftsområde 23 inte får överstiga 19 082 120 000 kr under riksdagens fortsatta behandling. Socialdemokraternas förslag på utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således inte formellt tas upp till behandling utan förändringar.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen kommer att ge budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att reservera oss. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 23 borde ha utökats med 10 000 000 kr på det sätt som framgår av Socialdemokraternas motion 2009/10: MJ474.

I motionen föreslår vi bl.a. att stödet till produktion av ekologiska och närproducerade livsmedel ska öka. Vi vill också att anslaget för ersättning till viltskador ska förbli på tidigare nivå och inte föras över till andra utgiftsområden.

Vi värnar om vår skog. Skogsvården måste därför förbättras på ett mer konstruktivt sätt än vad regeringen förmår. Många skogsägare uppfattar t.ex. inte kraven i skogsvårdslagen som tillräckligt skarpa. Detta leder till att bl.a. att återväxten blir mindre. Vi anser att regeringen måste vidta åtgärder så att de skogsvårdande insatserna röjning, gallring och återplantering ökar. Vi vill också att Skogsstyrelsen fortsätter sitt arbete som expertmyndighet åt regeringen, som rådgivare åt skogsnäringen och som främjare av skogsvårdslagen. Vi motsätter oss starkt regeringens avveckling av Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet. Skogsstyrelsens arbete som värderande tredje part mellan köpare och säljare bör fortsätta.

Populationen av säl ökar samtidigt som de stora rovdjuren är kvar på nuvarande höga nivå. Men trots detta minskar regeringen ersättningen för viltskador med 49 197 000 kr, dvs. anslag 1:8 Ersättning för viltskador, och för över dessa medel till anslag 1:28 Främjande av rennäring m.m. Vi motsätter oss denna omflyttning av anslag, från en lagstadgad rovdjurersättning till rennäringensfrämjande åtgärder.

Statligt stöd till fiskeverksamhet som inte är miljömässigt hållbar bör stoppas. Det är inte rimligt att det utbetalas statligt stöd till fiskeverksamhet som är miljömässigt ohållbar, t.ex. ålfiske eller fiske av andra arter som finns på Artdatabankens rödlista. Vi anser därför att regeringen bör ta initiativ till verksamma åtgärder.

Vi anser att det är viktigt att på olika sätt stimulera den lokala matproduktion som omfattar ekologiska och närodlade produkter. Därför vill vi att anslag 1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor ökar med 10 miljoner kronor. Många småföretagare som arbetar inom de gröna näringarna behöver ökat stöd och uppmärksamhet. Detta gäller i synnerhet de som genom att odla ekologiskt och närproducerat skapar säkra, nyttiga och icke klimatstörande livsmedel. Eldrimner bör också återfå sitt uppdrag som nationellt resurscentrum för småskalig hantverksmässig livsmedelsförädling, dvs. mathantverk.

2. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 3 (v)

Wiwi-Anne Johansson (v) anför:

En majoritet av riksdagens ledamöter, representerande Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna, beslutade den 18 november 2009 om ramar för statsbudgetens utgiftsområden samt en beräkning av statens inkomster. Ett tak för statens utgifter inklusive pensionssystemet vid sidan av statsbudgeten fastställdes för 2010, 2011 och 2012. I motion 2009/10:Fi261 presenteras Vänsterpartiets budgetförslag och riktlinjer för den ekonomiska politiken.

På grund av regeringens passiva finanspolitik har Sverige drabbats hårdare av den ekonomiska krisen än vad de flesta jämförbara länder gjort. Den svenska arbetslösheten är nu för första gången högre än EU-snittet och beräknas nästa år uppgå till över 11 %. Regeringens politik har med-

fört att antalet personer som är anslutna till a-kassan nu är ca 500 000 färre jämfört med när regeringen tog makten 2006, och försämringarna innebär att arbetslöshetsförsäkringen inte längre garanterar en skälig inkomstrygghet vid arbetslöshet. Detta innebär naturligtvis hårda påfrestningar på den privata ekonomin för dem som blir arbetslösa, men urholkningen av arbetslöshetsförsäkringen leder också till att den samlade efterfrågan i ekonomin sjunker, vilket förvärrar lågkonjunkturen.

Vänsterpartiets budgetmotion är framför allt inriktad på att skapa fler jobb och värna välfärden. För 2011 anslår vi 20 miljarder kronor mer än regeringen till kommunsektorn, vilket motsvarar 40 000 sysselsatta. Vi lägger också ett förslag om ett investeringsstöd på 8 miljarder kronor till kommunsektorn under 2010. Stödet ska gå till investeringar som hotas i lågkonjunkturen, investeringar som vi behöver tidigarelägga för att stimulera ekonomin och skapa arbetstillfällen. Det handlar om satsningar på upprustningar av t.ex. skolor och sjukhus samt på infrastrukturen för el, vatten, fjärrvärme, vägar och bostäder. Förslaget beräknas skapa 12 000 arbetstillfällen.

Sverige står inför en stor generationsväxling på arbetsmarknaden. I flera branscher, inte minst i den offentliga sektorn, riskerar vi att stå inför en brist på kvalificerad arbetskraft inom bara några år. Samtidigt som arbetslösheten bland unga är hög finns det eftersatta behov av fortbildning i stora yrkesgrupper, exempelvis inom äldreomsorgen. Vänsterpartiet anslår därför medel till riktade utbildnings- och kompetenshöjningssatsningar som bidrar till att slussa in yngre i arbetslivet där pensionsavgångarna kommer att bli många framöver.

Samtidigt med den ekonomiska krisen står världen inför ett ännu allvarligare hot i form av klimatförändringarna. Ibland framförs ståndpunkten att vi måste vänta med klimatomställningen till dess att den ekonomiska krisen klingat av. Vi tror att det är precis tvärtom. Dels är klimathotet så akut och allvarligt att omställningen inte kan vänta, dels kan stora investeringar i klimatomställningen utgöra draglok i en ekonomisk återhämtning. Vänsterpartiet anslår därför medel för en Green New Deal. Förslaget innehåller investeringar i en svensk sol- och vindkraftsindustri, en utbyggd järnvägstrafik, klimatsmarta hyreshus, ny miljöteknik, landsbygdsutveckling och en grön svensk fordonsindustri.

Vår bedömning är att förslagen i Vänsterpartiets budgetmotion sammantaget ökar antalet sysselsatta med 40 000 personer under 2010. För 2011 och 2012 tyder våra beräkningar på en ökning av antalet sysselsatta med ca 60 000 personer.

Vänsterpartiet lämnar i sin anslagsmotion MJ402 för utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel en rad förslag som syftar till att skapa en hållbar utveckling inom området.

Vi värnar om skogen. Därför anser vi att ambitionerna för skogsbruket måste höjas för att stärka och skydda ekosystemen och den biologiska mångfalden. Flertalet rapporter visar på att vi inte kommer att nå målet för skydd av skog. Vi höjer därför anslag 1:2 Insatser för skogsbruket för biotopskydd och naturvårdsavtal med 50 miljoner kronor per år 2010–2012.

Djurskyddsmyndigheten lades ned den 1 juli 2007 och verksamheten överfördes till Jordbruksverket. Vi vill stärka denna verksamhet samt införa en djurskyddsombudsman varför vi ökar anslag 1:9 Statens jordbruksverk med 30 miljoner kronor.

Vi satsar på en miljö- och klimatanpassad livsmedelssektor. För att uppnå miljö- och klimatmål är det viktigt att livsmedelssektorn förändras för att minska dess negativa påverkan inom dessa områden. En stor faktor är den ökade konsumtionen av kött som utgör drygt 20 % av de totala utsläppen av växthusgaser. Enligt Naturvårdsverkets rapport Att äta för en bättre miljö slog man fast att svenskarna i framtiden bör äta ca 25 % mindre köttprodukter än i dag. Vi vill därför satsa mer på en miljö- och klimatmedveten livsmedelsproduktion och konsumtion genom bl.a. ökat informations- och kampanjarbete. Vi vill därför öka anslag 1:18 Livsmedelsverket med 20 miljoner kronor för att främja arbetet med miljö- och klimatanpassad kost.

Det krävs extra naturvårdsinsatser för att öka reproduktionsmöjligheten för fisk, öka den biologiska mångfalden samt möjligheterna för småskaligt fiske och fisketurism. Vi stärker därför anslag 1:17 Fiskevård med 25 miljoner kronor med särskild inriktning på tätortsnära områden.

För att nå nationella mål för en ekologisk konsumtion och produktion måste särskilda satsningar göras på dessa områden. Vi ser en risk i ett alltför stort fokus på ökad konkurrenskraft på anslag 1:21 En konkurrenskraftig livsmedelssektor och avslår därför regeringens satsning på området. I stället ökar vi anslag 1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket med 50 miljoner kronor och inför ekorådgivare för att underlätta och stimulera nyetablering av ekologiska jordbruk. Det finns ett behov av ökad information, statistik, rådgivning och utbildning inom det ekologiska jordbruket. Det krävs även en miljöanpassad utveckling av det konventionella jordbruket. Sammantaget är detta ett led i en större satsning på ekologiskt och miljöanpassat jordbruk och en miljöanpassad utveckling av det konventionella jordbruket. Vi vill satsa på ekologisk konsumtion och produktion så att de nationella målen för dessa områden kan uppnås. Ökade satsningar på det ekologiska jordbruket bidrar till en positiv och långsiktig landsbygdsutveckling. Enligt en större brittisk undersökning skapar det ekologiska jordbruket 23 % fler arbetstillfällen än det konventionella jordbruket. Vi motsätter oss regeringens nedprioriteringar av ekologisk produktion. Landsbygdsprogrammets ekostöd har minskat betydligt, från drygt 600 miljoner kronor 2006 till drygt 450 miljoner kronor i dag.

Vi vill göra en ny satsning på Gröna jobb. Den lyckade arbetsmarknadsåtgärden Gröna jobb sysselsatte över 3 000 långtidsarbetslösa i hela landet med viktiga naturvårdsjobb under perioden 2003–2006. Gröna jobb var ett samarbete mellan Arbetsmarknadsstyrelsen, Skogsstyrelsen och ESF-rådet för att stärka långtidsarbetslösas position på arbetsmarknaden. Vi tillför 10 miljoner kronor till ett nytt anslag för administrativa kostnader på Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Fiskeriverket och Skogsstyrelsen förutom de satsningar som görs inom andra utgiftsområden.

Regeringens beslut att slopa skatten på handelsgödsel går emot de ambitioner man uttalat kring miljöanpassningen inom jordbrukssektorn med hänseende på havsmiljön. Vi återför därför skatteintäkten på 270 miljoner kronor per år. Regeringen föreslår att den aktuella återbetalningen av koldioxidskatten successivt ska minska för att minska bränsleförbrukningen, i synnerhet användningen av fossila bränslen. Vi anser att de som lever upp till tydliga krav på minskade utsläpp ska kunna få stöd till miljöförbättrande åtgärder som motsvarar den minskade återföringen av koldioxidskatten.

3. Anslag inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, punkt 3 (mp)

Tina Ehn (mp) anför:

Miljöpartiet har presenterat sitt alternativ till ekonomisk politik och budgetpolitik i budgetmotionen Fi262 och tillhörande kommittémotioner.

I vår budgetmotion konstaterar vi att världen och Sverige befinner sig i en djup konjunktursvacka och en global klimat- och miljökris. Miljöpartiet menar att regeringen misslyckats med att dämpa konjunkturedgången. Den irrationella ekonomiska politik som regeringen fört det senaste året har skadat svensk ekonomi och gjort att fallet i sysselsättningen blivit onödigt hårt. Regeringens politik, som inneburit att regeringen kraftfullt argumenterat mot en mer expansiv finanspolitik samtidigt som den beskyllt oppositionen för ansvarslöshet, har sänt tydliga signaler ut i det svenska samhället. Finansministerns och statsministerns uppmaningar om att spara sig ur krisen har uppfattats av såväl hushåll och myndigheter som kommunsektorn och medfört att fallet i produktion och sysselsättning blivit onödigt stort.

Nu väntar en lång och besvärlig väg tillbaka. Arbetslösheten måste bekämpas och underskotten i de offentliga finanserna på sikt minskas. Samtidigt står Sverige liksom resten av världen inför enorma klimat- och miljöutmaningar. Vägen tillbaka till en positiv ekonomisk utveckling måste följa en annorlunda bana med lägre utsläpp och mindre utarmning av våra gemensamma resurser. Miljöpartiet menar att regeringen agerar oansvarigt när den inte utnyttjar finanspolitiken till att aktivt ställa om det svenska samhället i hållbar riktning.

För att möta de stora utmaningar som Sverige och hela världen står inför föreslår Miljöpartiet till skillnad från regeringen omfattande investeringar i jobb, utbildning, välfärd, klimat och miljö. Samtidigt avvisar vi med kraft ofinansierade skattesänkningar som långsiktigt undergräver de offentliga finanserna. Miljöpartiets politik innebär ett stort mått av ansvar för den ekonomiska politiken och de offentliga finanserna. Ordning och reda i den offentliga ekonomin är en förutsättning för en aktiv krispolitik i en konjunkturedgång som den som vi just nu befinner oss i.

Vi väljer, till skillnad från regeringen, att satsa på det som kan växa och utvecklas. Investeringar i klimatsmart infrastruktur minskar klimatutsläppen samtidigt som framkomligheten och bekvämligheten ökar. Breda energieffektiviseringsprogram gör att energianvändningen minskar, samtidigt som energikostnaderna för den offentliga sektorn, företagen och hushållen sjunker. Satsningar på forskning och utveckling av ny teknik skapar både nya jobb och nya affärsmöjligheter.

I Miljöpartiets budget föreslår vi en politik för mänskligare trygghetssystem som gör att färre människor utförsäkras. Den ekonomiska krisen visar med tydlighet effekterna av regeringens förändringar av socialförsäkringssystemen. Allt fler människor hamnar nu utanför trygghetssystemen samtidigt som kostnaderna för socialbidrag skjuter i höjden.

Konjunkturfallet gör att många företag och jobb slås ut. En politik för entreprenörskap och nya företag har sällan varit mer nödvändig än i dag. Vi föreslår bl.a. kraftigt sänkta arbetsgivaravgifter för de små företagen och större möjligheter för människor att starta företag och utveckla nya idéer.

För Miljöpartiet är det viktigt att den ekonomiska krisen inte ska drabba barn och unga. Vi menar att kvaliteten i välfärden måste förbättras. Kommunerna måste ges rimliga planeringsförutsättningar och konjunkturstödet till kommunerna förlängas. Miljöpartiets budgetförslag innebär att 23 miljarder kronor mer tillförs kommunsektorn under budgetperioden. Bland annat föreslår vi satsningar på kvalitet i skola och utbildning samt på bättre folkhälsa, kultur och sjukvård. Arbete med jämställdhet, mångfald, antidiskriminering och lika rätt är prioriterat för Miljöpartiet. Vi föreslår satsningar inom alla dessa områden som sammantaget leder till ett mer rättvist samhälle där alla människor har frihet att utvecklas och växa.

Den ekonomiska nedgången är global och drabbar många fattiga länder hårt. Miljöpartiets budgetförslag innebär större satsningar på bistånd och fattigdomsbekämpning, en mer öppen migrationspolitik och större satsningar på klimatåtgärder internationellt jämfört med regeringens förslag.

Riksdagens majoritet bestående av Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och de utgiftsramar och beräkningar av inkomster som föreslås där. Genom det beslutet har man också avslagit Miljöpartiets förslag till utgiftsramar och beräkningar av inkomster och därmed förutsättningarna för vårt budgetförslag. Av den här anledningen tar

vi inte del i beslutet om anslag inom utgiftsområdena 23. I stället redovisas här den fördelning av anslag inom utgiftsområdet som förordas i vår anslagsmotion 2009/10:MJ431.

Vi vill lyfta fram skogen och ett hållbart skogsbruk. Analyser visar att det saknas resurser vid Skogsstyrelsen för att följa upp avverkningsanmälningar och skydda skog som borde skyddas. Skogsstyrelsen behöver förtydliga kraven på naturhänsyn. Vidare bör Skogsstyrelsen utveckla stöd till skog som vuxit och får växa med längre kontinuitet. Det behövs bl.a. en arealtäckande inventering av kvarvarande skogsområden som inte har berörts av kalhyggeskogsbruk och som ligger utanför formellt skyddad skog, en kvalitetsvärdering av objekten. Skogsstyrelsen bör också i sin rådgivning främja användningen av hyggesfria skogsbruksmetoder. För detta arbete och utökat arbete med biotopskydd och naturvårdsavtal föreslår Miljöpartiet en höjning av anslag 1:1 Skogsstyrelsen med 50 miljoner kronor.

Miljöpartiet vill hejda förlusten av biologisk mångfald. Prisökningen för skog och skogsmark gör att anslaget för biotopskydd och naturvårdsavtal skulle behöva öka rejält, bara för att behålla samma takt i ökning av skyddet som rådde samma år. Miljömålsrådets rapport visar att takten skulle behöva öka för att nå det övergripande målet om att hejda förlusten av biologisk mångfald. Vi föreslår därför en höjning av anslag 1:2 Insatser för skogsbruket med 120 miljoner kronor.

En ökad förekomst av rovdjur medför risk för ökade konflikter med ägare av tamdjur. En ökad satsning på viltstängsel kan förebygga konflikter och öka acceptansen för rovdjur i Sverige. Miljöpartiet vill därför höja anslag 1:8 Ersättning för viltskador med 10 miljoner kronor för att öka bidragen till viltstängsel.

Vi vill genomföra Miljömålsrådets förslag om framför allt odlad mångfald och husdjursgenetiska resurser. För att kunna genomföra en del förslag föreslår vi ökning av anslag 1:9 Statens jordbruksverk med 22 miljoner kronor per år.

Vi föreslår, i likhet med tidigare år, mer pengar till skrotning av fiskefartyg samtidigt som det nationella kvotfördelningsinstrumentet ska användas för att gynna det småskaliga och kustnära fisket på det storskaliga långväga fiskets bekostnad. Skrotningsbidragen bör inriktas på det sistnämnda segmentet. Anslag 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. ökas med 8 miljoner kronor.

Det finns ett stort, eftersatt behov av ökad fiskevård. Åtgärder för fiskevård bedrivs ofta i samarbete med organisationer och aktiva enskilda. De bidrar till ett bättre friluftsliv och bättre förutsättningar för turism, samtidigt som de också bidrar till uppfyllelsen av miljömålen. Vi föreslår en ökning av anslag 1:17 Fiskevård med 10 miljoner kronor.

Vi föreslår, i likhet med tidigare år, mer pengar till skrotning av fiskefartyg samtidigt som det nationella kvotfördelningsinstrumentet ska användas för att gynna det småskaliga och kustnära fisket på det storskaliga

långväga fiskets bekostnad. Skrotningsbidragen bör inriktas på det sistnämnda segmentet. Anslag 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. ökas med 8 miljoner kronor.

Det finns ett stort, eftersatt behov av ökad fiskevård. Åtgärder för fiskevård bedrivs ofta i samarbete med organisationer och aktiva enskilda. De bidrar till ett bättre friluftsliv och bättre förutsättningar för turism, samtidigt som de också bidrar till uppfyllelsen av miljömålen. Vi föreslår en ökning av anslag 1:17 Fiskevård med 10 miljoner kronor.

Vi vill också börja genomföra en del av Miljömålsrådets förslag om målet för den biologiska mångfalden och kulturmiljövårderna i åkermark; därför föreslår vi en ökning av anslag 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur på 101 miljoner kronor för 2010.

Det ekologiska lantbruket bidrar till att nå flera miljömål. Regeringen har slopat det särskilda anslaget för stöd till det ekologiska lantbruket med motiveringen att pengarna fördes till andra budgetposter. Miljöpartiet vill införa ett omställningsstöd till certifierad ekologisk produktion. Det behövs för att delvis täcka extrakostnader under omlägningsperioden. Ett certifieringsbidrag bör införas för att täcka en del av certifieringskostnader för småproducenter. Ett sådant bidrag skulle också ge fler småbrukare ett incitament att ställa om sin produktion. När mer pengar från landsbygdsprogrammet blir tillgängliga för stöd till biologisk mångfald och andra miljöhänsyn bör stödet till det ekologiska lantbruket öka.

Vi för över medel från anslag 1:21 Konkurrenskraftig jordbrukssektor och 1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket till ett nytt anslag, 1:33 Åtgärder för att främja ekologisk produktion och omställningsstöd, som tillförs 54 miljoner kronor.

Miljömålsrådet har föreslagit att medel anslås till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) för forskning om odlad mångfald. Sammantaget föreslår vi att anslag 1:30 Formas ökas med 122 miljoner kronor 2010, 123 miljoner kronor 2011 och 125 miljoner kronor 2012. Vi föreslår att 5 miljoner kronor av dessa används för forskning om alternativ till djurförsök, eftersom vi anser att det behövs öronmärkta medel för sådan forskning.

Regeringen har under det senaste året fortsatt en offensiv mot djurskyddet. Man har lagt ned Djurskyddsmyndigheten och förstatligt djurskyddet samtidigt som anslagen för djurskydd till Jordbruksverket har varit otillräckliga. Överföringen av djurskyddstillsynen till länsstyrelsen har visat sig vara illa förberedd och underfinansierad. Klagomålen haglar, även om mindre nogräknade djurhållare kan antas jubla i det tysta. I en tid när avgiftsfinansiering av tillsyn ökar med motiveringen att verksamhetsutövare bör bekosta den tillsyn som deras verksamhet nödvändiggör är det snarast en avvikelse att staten ska överta kostnaden för just djurskyddstillsynen. Resultatet av förändringen har blivit en generell sänkning av djurskyddsnivån, något som innebär att Sverige riskerar att dra på sig en anmärkning när EU-kommissionen under hösten granskar djurskyddet.

Detta är inte enbart särskilt pinsamt under ordförandeskapet, det innebär också en sänkning av vår trovärdighet om vi försöker driva djurskyddsfrågor inom EU.

Miljöpartiet föreslår en höjning av anslag 1:9 Statens jordbruksverk med 10 miljoner kronor för att intensifiera arbetet med tillämpning av djurskyddslagen. Vi föreslår samtidigt en höjning av anslag 5:1 Länsstyrelserna m.m. inom utgiftsområde 1 med 20 miljoner kronor för att höja standarden på djurskyddstillsynen i landet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:1 Budgetpropositionen för 2010 utgiftsområde 23:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:2 Insatser för skogsbruket besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 55 000 000 kronor efter 2010.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 775 000 kronor under 2011.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 500 000 kronor under 2011.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2010 låta Kammarkollegiet ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kronor.
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 250 000 000 kronor under 2011.
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 115 000 000 kronor under 2011 och högst 35 000 000 kronor under 2012.
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:15 Strukturstöd till fisket m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kronor under 2011 och högst 4 000 000 kronor under 2012.
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:16 Från EG-budgeten finansierat strukturstöd till fisket m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 49 000 000 kronor under 2011 och högst 12 000 000 kronor under 2012.

9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 10 000 000 kronor under 2011.
10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 900 000 000 kronor under 2011, högst 544 400 000 kronor under 2012, högst 318 300 000 kronor under 2013, högst 208 700 000 kronor under 2014 och högst 28 600 000 kronor därefter.
11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 100 000 000 kronor under 2011, högst 626 900 000 kronor under 2012, högst 422 500 000 kronor under 2013, högst 326 200 000 kronor under 2014 och högst 24 400 000 kronor därefter.
12. Riksdagen godkänner förslaget om friköp av fjällägenheter samt upplåtelse med tomträtt.
13. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:28 Främjande av rennäringen m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 kronor under 2011 och högst 2 000 000 kronor under 2012.
14. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kronor under 2011, högst 400 000 000 kronor under 2012 och högst 400 000 000 kronor under perioden 2013–2015.
15. Riksdagen anvisar för budgetåret 2010 anslagen under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt uppställning i avsnitt 15.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:Fi299 av Lars Ohly m.fl. (v):

37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till jordbruket.

2009/10:MJ201 av Helena Bouveng (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de statliga veterinärerna.

2009/10:MJ213 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över jaktlagstiftningen så att den tillåter en ökad jakt och avskjutning av vildsvin.

2009/10:MJ214 av Sten Bergheden och Peder Wachtmeister (båda m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge stöd åt gårdar att producera biogas.

2009/10:MJ220 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om artrikedomen inom växt- och djurvärlden.

2009/10:MJ223 av Liselott Hagberg (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett inrättande av regionala inspektörer eller rådgivare med specialinriktning på småskalig livsmedelsproduktion.

2009/10:MJ236 av Siw Wittgren-Ahl och Alf Eriksson (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av kraftfulla åtgärder för att stoppa fortsatt spridning av den spanska skogssnigeln.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidta nödvändiga åtgärder för att vid behov möjliggöra insatser mot nya hot från främmande arter.

2009/10:MJ238 av Alf Eriksson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen tydligt bör reglera vildsvinsjakt vid åtel i en kommande ny förvaltningsplan för vildsvinsstammen.

2009/10:MJ248 av Jan Emanuel Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en genomtänkt och långsiktig strategiplan för hur det svenska lantbruket ska bli en betydande producent och leverantör av biogasbränsle såväl lokalt som nationellt.

2009/10:MJ281 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell strategi beträffande den spanska skogssnigeln.

2009/10:MJ283 av Ronny Olander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en tydlig reglering av vildsvinsjakt, inte minst vildsvinsjakt vid åtel, måste ingå som en viktig del i en ny förvaltningsplan för vildsvin.

2009/10:MJ285 av Lars Wegendal m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att åter ge kommunerna ansvaret för tillsynen av djurskyddet.

2009/10:MJ288 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge kommunerna resurser och ansvar för tillsynen av djurskyddet.

2009/10:MJ289 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en bred informationskampanj för nyttig och säker mat.

2009/10:MJ291 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansvaret för administration och debitering av jaktkort bör återgå till Svenska Jägareförbundet.

2009/10:MJ297 av Jan Emanuel Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att stärka djurskyddskontrollerna.

2009/10:MJ311 av Johan Löfstrand och Louise Malmström (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att underlätta etableringen av mindre gårdsbiogasanläggningar.

2009/10:MJ330 av Betty Malmberg och Sven Yngve Persson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statens stöd till ekologisk produktion ska slopas.

2009/10:MJ333 av Urban Ahlin m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att landsbygdsstödet betalas snabbare och i god tid till lantbrukare och andra ansökande.

2009/10:MJ334 av Lars Wegendal m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utforma en ny förvaltningsplan för vildsvin i syfte att begränsa stammens storlek.

2009/10:MJ344 av Peder Wachtmeister och Bengt-Anders Johansson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återväckandet av Statsskogsutredningen (SOU 2002:40).

2009/10:MJ345 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anslagen för information om våra rovdjur ska fördelas neutralt.

2009/10:MJ347 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av stöd till driften av Animal Welfare Center i Sverige.

2009/10:MJ356 av Désirée Liljevall (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bekämpning av den s.k. mördarsnigeln genom att regeringen tar initiativ till en handlingsplan mot mördarsnigeln.

2009/10:MJ358 av Helena Leander m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkt myndighetsorganisation för djurskyddet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkt regional djurskyddstillsyn.

2009/10:MJ360 av Marie Nordén m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av Eldrimners fortsatta verksamhet.

2009/10:MJ364 av Anna Tenje och Katarina Brännström (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa bättre förutsättningar för landsbygden genom att avskaffa onödigt regelkrångel.

2009/10: MJ370 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt utvecklingscentrum för restaurang och storhushåll.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om ekonomiska styrmedel för att främja miljöanpassad och hälsofrämjande mat.

2009/10: MJ377 av Anna Tenje (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fortsätta arbetet med regelförenklingar för företagare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av konkurrensförhållandena för de svenska bönderna.

2009/10: MJ380 av Otto von Arnold (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förstärkning av de gröna näringarnas konkurrenskraft och en tidigareläggning av utbetalningen av EU:s gårdsstöd.

2009/10: MJ382 av Otto von Arnold (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra tillämpningen av den EU-gemensamma livsmedelslagstiftningen i syfte att minska byråkratin, säkra livsmedelskvaliteten och öka lönsamheten för mindre producenter.

2009/10: MJ387 av Gunnar Sandberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att stimulera lokal matproduktion.

2009/10: MJ390 av Jan Emanuel Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda en myndighet för djurens bästa.

2009/10: MJ393 av Peder Wachtmeister (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga en flytt av livsmedelsinspektion från kommunnivå till länsstyrelsenivå.

2009/10: MJ402 av Lars Ohly m.fl. (v):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt uppställning:

Anslag	Regeringens förslag (tkr)	Förändring (tkr)
1:2 Insatser för skogsbruket	345 000	50 000
1:9 Statens jordbruksverk	409 000	30 000
1:17 Fiskevård	25 000	25 000
1:18 Livsmedelsverket	200 000	20 000
1:21 En konkurrenskraftig livs- medelssektor	54 000	-54 000
1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	23 000	50 000
Nytt Gröna jobb	0	10 000
Summa:	1 056 000	313 000

2009/10:MJ403 av Jacob Johnson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade satsningar på det ekologiska jordbruket då det bidrar till en positiv och långsiktig landsbygdsutveckling.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhet inom det ekologiska lantbruket.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till miljöförbättrande åtgärder inom jordbruket.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riskerna med regeringens beslut att slopa skatten på handelsgödsel.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riskerna med regeringens nedprioriteringar av ekologisk produktion.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om anslag till forskning om ekologiskt lantbruk.

2009/10:MJ417 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen gör en översyn av djurskyddets organisation i syfte att skapa ett effektivt och värdigt djurskydd.

2009/10:MJ422 av Lars Lilja m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statlig veterinär verksamhet.

2009/10:MJ424 av Jan Andersson och Karin Nilsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att man vid en kommande översyn av landsbygdsprogrammet bör beakta möjligheten att inom detta främja produktionen av viltbete.

2009/10: MJ427 av Olle Thorell (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till ett stopp för statligt stöd till all fiskeverksamhet som inte är miljömässigt hållbar.

2009/10: MJ429 av Tina Ehn (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förprovning och djurskydd samordnas på länsstyrelserna.

2009/10: MJ431 av Tina Ehn m.fl. (mp):

2. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel:

		Anslagsförändringar (miljoner kronor)		
Anslag		2010	2011	2012
1:1	Skogsstyrelsen	50	50	50
1:2	Insatser för skogsbruket	120	120	120
1:8	Ersättning för viltskador m.m.	10	10	10
1:9	Statens jordbruksverk	32	32	32
1:15	Strukturstöd till fiske	8	8	8
1:17	Fiskevård	10	10	10
1:21	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	-17	-17	-17
1:23	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	101	150	368
1:25	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	-11	-11	-11
1:30	Formas	122	123	125
1:33	Åtgärder för att främja ekologisk produktion och omställningsstöd	54	54	54
Summa för utgiftsområdet		479	529	749

2009/10: MJ448 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av kraftfulla åtgärder för att främja en uthållig produktion och konsumtion av livsmedel.

2009/10:MJ453 av *Ulrika Carlsson i Skövde och Karin Nilsson (båda c)*:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att stärka jordbruksarrendatorernas rätt vid viltskador orsakade av vildsvin.

2009/10:MJ456 av *Birgitta Ohlsson (fp)*:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utbilda herdehundar som skydd mot rovdjursangrepp på boskap.

2009/10:MJ467 av *Cecilia Widegren m.fl. (m, c, fp, kd)*:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att främja tillväxten i Skaraborg.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska regelkrånglet för jordbruket.

2009/10:MJ474 av *Anders Ygeman m.fl. (s)*:

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt uppställning:

Anslag	Regeringens förslag	Anslagsförändring
1:8 Ersättningar för viltskador m.m.	51 778	+49 197
1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	53 980	+10 000
1:28 Främjande av rennäringen m.m.	109 915	-49 197
Summa	19 082 120	+10 000

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av viltskadeersättningar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till livsmedelssektorn.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad redlighet i hanteringen av livsmedel.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrad skogsvård.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om djurskyddskontrollen.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om privatiseringen av den veterinära verksamheten.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förvaltningsplan för vildsvinsstammen.

2009/10: MJ479 av Tina Ehn m.fl. (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett certifieringsbidrag bör införas för att täcka en del av certifieringskostnaderna för småbrukare.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att inrätta matlotsar på länsstyrelserna och anpassa livsmedelslagstiftningen till småskaliga producenters villkor.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att informationen och rådgivningen till lantbrukare som vill ställa om till ekologisk produktion bör förbättras.

2009/10: N468 av Andreas Norlén m.fl. (m, c, fp, kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvecklingen av det östgötska jord- och skogsbruket.

BILAGA 2

Utskottets förslag till beslut om anslag för 2010 inom utgiftsområde 23

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde

23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Belopp i 1000-tal kronor

Politikområde	Utskottets förslag
Anslag (ramanslag)	
1 Skogsstyrelsen	345 137
2 Insatser för skogsbruket	219 222
3 Internationellt skogssamarbete	1 397
4 Statens veterinärmedicinska anstalt	117 525
5 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	104 102
6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	14 708
7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	150 349
8 Ersättningar för viltskador m.m.	51 778
9 Statens jordbruksverk	408 889
10 Bekämpande av växtsjukdomar	6 000
11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	8 174 757
12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	1 007 504
13 Finansiella korrigeringar m.m.	75 472
14 Fiskeriverket	168 359
15 Strukturstöd till fisket m.m.	28 000
16 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	70 000
17 Fiskevård	24 832
18 Livsmedelsverket	200 292
19 Livsmedelsstatistik	24 935
20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	7 356
21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	53 980
22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	43 866
23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 965 931
24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 654 546
25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	22 830
26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	4 116

Politikområde	Utskottets förslag
Anslag (ramanslag)	
27 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	1 529
28 Främjande av rennäringen m.m.	109 915
29 Sveriges lantbruksuniversitet	1 624 236
30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	399 130
31 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 427
Summa för utgiftsområdet	19 082 120

BILAGA 3

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för 2010 inom utgiftsområde 23

Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag (ramanslag)	Regeringens förslag	s	v	mp
1:1 Skogsstyrelsen	345 137			+50 000
1:2 Insatser för skogsbruket	219 222		+50 000	+120 000
1:3 Internationellt skogssamarbete	1 397			
1:4 Statens veterinärmedicinska anstalt	117 525			
1:5 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	104 102			
1:6 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	14 708			
1:7 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	150 349			
1:8 Ersättningar för viltskador m.m.	51 778	+49 197		+10 000
1:9 Statens jordbruksverk	408 889		+30 000	+32 000
1:10 Bekämpande av växtsjukdomar	6 000			
1:11 Gärdsstöd och djurbidrag m.m.	8 174 757			
1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	1 007 504			
1:13 Finansiella korrigeringar m.m.	75 472			
1:14 Fiskeriverket	168 359			
1:15 Strukturstöd till fisket m.m.	28 000			+8 000
1:16 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	70 000			
1:17 Fiskevård	24 832		+25 000	+10 000
1:18 Livsmedelsverket	200 292		+20 000	
1:19 Livsmedelsstatistik	24 935			
1:20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	7 356			
1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	53 980	+10 000	-54 000	-17 000
1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	43 866			
1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 965 931			+101 000

Anslag (ramanslag)	Regeringens förslag	s	v	mp
1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 654 546			
1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	22 830		+50 000	-11 000
1:26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	4 116			
1:27 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	1 529			
1:28 Främjande av rennäringen m.m.	109 915	-49 197		
1:29 Sveriges lantbruksuniversitet	1 624 236			
1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	399 130			+122 000
1:31 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	1 427			
1:32 Nya gröna jobb (nytt anslag)			+10 000	
1:33 Åtgärder för att främja ekologisk produktion och omställningsstöd (nytt anslag)				+54 000
Summa	19 082 120	+10 000	+131 000	+479 000

BILAGA 4

Uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion

Förord

Riksdagens miljö- och jordbruksutskott genomförde 2005 en fördjupad uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. Uppföljningen genomfördes av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp, och resultaten av uppföljningen publicerades i en rapport hösten 2005. Miljö- och jordbruksutskottet behandlade därefter rapporten i ett betänkande om småskalig livsmedelsförädling i februari 2006, och i mars 2006 godkände riksdagen vad utskottet kommit fram till med anledning av uppföljningen.

Den 2 april 2009 beslutade utskottet att på nytt följa upp resultaten och konsekvenserna av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion. Utskottets uppföljning har denna gång inriktats på att undersöka vilka åtgärder som har vidtagits efter utskottets tidigare uppföljning samt på hur de berörda aktörerna ser på de insatser som har vidtagits, vilka konsekvenser de har fått och vilka resultat som har uppnåtts.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom riksdagsförvaltningen av utvärderarna Christer Åström och Annelie Jansson Westin vid utvärderings- och forskningsfunktionen i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Anna-Lena Kileus vid miljö- och jordbruksutskottets kansli. I arbetet har även utvärderaren Johan Wockelberg Hedlund deltagit.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin rapport där resultaten av uppföljningen redovisas.

Stockholm i oktober 2009

Irene Oskarsson (kd)

Jan-Olof Larsson (s)

Erik A. Eriksson (c)

Rune Wikström (m)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Tina Ehn (mp)

Lars Tysklind (fp)

Sammanfattning och gruppens bedömningar

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning i korthet

- Konsumenternas efterfrågan av och handelns intresse för småskaligt producerade livsmedel har ökat. Den småskaliga, lokala och hantverksmässiga livsmedelsproduktionen har därmed goda förutsättningar att utvecklas vidare, och staten bör därför fortsätta att arbeta för att förbättra förutsättningarna för de småskaliga livsmedelsföretagen.
- Regelverket upplevs fortfarande som krångligt och överskådligt, trots att olika insatser har genomförts, bl.a. vad gäller regelförenkling. Därför är det viktigt att fortsätta arbetet med att förenkla regelverket och att i detta arbete uppmärksamma den småskaliga livsmedelsproduktionens särskilda förutsättningar.
- Kontroller och kontrollavgifter liksom inspektörernas kompetens och förutsättningar varierar mellan landets kommuner. Därför är det viktigt att fortsätta arbetet med bl.a. kompetensutveckling och att arbeta för en mer likvärdig livsmedelskontroll i hela landet.
- Statens insatser för att bl.a. sänka godkännande- och kontrollavgifterna för småskaliga slakterier har gett positiva resultat. Det kvarstår dock en del problem kring den småskaliga slakten vad gäller t.ex. slaktavfallet. Detta bör särskilt uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet.
- Det finns fortsatt behov av rådgivning, utbildning och kompetensutveckling hos de småskaliga producenterna. Det är viktigt att myndigheters information till företagen förbättras samt att det nationella resurscentrumet Eldrimner får tydligare roll och uppdrag.
- Samverkan och samarbete mellan myndigheter är viktigt och bör uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet inom livsmedelsområdet.
- Det finns fortfarande oklarheter kring hur småskalig livsmedelsproduktion fångas upp i livsmedelsstatistiken. Det bör ses över vilken statistik som olika aktörer har behov av samt klarläggas vilket ansvar olika myndigheter har för statistiken.
- Det har under senare år inte genomförts någon utvärdering av statens insatser för att främja småskalig livsmedelsproduktion. Det är viktigt att statens insatser utvärderas, liksom att de olika frågor som har lyfts fram i denna uppföljning fortsättningsvis uppmärksammas. Det är vidare viktigt att resultatet av de åtgärder som vidtas fortsättningsvis redovisas till riksdagen i regeringens årliga resultatredovisning i budgetpropositionen.

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljning

År 2005 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en fördjupad uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. Utskottet har därefter anordnat en uppföljande utfrågning i ämnet och under de senaste åren följt regeringens årliga resultatredovisning till riksdagen vad gäller för-

utsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. I syfte att ge utskottet ett fördjupat underlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2010 beslutade utskottet i april 2009 att genomföra en förnyad uppföljning vad gäller statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion. Uppföljningen har inriktats på att undersöka dels vilka åtgärder som har vidtagits efter utskottets tidigare uppföljning, dels hur berörda aktörer ser på de insatser som har vidtagits, vilka konsekvenser de har fått och vilka resultat som har uppnåtts.

Riksdagens tidigare behandling

I mars 2001 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande till regeringen om förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. Riksdagen menade att regeringen borde ägna särskild uppmärksamhet åt den småskaliga livsmedelsproduktionen och för riksdagen redovisa förslag till åtgärder som bl.a. syftar till en förenkling av regelverket, skapar bättre förutsättningar för lokal och småskalig livsmedelsproduktion samt främjar etablering av nya företag inom området. Utskottet kunde därefter under flera år konstatera att regeringen inte hade lämnat någon redovisning av förslag till åtgärder.

Mot den bakgrunden genomförde utskottet en fördjupad uppföljning 2005. En kort tid efter att utskottet hade inlett sin uppföljning tog regeringen fram en skrivelse om småskalig livsmedelsförädling, vilken lämnades till riksdagen hösten 2005. Våren 2006 behandlades utskottets uppföljning och regeringens skrivelse av riksdagen. Våren 2007 genomförde utskottet en utfrågning om småskalig livsmedelsproduktion för att följa upp den fortsatta utvecklingen. Därefter har utskottet följt regeringens årliga resultatredovisning till riksdagen vad gäller förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Utskottet har bl.a. konstaterat att regeringen redovisar ett antal insatser för småskalig livsmedelsproduktion men att den inte redovisar det faktiska resultatet av de insatser som gjorts.

Regelverket inom livsmedelsområdet

Förändringar sedan 2005

I miljö- och jordbruksutskottets uppföljning 2005 uppmärksammades att den småskaliga livsmedelsproduktionen mötte olika problem, bl.a. att det dåvarande regelverket var oöverskådligt och att det fanns delar i regelverket som innebar problem för småskaliga producenter. Samtidigt konstaterades att livsmedelslagstiftningen skulle komma att förändras fr.o.m. januari 2006 och att flera av de problem som uppmärksammades i lagstiftningen hänförde sig till bestämmelser som då skulle upphöra.

Sedan utskottets föregående uppföljning har stora förändringar genomförts i regelverket. Inom EU har en ny ramförordning och förordningar kring livsmedelshygien och livsmedelskontroll börjat tillämpas. Förändring-

arna i EG:s regelverk har lett till att den svenska livsmedelslagen och livsmedelsförordningen liksom flera av Livsmedelsverkets föreskrifter har gjorts om. Dessutom har olika vägledning tagits fram av Livsmedelsverket. Det nya regelverket från 2006 betonar företagets ansvar för livsmedels-säkerheten, bl.a. genom krav på egenkontroll. Det nya regelverket är mindre detaljerat och mer inriktat på målen och ska därmed lämna utrymme för flexibilitet i tillämpningen. En annan förändring är att regelverket numera täcker hela livsmedelskedjan ”från jord till bord”. Ytterligare en förändring är att staten ska uppmuntra utarbetandet av s.k. nationella branschriktlinjer, vilka är de olika branschernas beskrivning av hur företagen kan göra för att uppnå kraven i EG-rätten och den svenska lagstiftningen.

Inom ramen för regelförenklingsarbetet har sedan uppföljningen 2005 olika insatser gjorts inom livsmedelsområdet. Regeringens mål är att de administrativa kostnaderna för företagen ska minska med 25 % till 2010 jämfört med i början av mandatperioden.

Iakttagelser i uppföljningen

Uppföljningen visar att förändringarna i regelverket 2006 har inneburit förändringar för både företagen och myndigheterna. Företagens ansvar för livsmedelssäkerheten har tydliggjorts. Flera aktörer har pekat på att de nya reglerna är mer flexibla och att branschriktlinjer och egenkontroll har fått en mer framskjuten placering än tidigare. Några aktörer har framfört att arbetet därmed har underlättats för småskaliga livsmedelsföretag.

Samtidigt har flertalet aktörer uppmärksammat att mängden regler fortfarande är mycket stor och att regelverket är lika oöverskådligt och svårt att förstå som tidigare. Antalet nationella rättsregler har minskat, och inom EG-rätten har vissa rättsakter lagts ihop. Genom att rättsregleringen numera har lagts in i EG-förordningar har dessa blivit direkt gällande rätt i Sverige. Det innebär att företagen visserligen har färre regler att hålla reda på, men i stället måste de kunna ta till sig innehållet i EG-rätten. I uppföljningen har flera aktörer pekat på svårigheten att läsa och förstå EG-texter.

Det nya regelverket ska i princip göra det möjligt att välja olika vägar för att uppnå målen. Samtidigt innebär den minskade detaljeringsgraden en större osäkerhet om vilket som är det bästa sättet att uppnå lagstiftningens krav. Lagtexterna kan bli svåra att tolka för både företag och myndigheter. Framför allt för kommunernas inspektörer kan det bli svårt att göra tolkningar i olika situationer när det gäller att bedöma EG-förordningarnas krav.

Uppföljningen visar att nationella branschriktlinjer har tagits fram endast för vissa delar av den småskaliga livsmedelsproduktionen, bl.a. för hantverksmässig tillverkning av ost och andra mjölkprodukter samt för småskalig produktion av vin och spritdrycker. Bland annat Livsmedelsverket har framfört att systemet med branschriktlinjer fungerar olika bra i olika branscher och att det är ett problem att de branscher som troligen allra mest skulle behöva riktlinjer inte alltid har några branschorganisationer

som kan ta fram riktlinjer. Det har även pekats på att det kan vara ett problem att det är otydligt vad som är lagkrav och vad som är branschkrav i riktlinjerna.

Ett område där det finns olika problem med de krav som ställs på företagen är den småskaliga slakten. Den detaljerade lagstiftningen finns till stor del kvar, och dessutom finns ett flertal andra regelverk som på olika sätt berör slakten. Ett problem som har lyfts fram av flera aktörer handlar om de höga kostnaderna för att ta hand om slaktavfallet. I uppföljningen konstateras att det inte längre finns några laghinder mot mobila slakterier, men att det är mycket svårt att uppnå lönsamhet för sådana slakterier.

För småskaliga livsmedelsföretag är det framför allt hygien- och riskhanteringsregler som leder till administrativa kostnader. Enligt Tillväxtverkets mätningar har den administrativa bördan minskat med 36 % inom livsmedelsområdet mellan 2006 och 2008. Trots att regeringens mål om att de administrativa kostnaderna ska minska med 25 % därmed har uppfyllts inom livsmedelsområdet har flera aktörer pekat på fortsatt regelkrångel och administrativ börda för de småskaliga producenterna. Uppföljningen visar dock att det fortfarande pågår arbete med regelförenklingar, bl.a. när det gäller minimikrav för riskanalys och kritiska styrpunkter.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Gruppen kan inledningsvis konstatera att olika insatser har genomförts av både den tidigare och den nuvarande regeringen när det gäller regelverket i syfte att underlätta för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Gruppen kan också konstatera att Livsmedelsverket, Jordbruksverket och flera länsstyrelser i sin verksamhet på olika sätt har verkat för att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Parallellt med detta har det nya EG-regelverket införts i Sverige.

Det är utifrån uppföljningens resultat svårt att entydigt bedöma hur stort problem som regelverket egentligen utgör för företagarna. Gruppen kan dock konstatera att regelverket inom livsmedelsområdet fortfarande upplevs som krångligt, omfattande och överskådligt. Det är tidskrävande för de småskaliga företagarna att gå igenom och sätta sig in i regelverkets olika delar. Det finns en stor flora av olika typer av regler, vägledningar och riktlinjer som kommer från såväl myndigheter som branschorgan och handeln, vilket innebär att det är svårt för den enskilda företagaren att få en helhetsbild. Det innebär också att den enskilda företagaren ställs inför olika krav från olika håll. Överskådligheten är ett stort problem för de små livsmedelsföretagen. Uppföljningen visar att det finns en stor medvetenhet om detta problem bland både statliga och kommunala myndigheter. Livsmedelsverket försöker sprida information om regelverket på sin webbplats. Gruppen menar att det är viktigt att både fortsätta arbetet med att förenkla regelverket och förbättra informationen till företagen om vilka reg-

ler som gäller. Samtidigt är det viktigt att fortsätta att uppmärksamma de små producenterna och deras särskilda förutsättningar i utvecklingsarbetet kring regelverket, både inom EU-samarbetet och på nationell nivå.

Det nya regelverket innebär att företagen här i Sverige måste kunna läsa och förstå EG-förordningar. Riksdagen har tidigare konstaterat att EU-dokument ofta kan uppfattas som svårtillgängliga och att det därför är av central betydelse att skriftliga översättningar av EU-dokument håller hög kvalitet. Det kan konstateras att översättningar ofta blir bättre om grundtexterna skrivs så klart som möjligt, varför det är viktigt att regeringen på olika sätt arbetar vidare för fortsatta förbättringar av språkvården inom EU. Gruppen vill starkt betona vikten av att bl.a. EG-förordningar är översatta till en enkel och begriplig svenska.

I gruppens förra uppföljning 2005 konstaterades att många menade att problemen kring regelverket huvudsakligen låg i tillämpningen, inte att reglerna i sig var problemet. Gruppen kan konstatera att denna syn har framkommit även i denna uppföljning. Dessutom har förändringarna mot ett mer målinriktat och mindre detaljerat regelverk inneburit att kraven på myndigheterna och tjänstemännens kompetens i kontrollarbetet har ökat. Enligt gruppens bedömning bottnar flera av problemen i att det finns en osäkerhet om regeltolkningen hos inspektörerna, samtidigt som det också måste understrykas att det finns många kommuner som har hög kompetens inom livsmedelskontrollen. För den enskilda livsmedelsföretagaren har förändringarna i regelverket inneburit att detaljregleringen har minskat, men det har samtidigt medfört ökade krav på företagaren att kunna tolka och förstå innebörden i det ofta oprecisa regelverket. Gruppen menar att det därför är viktigt att fortsätta arbetet med kompetenshöjande insatser hos kontrollmyndigheterna och att förbättra informationen till företagen vad gäller kraven på småskalig livsmedelsproduktion.

Under senare år har bl.a. Livsmedelsverket genomfört flera insatser i syfte att förenkla regelverket och regeltillämpningen inom livsmedelsområdet. Samtidigt kan gruppen konstatera att det finns delade meningar om hur långt man har kommit i regelförenklingsarbetet. Gruppen konstaterar att regeringen och myndigheterna fortsätter arbetet mot regelkrångel och att det har gett positiva effekter i form av en minskad administrativ börda inom livsmedelsområdet. Uppföljningen visar dock att särskilt de småskaliga livsmedelsföretagarna upplever regelverk och blanketter som krångliga. Gruppen utgår därför från att fortsatta insatser kommer att göras i syfte att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktions fortsatta utveckling.

Gruppen kan också konstatera att arbetet med nationella branschriktlinjer har tagit tid och att riktlinjer ännu inte har tagits fram för alla branscher. Enligt gruppens bedömning kan det här finnas behov av särskilda insatser från statens sida för att uppmuntra utarbetandet av riktlinjer.

Utskottet har vid olika tillfällen framfört att man ser positivt på att åtgärder vidtas för att underlätta möjligheterna till småskalig slakt. Gruppen kan dock konstatera att uppföljningen visar att det fortfarande finns olika problem kring den småskaliga slakten, bl.a. vad gäller regler kring slaktavfall, levandedjursbesiktning och köttkontroll. Enligt gruppens bedömning är det viktigt att dessa frågor behandlas i det fortsatta utvecklingsarbetet inom departement och myndigheter, särskilt vad gäller frågan om den kostsamma hanteringen av slaktavfall. Gruppen vill här betona att slaktavfallet inte bara ska ses som ett kostsamt problem, utan även som en tillgång och en näringsrik resurs i kretsloppet som kan användas för t.ex. kompostering eller för biogastillverkning. Det är viktigt att hitta säkra vägar att ta hand om avfallet som samtidigt möjliggör en fortsatt utveckling av den småskaliga slakten. Enligt gruppens mening måste denna fråga lösas på ett bra sätt.

Godkännande och registrering av livsmedelsanläggningar

Förändringar sedan 2005

Sedan utskottets uppföljning 2005 har regelverket för att godkänna och registrera livsmedelsanläggningar förändrats. I samband med förändringarna i EG-rätten 2006 valde Sverige att införa nationella krav på godkännanden för anläggningar med större hygienrisker. Under uppföljningens gång har Livsmedelsverket beslutat att fr.o.m. december 2009 ersätta godkännande med registrering i samtliga fall där en EG-förordning inte absolut kräver godkännande.

Iakttagelser i uppföljningen

Alla livsmedelsföretag måste vara registrerade hos eller godkända av en kontrollmyndighet. Uppföljningen visar att erfarenheterna av de förändringar som gjordes i regelverket 2006 vad gäller godkännande och registrering fortfarande är begränsade.

Flera aktörer har pekat på att det finns en osäkerhet kring vilka krav som myndigheterna behöver ställa på olika typer av anläggningar, och det finns exempel på att kommunerna tolkar regelverket olika. För inspektörerna är det ofta tidskrävande att bedöma vilka krav som gäller, och de har inte alltid möjlighet att ge tydliga besked till företagen. Även för företagen har det blivit svårare att avgöra vilka krav som ställs. En del aktörer menar att den mindre detaljeringsgraden i regelverket har gjort det svårare för myndigheterna att göra likvärdiga bedömningar i samband med godkännanden och att onödiga krav i vissa fall har ställts på företagen.

När det gäller de förändringar som Livsmedelsverket nyligen beslutat om vad gäller att ta bort kraven på godkännande har synen varierat mellan de olika aktörerna. Vissa menar att det innebär en förenkling, medan några har uttryckt farhågor om att borttagandet av godkännandekravet kan medföra att nya företagare skjuter eventuella problem framför sig när de börjar sin verksamhet i anläggningar som inte har godkänts av myndigheterna.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning

Gruppen kan konstatera att det fortfarande kan finnas en viss osäkerhet hos behöriga myndigheter kring vilka krav som bör ställas på olika typer av småskaliga livsmedelsanläggningar. Samtidigt noterar gruppen att en förändring kommer att genomföras när det gäller reglerna för godkännande respektive registrering av livsmedelsanläggningar. Enligt gruppens bedömning är detta positivt. Samtidigt innebär det inte att problemen löses utan att de snarare skjuts fram till det första kontrolltillfället. Det är därför fortsatt viktigt att kontrollmyndigheterna har ett gott samarbete med livsmedelsföretagen så att inte onödiga kostnader uppstår för företagen, t.ex. genom att anläggningar utformas på ett sätt som sedan inte godkänns i kontrollen. Ett sätt att undvika detta är att det finns någon form av möjlighet till förhandsgranskning.

Livsmedelskontroll

Förändringar sedan 2005

Ansvaret för livsmedelskontrollen delas av Livsmedelsverket, länsstyrelserna och kommunerna. Den förändring av regelverket som ägde rum 2006 innebär att den offentliga kontrollen för olika typer av livsmedel numera styrs i första hand genom EG-förordningar som gäller direkt här i Sverige. Bland annat ska livsmedelskontrollen numera baseras på riskerna i verksamheten. Dessutom genomfördes 2005 ett antal förändringar i kontrollen med anledning av riksdagens beslut i april 2005, bl.a. vad gäller Livsmedelsverkets ansvar för att leda och samordna kontrollen och kommunernas möjlighet att samverka i livsmedelskontrollen. Vidare infördes i januari 2007 ett nytt avgiftssystem, vilket innebär att kontrollmyndigheterna ska ta ut full kostnadstäckning för sina kontroller. Varje kontrollmyndighet beslutar själv om avgiften.

Iakttagelser i uppföljningen

Livsmedelskontrollen ska säkerställa att de livsmedel som finns på marknaden är säkra och korrekt märkta. Målet är en effektiv, likvärdig och oberoende livsmedelskontroll i hela landet. Tidigare utredningar har visat att den kommunala livsmedelskontrollens kvalitet, förutsättningar och omfattning varierat över landet. I uppföljningen har flertalet aktörer framfört att den offentliga kontrollen behöver högre kompetens för att kunna bedöma vilka krav som ska ställas på de småskaliga livsmedelsföretagen. Det har även pekats på att den kommunala livsmedelskontrollen ofta arbetar under resurs- och tidsbrist och att bl.a. inspektörernas administrativa uppgifter har ökat. År 2008 fanns det drygt 70 000 livsmedelsanläggningar och drygt 650 inspektörer (årsarbetskrafter). En heltidsarbetande inspektör hade 2008 kontrollansvar för i medeltal 123 anläggningar. Det har vidare framförts att inspektörerna tenderar att arbeta på samma sätt som tidigare

och att de ibland utgår från de stora företagen när de ställer krav på de små företagen. Uppföljningen har visat att det råder delade meningar om huruvida det är så att livsmedelskontrollen särskilt ska uppmärksamma de små företagens förutsättningar. En del menar att man redan gör det, medan andra menar att kontrollen inte ska göra någon skillnad på små och stora företag.

I kommuner med få anläggningar inom varje bransch kan det vara praktiskt svårt för livsmedelsinspektörerna att bygga upp och vidmakthålla kompetens inom alla de områden som behövs. För att möta detta problem har lagstiftningen ändrats så att kommunerna kan samverka i livsmedelskontrollen. Uppföljningen visar dock att möjligheten till samverkan mellan kommunerna sällan används.

I uppföljningen har det även framförts att det finns olikheter mellan kommunerna när det gäller tolkningen av hygien- och kontrollregelverket, och vissa aktörer har därför framfört önskemål om en mer centraliserad organisation av livsmedelskontrollen. I uppföljningen har det även uppmärksamats att utformningen av avgiftsfinansieringen leder till att kontrollavgifterna varierar mellan kommunerna. I uppföljningen har flera aktörer framfört att företagen upplever att den totala avgiftsnivån är alltför hög. Det har även bl.a. framkommit att företagen upplever att de inte får den kontrolltid som de betalar för. När det gäller småskaliga slakterier har Livsmedelsverket fått medel för åren 2008–2010 för att bl.a. sänka kontrollavgifterna.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar

Miljö- och jordbruksutskottet har uttalat att en i alla kommuner likvärdig kontroll är viktig ur konkurrensneutralitetshänseende. Gruppen konstaterar att större delen av livsmedelskontrollen bedrivs av kommunerna. Gruppen ser med oro på den kritik som har framförts mot landets kontrollmyndigheter i uppföljningen. Gruppen vill betona att det är viktigt att kontrollen är likvärdig i hela landet. Konsumenterna och handeln ska kunna känna sig trygga med samhällets kontroll. Varje företag bör bedömas utifrån sina förutsättningar, men det är viktigt att livsmedelssäkerheten alltid sätts först. Samtidigt vill gruppen här betona att livsmedelssäkerhet kan uppnås på olika sätt, vilket naturligtvis ställer extra krav på inspektörerna och deras flexibilitet. Det är därför viktigt att inspektörernas kompetens är god, men också att de ges sådana arbetsförutsättningar att den offentliga livsmedelskontrollen kan utföras på ett bra sätt. Gruppen menar att det är viktigt att inspektörernas kompetens och arbetsförutsättningar uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet, bl.a. vad gäller statens tillsyn av kommunernas kontrollarbete.

Det är enligt gruppens bedömning orimligt att en inspektör ska kunna behärska alla branscher som finns inom livsmedelsområdet. Gruppen vill därför peka på den möjlighet som kommunerna har att i större utsträckning samarbeta i kontrollverksamheten. Det är viktigt att kommunerna i

högre grad samarbetar inom livsmedelskontrollen, inte minst för att kunna tillvarata de enskilda inspektörernas kompetens inom olika branscher. Det kan annars vara svårt för särskilt de små kommunerna att upprätthålla inspektörernas kompetens inom alla de olika verksamheter som förekommer inom den småskaliga livsmedelsförädlingen. Gruppen kan konstatera att regeringen har aviserat en översyn av ansvaret för och genomförandet av livsmedelskontrollen när det gäller småskalig livsmedelsproduktion. Det vore värdefullt om det i denna översyn ingick att undersöka vidare vilka hinder som finns för ett utökat samarbete mellan kommunerna, bl.a. vad gäller ekonomiska och organisatoriska hinder.

Ett problemområde som har framkommit i uppföljningen rör den nuvarande livsmedelskontrollens finansiering. Miljö- och jordbruksutskottet uttalade i samband med sin behandling av frågan våren 2006 att man inte såg någon anledning att frångå principen om att offentlig kontroll så långt som möjligt ska finansieras genom avgifter så länge som myndigheterna utför en motprestation som kommer den som betalat avgiften till del. Utskottet utgick vidare från att regeringen skulle bevaka att konsekvenserna av de föreslagna bestämmelserna inte blev negativa för svenska företags konkurrensförhållanden.¹ Utskottets uppföljning visar att kontrollavgifterna varierar mellan landets olika kommuner. Enligt gruppens mening är det inte tillfredsställande med alltför stora skillnader. Det är därför viktigt att det tas fram aktuella uppgifter om avgifternas faktiska storlek i kommunerna. Gruppen vill i sammanhanget även lyfta fram att ett flertal aktörer har framfört missnöje med avgiftssystemets konstruktion, bl.a. att det enskilda företaget får betala för kontroll oavsett om den sker det aktuella året eller inte. Enligt gruppens bedömning bör den fortsatta utvecklingen av livsmedelskontrollens finansiering och dess konsekvenser för bl.a. företagen följas.

Ekonomiskt stöd till småskalig livsmedelsproduktion

Förändringar sedan 2005

Sedan utskottet genomförde sin förra uppföljning har det ekonomiska stödet till insatser för småskalig livsmedelsproduktion ökat. För 2005 höjdes det nuvarande anslaget Konkurrenskraftig livsmedelssektor från 5 till 15 miljoner kronor för stöd till nationella och regionala resurscentrum för småskalig livsmedelsproduktion. År 2007 presenterade regeringen en treårig satsning på en livsmedelsstrategi för hela Sverige, och 2008 presenterades en långsiktig vision om Sverige – det nya matlandet i Europa. Från och med 2008 har 16,6 miljoner kronor per år avsatts för satsningen på livsmedelsstrategin, och fr.o.m. 2009 har ytterligare 12,5 miljoner kronor avsatts för bl.a. stöd till marknadsföring och deltagande i mässor. Regeringens mål är bl.a. att antalet livsmedelsföretag ska öka med 20 % till 2020 och att förutsättningar ska skapas för 10 000 nya jobb.

¹ Bet. 2005/06:MJU23.

Inom ramen för anslaget till Livsmedelsverket har olika insatser gjorts för att framför allt främja den småskaliga slakten, bl.a. när det gäller att sänka företagens kostnader för kontroll och godkännande. Vidare har informationsmaterial getts ut och rådgivning getts under en period fram t.o.m. 2008. Fram t.o.m. 2010 får Livsmedelsverket 9 miljoner kronor per år för att förbättra de mindre slakteriernas förutsättningar.

År 2007 godkändes Sveriges nya landsbygdsprogram för 2007–2013. Programmet omfattar ca 5 miljarder kronor per år. Inom det nya landsbygdsprogrammet är det liksom tidigare möjligt att ge stöd till småskalig livsmedelsproduktion. Hittills har 220 företag beviljats 61 miljoner kronor i företagsstöd avseende livsmedelsförädling. Projektstöd har beviljats 90 olika projekt med totalt 63 miljoner kronor.

Laktagelser i uppföljningen

Uppföljningen visar att staten avsätter medel för insatser för den småskaliga livsmedelsproduktionen och att omfattningen på anslagen har ökat under de senaste åren. Dessutom pågår för närvarande olika satsningar inom livsmedelsområdet. Inom ramen för landsbygdsprogrammet har stöd getts till ett antal företag med inriktning på småskalig livsmedelsproduktion. Utvärderingen av det förra landsbygdsprogrammet visar att det är tveksamt om förädlingsstödet ledde till de avsedda resultaten.

I uppföljningen har det framkommit att åtgärder har vidtagits för attörenkla landsbygdsprogrammets regelverk och blanketter. Det har uppgetts att det upplevs som krångligare att få stöd utbetalade än att ansöka om stöd. Enligt uppgift pågår arbete för att komma till rätta med bl.a. långa handläggningstider.

Uppföljningen visar att den satsning som gjordes på den småskaliga slakten under perioden 2005–2007, främst i form av rådgivning och framtagande av informationsmaterial, har bidragit till att underlätta i första hand för befintliga företag. Den pågående satsningen 2008–2010 har bl.a. inneburit en sänkning av avgifter för godkännande och kontroll. Dessa sänkningar kan enligt bl.a. Livsmedelsverket ha bidragit till att antalet småskaliga slakterier har ökat under de två senaste åren.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar

Gruppen konstaterar att regeringen för närvarande genomför olika satsningar på den småskaliga livsmedelsproduktionen genom en livsmedelsstrategi och satsningen på Sverige – det nya matlandet. Gruppen har inom ramen för denna uppföljning inte närmare studerat vilka resultat och konsekvenser som det pågående arbetet kan få. Gruppen ser därför fram emot kommande redovisningar till riksdagen av insatsernas resultat.

Gruppen vill lyfta fram vikten av att landsbygdsprogrammet används för att stödja utvecklingen av den småskaliga livsmedelsproduktionen. I arbetet är det viktigt att de erfarenheter som gjordes i utvärderingen av förra periodens landsbygdsprogram kommer till användning. Gruppen vill också

peka på vikten av enkla regler och blanketter inom landsbygdsprogrammet, men kan också konstatera att det finns en medvetenhet kring detta hos de berörda myndigheterna.

Gruppen vill vidare framhålla de positiva resultat som har uppvisats av de särskilda insatser som denna och tidigare regeringar har gjort för den småskaliga slakten. Gruppen noterar att de nuvarande avgiftssänkningarna är en tidsbegränsad insats, men utgår från att det övervägs hur denna insats kan lösas på lång sikt.

Rådgivning, utbildning och kompetensutveckling

Förändringar sedan 2005

I 2005 års uppföljning konstaterades att det är en viktig fråga hur staten kan verka för att tillgodose de små företagens behov av kompetensutveckling, stöd och rådgivning. År 2005 beslutade den dåvarande regeringen att under perioden 2005–2007 utveckla Eldrimner vid Länsstyrelsen i Jämtlands län till ett nationellt resurscentrum för småskalig och hantverksmässig livsmedelsproduktion. Samtidigt gavs extra medel till dels projektet Regional mat i Uppsala, dels Livstek på Gotland. För åren 2008–2010 har Eldrimner beviljats medel från bl.a. Jordbruksverket. Livsmedelsverket hade fram t.o.m. 2008 särskilda medel för rådgivning till småskaliga slakterier.

Iakttagelser i uppföljningen

Uppföljningen visar att råd, stöd och information i varierande grad ges av kommuner, länsstyrelser och centrala myndigheter. Ett flertal insatser görs inom ramen för landsbygdsprogrammet. Eldrimner har fortsatt att genom olika former av rådgivning, seminarier och studieresor m.m. stödja och initiera utvecklingen av den småskaliga livsmedelsproduktionen. Dessutom finns det liksom tidigare ett flertal andra aktörer som på olika sätt stöder småskaliga livsmedelsföretagare genom rådgivning och kompetensutveckling.

Uppföljningen visar att informationen från de statliga myndigheterna har förbättrats. Livsmedelsverket lämnar numera information till företagen på bl.a. sin webbplats, men i uppföljningen konstateras att informationen på webbplatsen skulle kunna förbättras väsentligt. Visst stöd lämnas även för att ge små företag möjlighet att delta i offentliga upphandlingar.

Trots de insatser som har gjorts för att förbättra rådgivningen m.m. visar uppföljningen att företagens behov av kunskap är fortsatt stort. Kompetensutvecklingsbehoven ser olika ut och kan handla om både produktutveckling, företagandefrågor och egenkontroll.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar

Gruppen menar att det fortfarande finns behov av rådgivning, utbildning och kompetensutveckling när det gäller småskalig livsmedelsproduktion. Uppföljningen har visat att det finns aktörer som spelar en viktig roll här. I detta sammanhang har gruppen noterat att Eldrimners roll kan upplevas som oklar. Enligt gruppens bedömning är det viktigt att Eldrimners roll och uppdrag som nationellt resurscentrum tydliggörs. Gruppen noterar även att frågan om den långsiktiga finansieringen av deras verksamhet har upplevts som oklar. Enligt gruppens bedömning bör frågan om det långsiktiga stödet lösas.

Gruppen vill även betona vikten av att myndigheterna arbetar vidare med att förbättra sin information till företagen. Gruppen konstaterar att Livsmedelsverket för närvarande arbetar med att vidareutveckla sin webbplats och utgår från att informationen till företagen därmed kommer att utvecklas och förbättras.

Kontakter med och samverkan mellan myndigheter

Förändringar sedan 2005

Regeringen har inlett en dialog med branschen för att diskutera satsningar och åtgärder som livsmedelsföretagen behöver. En särskild utredare redovisade i februari 2009 förslag till en ny myndighetsstruktur inom den svenska livsmedelskedjan. Förslaget har beretts i Regeringskansliet.

Iakttagelser i uppföljningen

Uppföljningen visar att den småskaliga livsmedelsproduktionen är ett område som berör ett flertal statliga och kommunala myndigheter på lokal, regional och central nivå. I uppföljningen har det framkommit att behovet av ökad samverkan mellan berörda myndigheter är fortsatt stort.

Uppföljningen visar att de problem kring livsmedelsstatistiken som redovisades i utskottets uppföljning 2005 kvarstår. Det har exempelvis inte gjorts någon mer formell kartläggning eller översyn av vilken statistik om den småskaliga livsmedelsproduktionens omfattning och utveckling som olika aktörer har behov av. Livsmedelsstatistik ingår i den statistik som Jordbruksverket tar fram, medan statistik om näringsverksamhet görs av Statistiska centralbyrån (SCB).

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar

Enligt gruppens bedömning är behovet av ökad samverkan mellan berörda myndigheter lika stort nu som då utskottet gjorde sin föregående uppföljning 2005. Detta gäller på både lokal, regional och central nivå. I förra uppföljningen gjorde gruppen bedömningen att det kunde vara värt att pröva frågan om att tillsätta någon form av arbetsgrupp med företrädare för olika myndigheter. Gruppen menar att samverkan och samarbete mel-

lan myndigheter är viktigt och utgår från att behovet av ökad samverkan mellan myndigheterna är en fråga som bör uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet inom livsmedelsområdet.

Gruppen vill vidare betona vikten av att företagen har goda möjligheter till kontakter och dialog med berörda statliga och kommunala myndigheter.

Gruppen kan konstatera att det fortfarande är svårt att utifrån befintlig statistik få en tydlig bild av läget och utvecklingen för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Gruppen upprepar därför den bedömning som gjordes i den förra uppföljningen, nämligen att det bör klargöras vilket ansvar olika myndigheter har samt att man bör se över vilken statistik som olika aktörer har behov av.

Begreppet småskalig livsmedelsproduktion är inte tydligt definierat. För att man ska kunna följa den fortsatta utvecklingen inom området vore det enligt gruppens bedömning värdefullt om en mer tydlig definition togs fram, inte minst för att man ska kunna ta fram statistik och resultatindikatorer i redovisningen till riksdagen.

Den småskaliga livsmedelsproduktionens betydelse och framtid

Iakttagelser i uppföljningen

Uppföljningen visar att de flesta aktörer är ense om att det finns en stor potential inom den småskaliga livsmedelsproduktionen. Inom den traditionella livsmedelsindustrin fortgår strukturrationaliseringen samtidigt som konsumenternas intresse för kvalitetsmat och miljöfrågor ökar.

I uppföljningen har det också tydliggjorts att småskalig livsmedelsproduktion är dels ett sätt att öka lönsamheten inom jordbruket och rennäringen, dels ett sätt att öka en regions attraktionskraft och därigenom främja besöksnäringen. Flertalet aktörer uppger att den småskaliga livsmedelsproduktionen bidrar till nyföretagande och nya arbetstillfällen på landsbygden.

Uppföljningen visar att konsumenternas efterfrågan på småskaligt producerade livsmedel ökar. I takt med det ökade konsumentintresset har även detaljhandels intresse för småskaligt producerade livsmedel ökat. I uppföljningen har det framkommit att de olika handelskedjorna arbetar med att lansera olika lösningar i syfte att kunna erbjuda kunderna småskaligt producerade livsmedel.

I uppföljningen har det uppmärksamats två problem när det gäller handels krav på de småskaliga producenterna. Det ena handlar om handels krav på att producenterna ska vara anslutna till elektroniska system för ordermottagning och fakturering, vilket för småskaliga företag innebär bl.a. höga tröskelkostnader. Det andra problemet handlar om handels krav på certifiering av småskaligt producerade livsmedel, vilket uppges bero på att handeln inte litar på den offentliga livsmedelskontrollen. Certifierings-

kravet innebär att producenterna blir föremål för dubbla kontroller och högre kostnader. I uppföljningen konstateras att handeln har bidragit till att ta fram en ny standard för att certifiera småskaliga livsmedelsföretag.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar

Gruppen menar att den småskaliga, lokala och hantverksmässiga livsmedelsproduktionen har goda förutsättningar att utvecklas vidare. Mot den bakgrunden är det viktigt att regeringen och berörda myndigheter fortsätter sitt arbete för att underlätta förutsättningarna för de småskaliga livsmedelsföretagen. Enligt gruppens bedömning visar erfarenheterna från t.ex. Jämtland att det finns utrymme för fler småskaliga livsmedelsföretag.

Gruppen vill även peka på förädlingens betydelse för att vidareutveckla jordbruket, rennärningen och landsbygdsturismen. Gruppen utgår från att detta även fortsättningsvis uppmärksammas i olika insatser som görs inom dessa politikområden.

Gruppen kan konstatera att handelns intresse för småskaligt producerade livsmedel har ökat, vilket är mycket positivt, men samtidigt ställer handeln stora krav på de småskaliga företagen, bl.a. när det gäller certifiering. Gruppen menar att detta är ett problem. Handelns krav kan leda till att producenterna i stället söker sig andra vägar för att kunna sälja sina produkter. Liksom i förra uppföljningen vill gruppen betona betydelsen av att småskaligt producerad mat finns tillgänglig i vanliga livsmedelsbutiker. När det gäller handelns krav på certifieringar vill gruppen återigen peka på vikten av en väl fungerande livsmedelskontroll. Detta bör på sikt leda till minskat behov av certifieringar från handelns sida. Enligt gruppens bedömning kommer handelns intresse för småskaligt producerade livsmedel att fortsätta att öka i takt med det ökade konsumentintresset.

Uppföljning, återrapportering och resultatredovisning

Förändringar sedan 2005

Efter utskottets förra uppföljning 2005 beslutade regeringen om nya återrapporteringskrav till Livsmedelsverket och Jordbruksverket vad gäller myndigheternas insatser för att underlätta förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion. Båda verken har i sina senaste årsredovisningar kortfattat redogjort för sina insatser.

Iakttagelser i uppföljningen

Det har under senare år inte genomförts någon samlad utvärdering av statens insatser för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Däremot har olika uppföljningsinsatser genomförts som på olika sätt berör den småskaliga livsmedelsproduktionen, bl.a. inom ramen för utvärderingar av landsbygdsprogrammet.

Uppföljningen visar att regeringen fr.o.m. regleringsbrevet för 2009 har tagit bort de särskilda kraven på återrapportering gällande småskalig livsmedelsproduktion som något år tidigare infördes för Livsmedelsverket och Jordbruksverket.

Regeringen har under de senaste åren i sin årliga resultatredovisning till riksdagen redovisat ett antal insatser för småskalig livsmedelsproduktion. Däremot har inte det faktiska resultatet av de insatser som gjorts redovisats.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar

Miljö- och jordbruksutskottet har konstaterat att regeringen i sin resultatredovisning till riksdagen redovisar ett antal insatser för småskalig livsmedelsproduktion, men att den inte redovisar det faktiska resultatet av de insatser som har gjorts. Gruppen vill inledningsvis betona vikten av att de statliga insatsernas resultat följs upp och utvärderas och att resultatet av dessa uppföljningar och utvärderingar bedöms av regeringen och redovisas till riksdagen. Gruppen kan konstatera att myndigheter och regeringen hittills inte har redovisat det faktiska resultatet av de insatser som har gjorts och att det finns en brist på statistik, vilket gör att det är svårt att följa utvecklingen, t.ex. av antalet nya företag. Gruppen vill här starkt understryka vikten av att regeringen årligen återredovisar till riksdagen i budgetpropositionen vad som har blivit resultatet av de beslut som riksdagen har fattat när det gäller småskalig livsmedelsproduktion. Enligt gruppens bedömning vore det värdefullt om regeringen tog fram resultatindikatorer för att fortsättningsvis kunna redovisa utvecklingen inom den småskaliga livsmedelsproduktionen. Sådana indikatorer bör spegla både produktionen och konsumtionen.

Gruppen menar vidare att det är viktigt att fortsättningsvis uppmärksamma de olika frågor som har lyfts fram i denna uppföljning och att resultatet av de åtgärder som vidtas med anledning av uppföljningen fortsättningsvis redovisas till riksdagen i regeringens årliga resultatredovisning i budgetpropositionen.

Gruppen noterar slutligen att regeringen har tagit bort de mer specifika återrapporteringskraven på myndigheterna angående småskalig livsmedelsproduktion. Gruppen utgår från att regeringen fortsättningsvis tar fram den nödvändiga resultatinformationen på annat sätt så att den till riksdagen kan redovisa de resultat som uppnåtts genom statens insatser.

BILAGA 5

Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 2 april 2009 att följa upp regeringens resultatredovisning inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder. Inom utgiftsområde 20 inriktas uppföljningen på havsmiljöfrågor och klimat och inom utgiftsområde 23 inriktas uppföljningen på jordbruk, fiske och livsmedel.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom riksdagsförvaltningen av utvärderarna Christer Åström och Johan Wockelberg Hedlund från utvärderings- och forskningsfunktionen vid riksdagens utredningstjänst i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Anna-Lena Kileus vid miljö- och jordbruksutskottets kansli.

I denna rapport redovisas den del som avser utgiftsområde 23. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm i november 2009

Irene Oskarsson (kd)

Jan-Olof Larsson (s)

Erik A. Eriksson (c)

Rune Wikström (m)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Tina Ehn (mp)

Lars Tysklind (fp)

Sammanfattning

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning i korthet

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har följt upp och utvärderat delar av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 23. När det gäller resultaten gör gruppen följande bedömningar:

- Det ekonomiska resultatet för jordbruket har försämrats under 2008. Företagen har blivit färre men större, samtidigt som indikatorerna visar att jordbrukets negativa inverkan på miljön har minskat.

- Många fiskbestånd är överutnyttjade. Det finns fortfarande överkapacitet i vissa segment av fiskeflottan och lönsamheten inom näringen är låg. Det är angeläget att följa upp vilka resultat som uppnåtts genom en förstärkning av fiskekontrollen.
- De livsmedel som konsumeras är i allmänhet säkra, men felaktiga kostvanor är en stor riskfaktor. Det finns brister i livsmedelskontrollen.

När det gäller resultatredovisningens utformning anser gruppen bl.a. följande:

- Frågan om det är riksdagen eller regeringen som ska besluta om målen för den statliga verksamheten är viktig att lyfta fram.
- Strukturen för årets resultatredovisning har förändrats som ett led i pågående utvecklingsarbete, vilket innebär goda förutsättningar för en förbättrad redovisning. I det fortsatta utvecklingsarbetet är det viktigt att betona betydelsen av en tydlig och klar redovisning. Gruppen menar bl.a. att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och för att kunna genomföra utskottets uppföljnings- och utvärderingsarbete.
- Årets resultatredovisning fokuserar till viss del mer än tidigare på resultat, men fortfarande redovisas huvudsakligen statens insatser i stället för resultat.
- Det är positivt att indikatorer åter redovisas, men redovisningen av indikatorerna är otydlig. Gruppen betonar vikten av uthållighet i användningen av indikatorer och behovet av en tydlig redovisning av utvecklingen över åren, särskilt inom jordbruksområdet.
- När det gäller den av regeringen aviserade resultatskrivelsen till riksdagen om fiske erinrar gruppen om vilka fördjupade resultatredovisningar som utskottet tidigare har efterfrågat.
- Gruppen betonar vikten av att utskottets synpunkter uppmärksammas av regeringen i utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning.

Bakgrund

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten ska regeringen till riksdagen redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden. Som en del i utskottens löpande uppföljning beslutade miljö- och jordbruksutskottet i april 2009 att genomföra en uppföljning av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för områdena jordbruk, fiske och livsmedel. Syftet har varit att ta fram fördjupade kunskapsunderlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2010 samt att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i

beredningen av regeringens budgetförslag och för att kunna genomföra utskottets arbete med uppföljning och utvärdering i enlighet med riksdagsordningen och riksdagens riktlinjer.

Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

Gruppen konstaterar att regeringen i årets budgetproposition lämnar sin resultatredovisning för utgiftsområde 23 i en ny form och struktur, bl.a. utifrån de synpunkter som utskottet tidigare har framfört och med anledning av regeringens nya mål för utgiftsområdet. Enligt gruppens bedömning bör detta kunna leda till en förbättrad redovisning till riksdagen. Som en del i det fortsatta utvecklingsarbetet pekar gruppen på ett antal frågor som är viktiga att uppmärksamma fortsättningsvis. Bland annat gäller det betydelsen av att riksdagen tydligt ska kunna följa den långsiktiga utvecklingen av resultaten även när strukturer, mål och resultatmätt byts. Gruppen framhåller även vikten av att det fortsatta utvecklingsarbetet leder till att utskottets möjligheter förbättras när det gäller att följa kopplingen mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag. Gruppen betonar vikten av en tydlig och klar struktur för att redovisa resultat till riksdagen.

Gruppen konstaterar vidare att det utifrån den redovisning som ges av regeringen i skrivelse 75 inte är lätt att följa på vilket sätt som riksdagens tidigare ställningstaganden har behandlats av regeringen.

I uppföljningen konstateras vidare att frågan om vem som beslutar om målen för en viss verksamhet har hanterats på olika sätt både inom och mellan de olika utgiftsområdena. Finansutskottet har konstaterat att hanteringen av målen skiljer sig avsevärt mellan olika områden. Gruppen betonar att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara att underlätta riksdagens och utskottets arbete med uppföljning och utvärdering. Enligt gruppens mening behövs tydliga mål och indikatorer. I detta sammanhang är det viktigt att även fortsättningsvis lyfta fram frågan om huruvida riksdagen eller regeringen ska besluta om målen för den statliga verksamheten. Gruppen efterlyser en ökad tydlighet vad gäller ansvarsfördelningen mellan riksdagen och regeringen när det gäller målen och konstaterar att frågan om riksdagsbindning av mål är en generell fråga som berör samtliga utskott, inte minst finansutskottet.

Sedan flera år pågår ett utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning, och som ett led i detta arbete har miljö- och jordbruksutskottet genom sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet under flera år tagit en mycket aktiv del i detta arbete. Det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras, både vad gäller innehåll och form. Utskottets synpunkter har handlat bl.a. om valet av indikatorer och deras koppling till av riksdagen beslutade mål, behovet av att tydliga tidsserier redovisas för samtliga indikatorer, behovet av uppföljningar av olika statliga insatser resultat och bedömningar av hur insatserna bidrar

till att målen uppnås samt önskemål om att resultatredovisningen tydligare inriktas på att redovisa och analysera resultat i stället för att redovisa nya insatser. Gruppen noterar att regeringen i årets budgetproposition framhåller att riksdagens utskott har en viktig roll att spela när det gäller att precisera sina behov av resultatinformation och att föra en aktiv resultatdialog med regeringen. Gruppen betonar att det är viktigt att de synpunkter som utskottet för fram uppmärksammas i regeringens fortsatta utvecklingsarbete. Gruppen vill även hänvisa till de riktlinjer som beslutats av riksdagen där det framgår att regeringen på ett bättre sätt måste leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning.¹

Jordbruksområdet

Det ekonomiska resultatet för jordbruket har försämrats under 2008. Jordbruksföretagen har blivit färre men större, samtidigt som indikatorerna visar att jordbrukets negativa inverkan på miljön har minskat.

När det gäller resultatredovisningens utformning kan gruppen konstatera att redovisningen, som ett led i regeringens pågående utvecklingsarbete, har förändrats jämfört med föregående år. Det görs inte längre någon särskild redovisning och bedömning av resultaten för jordbruksområdet. Dessutom är inte kopplingen mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag entydig. Som ett led i det pågående utvecklingsarbetet har en del förändringar gjorts när det gäller indikatorerna. Redovisningen är dock inte tydligt kopplad till indikatorerna, och det lämnas inte någon förklaring till de förändringar av indikatorerna som har gjorts jämfört med tidigare år. En positiv förändring är att ett antal miljörelaterade indikatorer redovisas och att resultatredovisningen till viss del fokuserar mer på resultat än tidigare. Samtidigt kan dock gruppen konstatera att fortfarande redovisas huvudsakligen statens insatser i stället för resultat. Gruppen betonar vikten av uthållighet när det gäller användningen av indikatorer. Om indikatorerna byts alltför ofta förlorar de sitt syfte. Gruppen konstaterar att det fortfarande saknas en tydlig redovisning av jämförbara tidsserier, vilket försvårar utskottets möjlighet att bedöma det redovisade resultatet. Detta är frågor som bör uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Fiskeområdet

Många fiskbestånd är fortsatt överutnyttjade. Det finns fortfarande överkapacitet i vissa segment av fiskeflottan och lönsamheten inom fiskenäringen är låg. Gruppen menar att det är angeläget att regeringen genomför en uppföljning av vilka resultat som uppnåtts genom en förstärkning av fiskekon-

¹ Framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

trollen och att resultaten redovisas till riksdagen. Gruppen efterlyser även redovisningar och bedömningar av resultatet av statens insatser för att bl.a. hindra utkast av fisk och för att utveckla fiskeredskap.

När det gäller frågan om resultatredovisningens utformning för fiskeområdet kan gruppen konstatera att flera av de frågor som utskottet tog upp förra året inte återspeglas i årets resultatredovisning. En positiv förändring är dock att regeringen har valt att åter redovisa ett antal indikatorer och att deras utveckling under de senaste åren redovisas. Gruppen kan emellertid konstatera att några av de indikatorer som regeringen har använt tidigare är inte redovisas i år till riksdagen. Detta gäller exempelvis andelen av totalt kvotreglerat svenskt fiske som sker på bestånd som av Ices bedöms vara utanför biologiskt säkra gränser eller ha osäker beståndsstatus. Gruppen betonar även i år vikten av att fortsätta utvecklingsarbetet kring indikatorerna.

Gruppen kan i årets uppföljning konstatera att regeringen, till skillnad från tidigare år, gör en genomgång av vattenbruket, fritidsfisket och fisketurismen. Gruppen finner det angeläget att resultaten av insatserna inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism fortsättningsvis redovisas till riksdagen.

Regeringen har aviserat att man avser att lämna en fördjupad redovisning av fiskepolitiken till riksdagen våren 2010. Gruppen vill i detta sammanhang erinra om att utskottet vid flera tillfällen har framfört önskemål om att regeringen i resultatskrivelse redovisar bl.a. vilken inverkan på fiskbestånden som olika statliga insatser har samt fiskenäringens betydelse för olika regioner. Gruppen lyfter även fram vikten av att regeringen i högre grad gör en egen bedömning av de redovisade resultaten för att underlätta riksdagens fortsatta analyser av redovisade resultat.

Livsmedelsområdet

Regeringens resultatindikatorer pekar på endast små förändringar inom livsmedelsområdet. Gruppen delar regeringens bedömning att de livsmedel som konsumeras i Sverige i allmänhet är säkra och att felaktiga kostvanor kan ses som en större riskfaktor än förekomsten av t.ex. gifter i maten. Gruppen konstaterar att det finns brister i livsmedelskontrollen, bl.a. att kontrollens utförande varierar mellan kommunerna.

När det gäller resultatredovisningens utformning kan gruppen konstatera att vissa förändringar har gjorts även i år när det gäller valet av indikatorer. Gruppen vill peka på vikten av stabilitet i valet av indikatorer för att utskottet ska kunna följa den långsiktiga utvecklingen. När det gäller indikatorn rörande akrylamidinhållet i vissa livsmedel menar gruppen att det borde närmare undersökas om denna indikator är lämplig för att spegla livsmedelns kemiska säkerhet.

När det gäller resultaten av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion hänvisar gruppen till en särskild rapport som redovisas till utskottet.

1 Inledning

Bakgrund

Sedan slutet av 1990-talet ska regeringen enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten redovisa mål och resultat till riksdagen. Formerna för denna resultatredovisning har varit och är föremål för utvecklingsarbete, inom både riksdag och regering. Utvecklingsarbetets syfte är att ge riksdag och regering ett bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och för att lättare kunna bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott, däribland miljö- och jordbruksutskottet.

Riksdagen har vid två tillfällen under senare år, 2001 och 2006, beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete rörande bl.a. behandlingen av regeringens resultatredovisning.² Av riktlinjerna framgår bl.a. att riksdagen är en central länk i styrkedjan, både när det gäller ekonomisk styrning och regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten. Detta avser bl.a. om resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna och om avsedda resultat har uppnåtts samt om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens arbete med uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till beslut om lagstiftning och budget. Av riktlinjerna framgår vidare att uppföljning och utvärdering inom riksdagen bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete. Utskottens uppföljning och utvärdering bör enligt riktlinjerna användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar i budget eller lagstiftning som kan behövas.

Ett centralt dokument i mål- och resultatdialogen mellan riksdagen och regeringen är utskottens budgetbetänkanden, där utskotten har möjlighet att ta ställning till de av regeringen redovisade resultaten i förhållande till av riksdagen beslutade mål och anslagna medel. Regeringen måste enligt riktlinjerna på ett bättre sätt leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Detta är enligt riksdagens riktlinjer nödvändigt för att dialogen mellan riksdag och regering ska kunna fortsätta.

Utskottets uppföljning

Som en del i utskottens löpande uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Miljö- och jordbruksutskottet har under de senaste åren genomfört uppföljningar av regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområdena 20 och 23, vilka har behandlats av utskottet i budgetbetänkandena. Utskottet har utifrån uppföljningarna gjort ett antal ställningstaganden, bl.a. kring behovet av fortsatt

² Försl. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23; framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

utveckling av indikatorer och vikten av att utskottets ställningstaganden vad gäller ekonomisk styrning uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Riksdagen har beslutat att godkänna vad utskottet har anfört i dessa frågor.³

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade i april 2009 att hösten 2009 genomföra fortsatta uppföljningar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen.⁴ Syftet med uppföljningarna har varit att ta fram fördjupade kunskapsunderlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2010. Uppföljningarna har vidare syftat till att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Uppföljningarna har inriktats på två områden, varav det tidigare livsmedelsområdet (fiske, jordbruk och livsmedel) redovisas i denna rapport. Parallellt har en motsvarande uppföljning gjorts inom miljöområdet (havs- miljö och klimat), vilken redovisas i en annan rapport till utskottet.

Uppföljningen har i första hand inriktats på att följa upp de studier som miljö- och jordbruksutskottet genomfört åren 2005–2008. I uppföljningen beskrivs och analyseras resultatredovisningen i budgetpropositionen, både vad avser struktur och innehåll. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin analys av materialet utgått från de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med tidigare uppföljningar. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering.

Strukturen för resultatgenomgången i denna promemoria

I avsnitt 2 redovisar och bedömer utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp regeringens redovisning av utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning. I avsnitt 3–5 redovisar och bedömer gruppen de resultat som regeringen har redovisat för jordbruksområdet, fiskeområdet samt livsmedelsområdet (tidigare kallat Säker och bra mat). Gruppen redovisar även de resultat som har redovisats för statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion. Gruppen har valt att strukturera genomgången på samma sätt som föregående år, dvs. utifrån de anslagsområden som ingår i uppföljningen. Gruppen har inte närmare studerat resultaten för områdena Skogen, Djurhälsa, djurskydd och viltvård, Landsbygd, Sameområdet eller Utbildning och forskning.

³ Hösten 2008 behandlades detta i bet. 2008/09:MJU1 och MJU2.

⁴ Miljö- och jordbruksutskottet, protokoll utskottssammanträde 2008/09:29.

2 Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning

2.1 Regeringens redovisning av utvecklingsarbetet

I och med budgetarbetet för 2009 beslutade regeringen att ändra innehållet i och formerna för resultatstyrningen av myndigheterna och deras verksamhet. Den enhetliga verksamhetsstrukturen⁵ utgick och den årliga styrningen av myndigheterna är numera inriktad mot verksamhetens resultat utifrån det instruktionsenliga uppdraget. Det innebär att regeringens redovisning av resultat till riksdagen i högre grad än tidigare kan komma att behöva baseras på annan information än den som myndigheterna redovisar i årsredovisningen.⁶

I förra årets budgetbetänkande anförde finansutskottet att man hade förståelse för att resultatinformationen till riksdagen kunde behöva utformas på olika sätt för olika områden och att förändringarna av resultatstyrningen i riktning mot ökad verksamhetsanpassning och flexibilitet måste ske successivt och tillåtas ta tid.⁷ FiU ansåg emellertid att flera av förändringarna angående målen var oklart motiverade och beklagade att det inte redovisades någon samlad strategi för hur resultatredovisningen var tänkt att fungera gentemot riksdagen. FiU konstaterade vidare att förändringarna inte innebar några förbättringar när det gäller tydlighet i målformuleringarna och användningen av resultatindikatorer. I vissa fall, särskilt beträffande miljö- och jordbruksutskottets områden, innebar förslagen i stället att inslagen av vaghet och oklarhet ökade. FiU menade att förändringarna i riktning mot en ökad verksamhetsanpassning och flexibilitet i resultatstyrningen inte får innebära att kvaliteten eller precisionen i redovisningen till riksdagen försämras.

I årets budgetproposition anger regeringen att dess utgångspunkt är att en ökad grad av verksamhetsanpassning ställer högre krav på såväl regeringen som riksdagen. Enligt regeringen innebär det i praktiken att regeringen har att överväga vilka mål som ska beslutas eller anges för olika utgiftsområden eller delar av utgiftsområden, vilka indikatorer eller mått som ska användas samt vilken resultatinformation som bör lämnas vid olika tidpunkter för att skapa förutsättningar för en fullödig formaliserad dialog mellan riksdagen och regeringen om resultaten. Regeringen framhåller i likhet med finansutskottet att riksdagens utskott har en viktig roll att spela när det gäller att precisera sina behov av resultatinformation och att föra en aktiv resultatdialog med regeringen.

Regeringen menar att dess resultatredovisning i första hand syftar till att ge riksdagen möjlighet att bedöma i vilken grad beslutade eller angivna mål är uppfyllda. Resultatredovisningen lämnas i normalfallet i budgetpro-

⁵ Den statliga verksamheten delades tidigare in i politikområden, verksamhetsområden och verksamhetsgrenar.

⁶ Det kan även nämnas att den 1 januari 2009 trädde förändringar i anslagsförordningen (1996:1189) i kraft som innebär en övergång till kostnadsmässig anslagsavräkning av förvaltningsutgifter. Regeringen beslutade i maj 2009 (Fi2009/4428) om hur övergångseffekterna i samband med övergången till kostnadsmässig anslagsavräkning ska hanteras.

⁷ Bet. 2008/09:FiU2.

positionen, men resultat kan även redovisas i särpropositioner eller i skrivelser. Verksamhetens karaktär är avgörande för hur regeringens redovisning av resultat till riksdagen utformas. Regeringen måste exempelvis överväga inom vilka områden information ska redovisas löpande, men också om resultatinformation ska lämnas för varje område årligen eller mindre frekvent. Regeringen menar att det ytterst är en uppgift för regeringen att, med beaktande av berörda utskotts önskemål, besluta om inriktning, omfattning, periodicitet etc. när det gäller redovisning av resultat inom ett utgiftsområde. Detta innefattar även att ta ställning till om mål ska beslutas eller anges för ett område.

I årets budgetproposition understryker regeringen att förändringarna i riktning mot ökad verksamhetsanpassning och flexibilitet i resultatstyrningen även syftar till att successivt öka kvaliteten och precisionen i resultatredovisningen till riksdagen. Det utesluter dock inte enligt regeringens bedömning att det i praktiken kommer att föreligga skillnader i hur resultatredovisningen till riksdagen utformas inom olika verksamhetsområden.

Regeringen anser vidare att budgetpropositionen på de flesta områden är det mest lämpliga dokumentet för den löpande redovisningen av mål och resultat. I en del fall beslutas om mål för ett bredare verksamhetsområde och för en längre tidsperiod. Enligt regeringens bedömning kan det då vara lämpligt att en fördjupad resultatredovisning ingår i den särproposition där förslag om den framtida inriktningen lämnas. Det kan också i flera fall vara lämpligt att regeringen redogör för åsyftade mål och uppnådda resultat utan att samtidigt några förslag till nya åtgärder lämnas. Regeringen menar att utvecklingen inom ett verksamhetsområde med fördel kan redovisas i en skrivelse till riksdagen.

2.2 Ny struktur för regeringens resultatredovisning

Förändringar i årets budgetproposition

Budgetpropositionen för 2010 innehåller regeringens resultatredovisning för 2008. Regeringen anger att årets resultatredovisning har fått en ny form och struktur med anledning av dels regeringens nya mål för utgiftsområdet, dels de synpunkter som miljö- och jordbruksutskottet redovisat till regeringen vid olika tillfällen. Resultatredovisningen var tidigare indelad i följande områden:

- Skogen
- Djurhälsa, djurskydd och viltvård
- Livsmedel – Jordbruk, Fiske, Säker och bra mat
- Landsbygd
- Sameområdet
- Utbildning och forskning.

I årets budgetproposition är resultatredovisningen gemensam för hela utgiftsområdet och i stället uppdelad på regeringens tre strategiska inriktningsmål, vilka utgår från regeringens vision för utgiftsområdet (se nedan).

Regeringens mål och indikatorer

Riksdagen beslutade hösten 2008 att målen för Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygdspolitik och Samepolitik skulle upphöra att gälla.⁸ I stället har regeringen tagit fram en ny målstruktur för hela utgiftsområde 23. Den gemensamma visionen för utgiftsområdet är att bruka utan att förbruka. Denna vision har av regeringen delats in i tre strategiska inriktningsmål, vilka även utgör strukturen för regeringens resultatredovisning:

- Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald.
- De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion.
- De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik.

Regeringen anger i årets budgetproposition att man arbetar med att mäta uppnådda resultat och effekter av gjorda insatser. Ett arbete med att rapportera mot visionens mål med hjälp av indikatorer har påbörjats och där så är möjligt har enligt regeringen rapportering skett via indikatorer. Regeringen betonar att rapporteringen i nästa års resultatredovisning kommer att vara tydligare i och med att myndigheterna då kommer att ha rapporterat till regeringen enligt den nya strukturen, inklusive fler indikatorer. I årets budgetproposition anger regeringen att man använder bl.a. följande indikatorer för att mäta måluppfyllelsen:

Mål: Ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet som präglas av öppenhet och mångfald

- Prisstatisik för insatsvaror
- Prisstatisik för jordbruksprodukter
- Prisstatisik för mark
- Förändringar i antal företag
- Administrativa kostnader för jordbruksföretag.

Mål: De gröna näringarna är miljö- och resurseffektiva och har en nyckelroll i Sveriges energiproduktion

- Statistik av utsläpp av växthusgaser samt kväve och ammoniak
- Användningen av växtskyddsmedel
- Antal anlagda våtmarker m.m.
- Energianvändning och biobränsleanvändning
- Nyetablering av anläggningar
- Fiskeflottans kapacitet
- Landningsstatistik kvantitativt och värdemässigt

⁸ Prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:MJU2.

- Fiskekvoter
- Antal och kapacitet för landningskontroller
- Utbildnings- och forskningsstatistik.

Mål: De gröna näringarna utmärks av omtanke, ansvarstagande och hög etik

- Antal utbrott av smittsamma djursjukdomar
- Juverhälsa
- Antibiotikaresistens i djurhållning
- Andel kommuner med kontrollplan
- Försöksdjursanvändningen
- Andel allvarliga avvikelser vid datorbaserade inspektioner
- Indextal avseende akrylamid i svenska livsmedel
- Indextal avseende befolkningens matvanor.

2.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning framhöll miljö- och jordbruksutskottet de insatser som utskottet har gjort under senare år. Utskottet noterade bl.a. att regeringen i budgetpropositionen för 2009 inte redovisade resultatet av regeringens beredning av de synpunkter som framfördes av riksdagen hösten 2007. Utskottet konstaterade att regeringen inte hade beaktat de synpunkter som utskottet tidigare hade framfört och betonade därför vikten av att utskottets synpunkter beaktas i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Utskottet kunde konstatera att regeringen som ett svar på den kritik som tidigare hade framförts mot att indelningen i politikområden och utgiftsområden inte varit överensstämmande hade valt att inte längre indela den statliga verksamheten i politikområden. Utskottet menade att det dock fortsatt finns behov av en underindelning av utgiftsområde 23 för att möjliggöra en relevant resultatredovisning till riksdagen. Enligt utskottets bedömning föreföll den underindelning som regeringen hade valt vara relevant (Skogen; Djurhälsa, djurskydd och viltvård; Livsmedel – Jordbruk, Fiske, Säker och bra mat; Landsbygd; Sameområdet; Utbildning och forskning).

Utskottet ansåg att det är angeläget att i det fortsatta utvecklingsarbetet lyfta fram frågan om huruvida riksdagen eller regeringen ska fatta beslut om de övergripande målen för den statliga verksamheten inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde. En annan viktig fråga som lyftes fram av utskottet rörde formerna för och innehållet i den fortsatta resultatredovisningen till riksdagen. Utskottet ansåg att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet borde vara hur utskottets arbete med dels fördjupad uppföljning och utvärdering, dels löpande uppföljning av regeringens resultatredovisningar kan underlättas så att utskottet även fortsättningsvis kan fullfölja sitt uppdrag enligt riksdagsordningen och riksdagens riktlinjer. Utskottet uppgav att man hade för avsikt att fortsatt följa utvecklingen av denna viktiga fråga.

Utskottet konstaterade slutligen att det inte framgick av budgetpropositionen hur den vision för utgiftsområdet och de tre inriktningsmål som hade tagits fram av regeringen skulle kunna följas upp och utvärderas. Det framgick inte heller vilka indikatorer som skulle användas för att mäta och redovisa t.ex. öppenhet, mångfald, omtanke och ansvarstagande.

2.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömning

Ny struktur för regeringens resultatredovisning inom utgiftsområde 23

I förra årets budgetproposition angav regeringen att det finns anledning att noga överväga i vilken utsträckning den nya indelningen av regeringens resultatredovisning tillgodoser riksdagens behov av information. Regeringen menade även att det finns anledning att fortsatt överväga hur en ordning ska skapas som ger bättre förutsättningar än i dag för en dialog mellan riksdagen och regeringen om inriktningen och resultatet av den förda politiken. Utskottet menade i förra årets uppföljning att det fortsatt fanns behov av en underindelning av utgiftsområde 23 för att möjliggöra en relevant resultatredovisning till riksdagen.

Gruppen kan i årets uppföljning konstatera att regeringen i årets budgetproposition lämnar sin resultatredovisning i en ny form och struktur, bl.a. utifrån de synpunkter som utskottet tidigare har framfört och med anledning av regeringens nya mål för utgiftsområdet. Regeringen har valt att dela in sin resultatredovisning för utgiftsområde 23 utifrån regeringens tre inriktningsmål. Detta är ett steg i regeringens fortsatta utvecklingsarbete för resultatredovisningen till riksdagen som enligt gruppens bedömning bör kunna leda till en förbättrad redovisning till riksdagen. Gruppen menar att det är positivt att regeringen fortsätter att utveckla sin redovisning. I årets uppföljning har gruppen utgått från att det är första året med en ny struktur och att den nya strukturen innebär nya möjligheter att kunna utveckla regeringens redovisning och bedömning av uppnådda resultat i förhållande till mål och insatta resurser. Gruppen vill mot den bakgrunden peka på ett antal frågor som är viktiga att uppmärksamma i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Gruppen vill inledningsvis rent generellt peka på betydelsen av att väsentlig information som har redovisats tidigare även fortsättningsvis redovisas till riksdagen. Även när strukturer, mål och resultatmått byts är det viktigt att riksdagen tydligt ska kunna följa den långsiktiga utvecklingen av resultaten.

Gruppen vill vidare framhålla vikten av att regeringens fortsatta utvecklingsarbete av resultatredovisningen leder till att utskottets möjlighet förbättras när det gäller att närmare analysera vilka resultat som de olika anslagen leder till. Gruppen menar att det är viktigt med en tydlig och klar

struktur i redovisningen för att kunna följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. Det är vidare viktigt att resultatredovisningen kan ge en bild av helheten i regeringens syn på resultaten inom jordbruks-, fiske- och livsmedelsområdena.

Gruppen vill även framhålla vikten av en fortsatt dialog mellan utskottet och regeringen när det gäller dessa frågor. Gruppen noterar att regeringen i årets budgetproposition framhåller att riksdagens utskott har en viktig roll att spela när det gäller att precisera sina behov av resultatinformation och föra en aktiv resultatdialog med regeringen. Gruppen kan konstatera att det sedan flera år pågår ett utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning och att miljö- och jordbruksutskottet genom sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet under flera år har tagit en mycket aktiv del i detta arbete. Inom det livsmedelspolitiska området pågår en dialog mellan miljö- och jordbruksutskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras, både vad gäller innehåll och form. Från riksdagens sida har miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp fr.o.m. 2005 årligen följt upp och analyserat regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen. Inom det livsmedelspolitiska området har riksdagen i de senaste budgetberedningarna gett en tydlig återkoppling till regeringen angående hur regeringens redovisning och bedömning av uppnådda resultat bör utvecklas när det gäller det faktiska innehållet och strukturen för redovisningen. Synpunkterna har handlat bl.a. om valet av indikatorer och deras koppling till av riksdagen beslutade mål, behovet av att tydliga tidsserier redovisas för samtliga indikatorer, behovet av uppföljningar av olika statliga insatser och bedömningar av hur insatserna bidrar till att målen uppnås samt önskemål om att resultatredovisningen tydligare inriktas på att redovisa och analysera resultat i stället för att redovisa nya insatser.

Gruppen vill här betona att det är viktigt att de synpunkter som utskottet för fram i budgetbetänkandena med anledning av utskottets uppföljningar uppmärksammas i regeringens fortsatta utvecklingsarbete. Gruppen vill även hänvisa till de riktlinjer som beslutats av riksdagen där det framgår att regeringen på ett bättre sätt måste leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning.

Målen för verksamheten inom utskottets beredningsområde

I samband med att riksdagen förra året beslutade att godkänna att målet för bl.a. livsmedelspolitiken skulle upphöra att gälla framförde miljö- och jordbruksutskottet bl.a. att det är angeläget att i det fortsatta utvecklingsarbetet lyfta fram frågan om huruvida riksdagen eller regeringen ska fatta beslut om de övergripande målen för den statliga verksamheten inom utskottets beredningsområde. Utskottet uppgav att man hade för avsikt att fortsatt följa utvecklingen av denna viktiga fråga.

Gruppen kan konstatera att regeringen i årets budgetproposition inte har kommenterat denna fråga i resultatredovisningen för utgiftsområde 23. I budgetpropositionens volym 1 har regeringen dock framfört att det ytterst

är en uppgift för regeringen att ta ställning till om mål ska beslutas eller anges för ett område. Gruppen har i denna uppföljning kunnat konstatera att frågan om vem som beslutar om målen för en viss verksamhet har hanterats på olika sätt både inom och mellan de olika utgiftsområdena. Inom utgiftsområde 23 har riksdagen beslutat om målen för skogspolitiken⁹, den nationella politiken för kust- och insjöfisket, fritidsfisket och vattenbruket¹⁰ samt riktlinjerna för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU.¹¹ Inom utgiftsområde 20 har riksdagen beslutat om målen för miljöpolitiken. Dessutom kan nämnas att EU har beslutat om mål för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) och den gemensamma fiskepolitiken (GFP).

Gruppen vill i detta sammanhang ånyo betona att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara hur riksdagens och utskottens arbete kan underlättas. För att kunna prioritera i budgetarbetet och för utskottets arbete med uppföljning och utvärdering behövs enligt gruppens mening tydliga mål och indikatorer. I detta sammanhang är det viktigt att även fortsättningsvis lyfta fram frågan om huruvida riksdagen eller regeringen ska besluta om målen för den statliga verksamheten. Gruppen efterlyser en ökad tydlighet vad gäller ansvarsfördelningen mellan riksdagen och regeringen när det gäller målen för den statliga verksamheten. Finansutskottet pekade förra hösten på att hanteringen av målen skiljer sig åt avsevärt mellan olika områden. Finansutskottet konstaterade att fler frågor som är av intresse för riksdagen är obesvarade och måste diskuteras vidare mellan riksdag och regering. Detta gäller t.ex. i vilken utsträckning målen ska vara fastställda av riksdagen och hur en underindelning av utgiftsområdena bör utformas. Finansutskottet menade därför att de pågående förändringarna borde ses som ett steg i ett utvecklingsarbete av resultatstyrningen.¹² Gruppen delar finansutskottets syn och konstaterar att frågan om riksdagsbindning av mål är en generell fråga som berör samtliga riksdagens utskott, inte minst finansutskottet. I likhet med finansutskottet efterlyser gruppen en samlad strategi från regeringen när det gäller hur resultatstyrningen är tänkt att fungera gentemot riksdagen, bl.a. vad gäller synen på vem som ska besluta om målen för den statliga verksamheten.

Regeringens behandling av riksdagens skrivelser

Regeringen har kommenterat riksdagens synpunkter om regeringens resultatredovisning i sina årliga skrivelser med redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen. Förra året uppmärksammade gruppen att regeringen i 2008 års skrivelse angav att utskottets uppföljning och analys av resultatredovisningen för politikområdet Livsmedelspolitik bereddes i Regeringskansliet och att regeringen avsåg att återkomma till riksdagen i

⁹ Prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15; prop. 2007/08:103, bet. 2007/08:MJU18).

¹⁰ Prop. 2003/04:5, bet. 2003/04:MJU13.

¹¹ Prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23.

¹² Bet. 2008/09:FiU2.

budgetpropositionen för 2009.¹³ Utskottet konstaterade vid beredningen av 2009 års budget att regeringen inte hade redovisat resultatet av denna beredning. I 2009 års skrivelse anger regeringen att frågan om uppföljning och analys av resultatredovisning av livsmedelspolitiken bereds i Regeringskansliet.¹⁴

I 2009 års skrivelse behandlas även de synpunkter som riksdagen framförde hösten 2008 om regeringens resultatredovisning inom livsmedelsområdet. Synpunkterna motsvarar till stor del slutsatserna från 2007 års uppföljning. I skrivelsen anges att regeringen har slutbehandlat riksdagens ställningstagande om uppföljning och analys av resultatredovisningen av livsmedelsområdet i budgeten för 2009 (mom. 2). Regeringen hänvisar till att man har beslutat om regleringsbrev för området och i förekommande fall beslutat om ytterligare riktlinjer för de anvisade anslagen. I samband med konstitutionsutskottets beredning av regeringens skrivelse yttrade sig inte miljö- och jordbruksutskottet i ärendet.¹⁵

Gruppen kan utifrån den redovisning som ges av regeringen konstatera att det inte är lätt att följa på vilket sätt mom. 2 ovan kan anses vara slutbehandlat i och med regeringsbeslut om regleringsbrev till myndigheterna eftersom riksdagens synpunkter gällde regeringens redovisning till riksdagen och inte regeringens styrning av myndigheterna. Vidare är det oklart hur de synpunkter utskottet framförde angående uppföljning och analys av resultatredovisningen för livsmedelsområdet 2009 kan anses slutbehandlade medan motsvarande synpunkter från 2007 inte anses slutbehandlade enligt regeringens skrivelse.

En genomgång av 2009 års regleringsbrev för Jordbruksverket, Fiskeriverket och Livsmedelsverket visar att regeringen i regleringsbrev till de tre myndigheterna har utfärdat generella återrporteringskrav för myndigheterna. Samtliga myndigheter har fått i uppdrag att

- i återrporteringen redogöra för hur myndighetens verksamhet har bidragit till att uppfylla regeringens vision Bruka utan att förbruka med tillhörande inriktningsmål.

Regeringens generella instruktioner om hur återrporteringen ska utformas skiljer sig åt något mellan de tre myndigheterna:

- Jordbruksverket ska redovisa indikatorer som beskriver utvecklingen inom sektorn och göra en bedömning av hur resultaten och effekterna förhåller sig till målen i regeringens vision.
- Fiskeriverket ska i återrporteringen göra en analys av vilka effekter som myndighetens insatser har haft. Återrporteringen ska där så är lämpligt ske med hjälp av indikatorer.

¹³ Skr. 2007/08:75.

¹⁴ Skr. 2008/09:75.

¹⁵ Bet. 2008/09:KU21.

- Livsmedelsverket ska i återrapporteringen, där så är lämpligt, göra en analys av vilka effekter på måluppfyllelsen som myndighetens insatser har haft. Återrapporteringen ska där så är lämpligt ske med hjälp av indikatorer.

Gruppen kan konstatera att Jordbruksverket har fått i uppdrag att redovisa hela sektorns utveckling, medan kravet på de andra två myndigheternas återrapportering har avgränsats till effekterna av den egna verksamheten. Vidare kan konstateras att Jordbruksverket ska använda sig av indikatorer i återrapporteringen. För de andra myndigheterna har regeringen valt en mjukare formulering: återrapporteringen ska där så är lämpligt ske med hjälp av indikatorer. För Jordbruksverket har regeringen inte utfärdat några återrapporteringskrav vid sidan av de generella kraven. För Fiskeriverket har däremot ett flertal detaljerade återrapporteringskrav angivits. För Livsmedelsverket har ett särskilt återrapporteringskrav angivits. Jordbruksverket har under rubriken Uppdrag fått till uppgift att vid vissa datum redovisa olika uppdrag. Denna resultatredovisning omfattas inte av Riksrevisionens granskning.

3 Jordbruk

3.1 Regeringens redovisning

Anslag för insatser inom jordbruksområdet

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel omfattar 31 anslag. Av dessa är fem anslag direkt inriktade på jordbruksnäringen (se tabell 1). Dessutom finns ett antal anslag inom det tidigare landsbygdsområdet som är inriktade på jordbruket, bl.a. anslag 1:23 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, anslag 1:24 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, anslag 1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket och anslag 1:26 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m. Verksamheten är i hög grad inriktad på tillämpning av EU:s regleringar och stödsystem och utgifterna bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU. I årets budgetproposition föreslår regeringen bl.a. följande förändringar i anslagen:

- Anslag 1:9 Statens jordbruksverk minskas med 1,5 miljoner kronor för att tillföras anslag 1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.¹⁶
- Anslag 1:10 Bekämpande av växtsjukdomar ökas med 1 miljon kronor 2010 och 2011 för ett kunskapsunderlag i syfte att förebygga och hantera problem med ogräs, växtsjukdomar och skadegörare till följd av klimatförändringar.

¹⁶ Dessutom kan nämnas att anslaget för 2009 tillfördes bl.a. 150 miljoner kronor för att arbetet med att uppdatera blockdatabasen skulle kunna slutföras.

- Anslag 1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m. ökas med drygt 1,2 miljarder kronor 2010 på grund av att bl.a. förändringar i valutakursen kommer att leda till ökade utbetalningar av gårdsstöd under 2010.

Tabell 1 Utgiftsutveckling inom jordbruksområdet (miljoner kronor)

Anslag	Utfall 2007	Utfall 2008	Budget 2009	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
1:9 Statens jordbruksverk	316	505	553	534	409	415	420
1:10 Bekämpande av växtsjukdomar	3	3	5	5	6	6	3
1:11 Gårdsstöd och djurbidrag m.m.	7 194	6 987	6 937	6 879	8 175	6 950	6 950
1:12 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	476	537	1 008	775	1 008	1 008	1 008
1:13 Finansiella korrigeringar m.m.	40	54	126	128	75	75	75

Källa: Prop. 2008/09:1 och 2009/10:1 utg.omr. 23.

Redovisade resultat inom jordbruksområdet

I det följande görs en kort sammanfattning av regeringens redovisning utifrån de indikatorer som har angetts:

1. Prisstatistik för insatsvaror i jordbruket: Kostnaden steg med 4 % mellan februari 2008 och februari 2009. Prisuppgången var särskilt markant för växtnäring (31 %) och växtskyddsmedel (19 %).
2. Prisstatistik för jordbruksprodukter: Mellan februari 2008 och februari 2009 minskade avräkningspriserna med i genomsnitt 10 %. Prisnedgången var störst för mjölk (20 %) och spannmål (36 %).
3. Prisstatistik för mark: Mellan 2007 och 2008 ökade arrendepreiserna med 3 %. Sedan 1995 har arrendepreiserna ökat med 61 %.
4. Förändringar i antal företag: Antalet företag med mjölkkor har fortsatt att minska och uppgick till 6 500 i juni 2008 (–63 % sedan 1995).
5. Administrativa kostnader för jordbruksföretag: Regeringen redovisar en prognos för regelförenklaringsarbetet som visar att kostnaderna kommer att minska med 20–25 % under perioden 2008–2010 inom Jordbruksverkets område.
6. Statistik för utsläpp av växthusgaser: Mellan 1990 och 2007 har jordbrukets utsläpp av växthusgaser minskat med ca 10 % till följd av lägre användning av handelsgödsel, minskade volymer stallgödsel, införande av åtgärder för att reducera kväveförlusterna till vatten och minskad areal brukad åker.

7. Statistik för utsläpp av kväve och ammoniak: Utsläppen från åkermark av kväve beräknas under perioden 1995–2008 ha minskat med ca 8 800 ton (ca 15 %). Ammoniakavgången från jordbruket beräknas ha minskat med 18 % under perioden 1995–2005.
8. Användningen av växtskyddsmedel: Doserna per hektar har minskat marginellt från 2006 till 2007.
9. Antal anlagda våtmarker m.m.: År 2007 anlades eller restaurerades ca 170 hektar våtmarker och år 2008 ca 444 hektar. Under perioden 2000–2008 anlades närmare 7 000 hektar våtmarker. För 2007 och 2008 har anläggningstakten minskat.
10. Energianvändning och bibränsleanvändning: Energianvändningen inom jordbruks- och fiskesektorn minskade med 12 % mellan 2006 och 2007. Den andel av bioenergin som kommer från jordbrukssektorn är liten. Av den svenska åkermarken användes 2008 ca 2 % för energiproduktion. Därutöver kommer energiråvara från jordbrukets biprodukter.
11. Nyetablering av anläggningar: Ingen redovisning lämnas.

Dessutom redovisas bl.a. att de genomsnittliga djurbesättningarna har ökat i storlek och att den totala arealen åkermark har minskat med 0,7 %. Regeringen redovisar vidare bl.a. att en utvärdering visar att stödet till jordbruket i norra Sverige inte har medverkat till vare sig ökad produktion eller störningar i den inre marknadens funktion. Samtidigt konstateras att stödet är betydelsefullt för jordbruket och landsbygden i norra Sverige. Regeringen redovisar att det pågår ett arbete med att se över möjliga förenklingar i stödets utformning så att det bli mer flexibelt och lättare att anpassa till förändrade förutsättningar i norra Sverige.

I sin analys konstaterar regeringen att de stimulansåtgärder för företag som regeringen har genomfört har varit betydelsefulla för bl.a. jordbruket. Samtidigt har jordbrukets ekonomiska läge försämrats under 2008 jämfört med 2007 till följd av lägre avräkningspriser och ökade kostnader för insatsvaror. Fortsatt hög investeringsvilja och höga arrende- och markpriser indikerar dock att svenska jordbrukare har en stark framtidstro. Även den låga räntenivån bidrar sannolikt till att upprätthålla en hög investeringsnivå. Regeringen lyfter vidare fram landsbygdsprogrammets positiva effekter för klimatet, särskilt stödet till anläggning och skötsel av våtmarker. De åtgärder som gjorts inom ramen för lagstiftning och inom landsbygdsprogrammet bidrar enligt regeringen till att minska jordbrukets utsläpp av växthusgaser. Vidare konstaterar regeringen bl.a. att jordbrukets intresse för att odla Salix har minskat det senaste året, framför allt på grund av höjda spannmålspriser.

3.2 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning framförde miljö- och jordbruksutskottet att det utifrån regeringens redovisning var svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom jordbruksområdet. Det var särskilt svårt att bedöma om insatserna bidrar till att uppnå det livsmedelspolitiska målets ekologiska och sociala dimensioner eftersom indikatorer saknades där. När det gäller målets ekonomiska dimension visade indikatorerna att det ekonomiska resultatet för jordbruket kraftigt hade förbättrats under 2007, men att variationerna mellan olika driftsriktningar var stora.

När det gäller resultatredovisningens utformning kunde utskottet konstatera att redovisningen tydligare var inriktad på resultat och mindre på allmän information om tillståndet och utvecklingen inom området. Där- emot kunde utskottet konstatera att resultatredovisningen hade försämrats i jämförelse med förra årets budgetproposition när det gäller tydligheten i redovisningen av resultatindikatorer. Resultatredovisningen utgick inte längre lika tydligt från de indikatorer som regeringen hade använt tidigare år för att beskriva och analysera uppnådda resultat. Vissa indikatorer redovisades inte, bl.a. utnyttjande av kvoter, och det lämnades ingen förklaring till detta. Det saknades fortfarande en tydlig redovisning av jämförbara tids- serier, vilket gjorde det svårt att bedöma det redovisade resultatet. Liksom tidigare år kunde konstateras att det inte finns någon indikator för det livs- medelspolitiska målets ekologiska aspekt.

3.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömning

Resultat av gjorda insatser

De indikatorer som regeringen har redovisat visar att det ekonomiska resul- tatet för jordbruket har försämrats under 2008, till skillnad från 2007 då resultatet ökade kraftigt. Antalet jordbruksföretag har blivit färre men större, samtidigt som bl.a. mark- och arrendepriser har ökat. Vidare visar regeringens indikatorer att jordbrukets negativa inverkan på miljön har minskat. Utsläppen av växthusgaser, kväve och ammoniak har minskat, lik- som energianvändningen inom jordbruket, medan användningen av växt- skyddsmedel har minskat endast marginellt.

Gruppen kan vidare konstatera att resultaten inom jordbruksområdet är beroende av insatser som har gjorts inom andra utskottsområden och av insatser som görs inom EU. Detta gör det svårt att inom jordbruksområdet se vilka resultat som specifikt uppnås av de insatser som görs inom utgifts- område 23. Enligt gruppens bedömning är det därför svårt att utifrån regeringens redovisning göra en helhetsbedömning av resultatet av de stat- liga insatserna inom jordbruksområdet.

Med anledning av utskottets uppföljning av statens insatser inom havsmiljöområdet konstaterade utskottet hösten 2008 att utsläppen av övergående ämnen har minskat till följd av olika insatser inom bl.a. jordbruket. Uppföljningen visade dock att det trots detta kvarstår problem med övergödning och syrefria havsbottnar. Av årets resultatredovisning framgår att närmare 7 000 hektar våtmarker anlades under perioden 2000–2008. Gruppen vill här erinra om att utskottet med anledning av havsmiljöuppföljningen har framfört att det är viktigt att fortsättningsvis följa upp och utvärdera resultaten av anläggande av våtmarker och kantzoner.

Resultatredovisningens utformning

När det gäller resultatredovisningens utformning för jordbruksområdet kan gruppen konstatera att den som ett led i det pågående utvecklingsarbetet har förändrats jämfört med föregående år. Det görs inte längre någon särskild redovisning och bedömning av resultaten för jordbruksområdet. Kopplingen mellan gjorda insatser, redovisade resultat och regeringens anslagsförslag är inte entydig. En positiv förändring är att resultatredovisningen till viss del fokuserar mer på resultat, men gruppen kan konstatera att det fortfarande huvudsakligen är statens insatser som redovisas i stället för resultat. Enligt gruppens mening vore det önskvärt att i ännu större utsträckning inrikta redovisningen mot vad som är resultatet av statliga insatser.

Regeringen redovisar i inledningen på varje målavsnitt vilka indikatorer som har använts för att ta fram resultatredovisningen, men enligt gruppens bedömning är redovisningen av indikatorerna, liksom förra året, otydlig. Resultatredovisningen utgår inte tydligt från indikatorerna för att beskriva och analysera uppnådda resultat. Gruppen kan vidare konstatera att en del förändringar har gjorts när det gäller indikatorerna som en del i det pågående utvecklingsarbetet. Till vart och ett av de tre nya målen har ett antal indikatorer knutits. För jordbruksområdets del har ett antal nya indikatorer tagits fram samtidigt som ett antal indikatorer inte redovisas längre. Gruppen noterar att det inte lämnas någon förklaring till varför de tidigare indikatorerna inte längre redovisas till riksdagen. Gruppen noterar vidare att regeringen avser att ta fram ytterligare indikatorer till budgetpropositionen för 2011. Av bilaga 1 framgår hur indikatorerna har förändrats under de senaste fyra åren. Gruppen vill i sammanhanget betona vikten av uthållighet när det gäller användningen av indikatorer. Om indikatorerna byts alltför ofta förlorar de sitt syfte.

Utskottet har i flera år framfört vikten av en tydlig redovisning av jämförbara tidsserier för indikatorerna och att en sådan redovisning gärna bör ske i tabellform. Gruppen vill starkt betona att avsaknaden av tidsserier i kombination med ändringar i indikatorerna försvårar utskottets och riksdagens möjlighet att bedöma det redovisade resultatet. Enligt gruppens bedömning är detta en fråga som bör uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Gruppen har tidigare år konstaterat att indikatorerna inom jordbruksområdet i första hand har varit knutna till den ekonomiska aspekten av det tidigare livsmedelspolitiska målet, medan det inte har funnits någon indikator för att följa hur de jordbrukspolitiska insatserna bidrar till att uppfylla målets ekologiska aspekter. I år redovisas dock ett antal indikatorer med knytning till regeringens mål om att de gröna näringarna ska vara miljö- och resurseffektiva, bl.a. uppgifter om utsläpp av växthusgaser. Detta är enligt gruppens bedömning positivt.

4 Fiske

4.1 Regeringens redovisning

Anslag för insatser inom fiskeområdet

Inom utgiftsområde 23 finns fyra anslag som är inriktade på fiskeområdet (se tabell 2). I årets budgetproposition föreslår regeringen bl.a. följande förändringar i dessa anslag:

- Anslag 1:14 Fiskeriverket tillförs 5 miljoner kronor för att förbättra och utveckla fiskerikontrollen. Dessutom tillförs verket 1 miljon kronor 2010 och 2011 i enlighet med förslag i klimatpropositionen.
- Anslag 1:17 Fiskevård minskas med 2 miljoner kronor för att tillföras anslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m.

Tabell 2 Utgiftsutveckling inom fiskeområdet (miljoner kronor)

Anslag	Utfall 2007	Utfall 2008	Budget 2009	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
1:14 Fiskeriverket	127	140	155	152	168	172	158
1:15 Strukturstöd till fisket m.m.	32	26	28	28	28	28	28
1:16 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	96	69	70	110	70	70	70
1:17 Fiskevård	26	26	27	27	25	25	25

Källa: Prop. 2008/09:1 och 2009/10:1 utg.omr. 23.

Redovisade resultat inom fiskeområdet

I det följande görs en kort sammanfattning av regeringens redovisning utifrån de indikatorer som har angetts:

- Fiskeflottans kapacitet: Kapaciteten har minskat uttryckt i såväl brutton som kilowatt.

- Landningsstatistik kvantitativt och värdemässigt: Landningen av fisk minskade mellan 2007 och 2008 från 223 000 ton fisk (värde 1 132 mnkr) till 218 887 ton fisk (värde 968 mnkr). Utvecklingen under senare år visar på fortsatt minskade kvantiteter men varierande landningsvärden mellan åren.
- Fiskekvoter: År 2008 hade svenskt fiske tillgång till 57 kvoter vilka uppgick sammanlagt till 261 107 ton samt 102 068 laxar. Liksom de senaste åren överskreds inga kvoter under 2008, vilket är en indikator på att fiskerikontrollens verksamhet fungerar.
- Antal och kapacitet för landningskontroller: Under 2008 uppges såväl kapaciteten som effektiviteten i landningskontrollen ha ökat jämfört med 2007. Andelen anmärkningar låg 2008 på drygt 19 % (år 2007: 12,6 %).

Dessutom redovisar regeringen bl.a. olika insatser som görs inom det operativa programmet för fiskerieringen i Sverige 2007–2013. Vidare görs en kort genomgång av tillståndet och utvecklingen för vattenbruket, fritidsfisket och fisketurismen. Det redovisas bl.a. att skrotningskampanjen 2008/09 för torskfiskefartygen i Östersjön har lett till att 10 % av kapaciteten i fisket har beviljats skrotningsbidrag till en kostnad av 54 miljoner kronor, varav 25 % finansierats med nationella medel och 75 % med EU-medel.

I sin analys drar regeringen slutsatsen att EU:s system med fleråriga förvaltningsplaner har en positiv effekt på fiskbestånden. Regeringen konstaterar dock att många fiskbestånd är fortsatt överutnyttjade. Såväl överkapacitet i många fartygssegment som låg lönsamhet i näringen kvarstår. Enligt regeringen måste fortsatta åtgärder för att förbättra beståndssituationen gå hand i hand med en minskning av flottan. Regeringen konstaterar vidare att antalet överträdelser är för högt och att Sverige ännu inte till fullo lyckas nå upp till de gemensamma kontrollmålen. Skärpningen av fiskerikontrollen och en långsiktig förvaltningsplan har enligt regeringen bidragit till förbättringen av det östra torskbeståndet i Östersjön.

4.2 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning av regeringens resultatredovisning framförde miljö- och jordbruksutskottet att det utifrån regeringens redovisning var svårt att göra en bedömning av resultatet av de olika statliga insatserna inom fiskeområdet. Utskottet delade regeringens bedömning att måluppfyllelsen i förhållande till målen för EU:s gemensamma fiskepolitik var bristfällig. När det gäller den ekologiskt hållbara delen av målet kunde utskottet konstatera att det av resultatredovisningen inte framgick t.ex. hur stor andel av det svenska fisket som sker på bestånd som har osäker beståndsstatus eller på bestånd som är utanför biologiskt säkra gränser. När det gäller den ekonomiskt hållbara delen av målet redovisade regeringen att lönsamheten inom fisket generellt är låg. Utskottet konstaterade att regeringens resultatredovisning inte omfattar resultaten av statens insat-

ser inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism och betonade vikten av att även resultaten av insatserna inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism fortsättningsvis redovisas till riksdagen.

När det gäller frågan om resultatredovisningens utformning för fiskeområdet kunde utskottet konstatera att regeringen tidigare hade angett att den avsåg att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen angående de frågor som utskottet tog upp i tidigare års uppföljning av resultatredovisningen. Utskottet kunde dock konstatera att de synpunkter som framfördes förra året inte återspeglades i resultatredovisningen.

Utskottet konstaterade dessutom att tidigare använda resultatindikatorer inte redovisades till riksdagen i budgetpropositionen. Utskottet ansåg att det är viktigt att regeringen lämnar tydliga och ändamålsenliga resultatredovisningar som underlag inför riksdagens beredning av regeringens budgetförslag. Detta bör även fortsättningsvis i huvudsak ske årligen i budgetpropositionen. I vissa fall kan riksdagen ha behov av fördjupade resultatredovisningar. Sådana redovisningar bör lämnas av regeringen i särskilda resultatskrivelser inför riksdagens budgetberedningar.

Utskottet konstaterade att regeringen inte närmare redovisade vilken inverkan på fiskbestånden som de olika statliga insatserna har och att regeringen inte hade tagit fram en resultatskrivelse till riksdagen om detta. Utskottet saknade även andra redovisningar som utskottet hade framfört önskemål om de senaste åren, bl.a. en redovisning av de statliga insatsernas betydelse för fiskenäringens ekologiskt hållbara utveckling, en uppföljning av vilka resultat som uppnåtts genom en förstärkning av fiskekontrollen, en redovisning och analys av strukturförändringarna inom fisket, särskilt det småskaliga, samt en redovisning av fiskenäringens betydelse för olika regioner.

Utskottet kunde konstatera att vissa förändringar hade genomförts i regeringens resultatredovisning, men att det återstår behov av fortsatt utvecklingsarbete, bl.a. att regeringen bör göra en egen bedömning av de olika insatserna och hur de bidrar till att de av riksdagen beslutade målen uppnås. Utskottet gjorde bedömningen att resultatredovisningen i högre grad bör inriktas på att redovisa faktiskt uppnådda resultat och inte insatser samt att bedöma om det redovisade resultatet pekar på en positiv eller negativ utveckling.

4.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömning

Resultatet av gjorda insatser

Gruppen delar regeringens bedömning att många fiskbestånd är fortsatt överutnyttjade. Gruppen delar även regeringens bedömning att det fortfarande finns överkapacitet i vissa segment samt att lönsamheten inom fiskenäringen är låg. Det finns därför behov av fortsatta insatser.

Liksom för jordbruksområdet kan gruppen konstatera att resultaten inom fiskeområdet är beroende av insatser som har gjorts inom andra utskottsområden och framför allt av insatser som görs inom EU. Detta gör det svårt att se vilka resultat som specifikt uppnås av de insatser som görs inom utgiftsområde 23. Gruppen menar att det utifrån regeringens redovisning i årets budgetproposition därför är svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de olika statliga insatserna inom fiskeområdet.

Gruppen vill i sammanhanget även peka på de resultat som framkom i utskottets fördjupade uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet, bl.a. vad gäller resultaten av skrotningsinsatserna, omstruktureringen av fiskeflottan och olika fiskeförvaltande åtgärder.¹⁷ Uppföljningen redovisades hösten 2007 och behandlades av utskottet i budgetbetänkandet. Riksdagen godkände därefter vad utskottet hade kommit fram till med anledning av uppföljningen.¹⁸ Av regeringens senaste skrivelse 75 framgår att uppföljningen bereds i Regeringskansliet och inte är slutbehandlad.¹⁹ Gruppen vill även peka på utskottets uppföljning av statens insatser inom havsmiljöområdet och de resultat som där framkom angående övergödning, miljögifter, biologisk mångfald och fiske.²⁰ Utifrån vad som har framkommit i de båda uppföljningarna efterlyser gruppen redovisningar och bedömningar av resultatet av statens insatser för att bl.a. hindra utkast av fisk och för att utveckla fiskeredskap.

I årets budgetproposition föreslår regeringen bl.a. att Fiskeriverket tillförs 5 miljoner kronor för att förbättra och utveckla fiskekontrollen. Samtidigt gör regeringen bedömningen att fiskekontrollens verksamhet fungerar. I de tre senaste årens uppföljningar har gruppen lämnat förslaget att regeringen om några år bör göra en uppföljning av vilka resultat som uppnåtts genom en förstärkning av fiskekontrollen. Av årets budgetproposition framgår inte om någon sådan är planerad. Enligt gruppens bedömning är det mycket angeläget att en sådan uppföljning genomförs och att resultaten redovisas till riksdagen, inte minst mot bakgrund av vad som tidigare har framkommit i utskottets uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet.

Resultatredovisningens utformning

När det gäller resultatredovisningens utformning för fiskeområdet kan gruppen konstatera att flera av de frågor som utskottet tog upp förra året inte återspeglas i årets resultatredovisning. När det gäller indikatorerna kan gruppen dock konstatera att regeringen i årets budgetproposition har valt att åter redovisa ett antal indikatorer och deras utveckling för de senaste åren. Detta är enligt gruppens bedömning positivt. Det är vidare positivt att utvecklingen över tiden redovisas för fiskeområdets indikatorer.

¹⁷ Rapporter från riksdagen 2007/08:RFR3.

¹⁸ Rapport 2007/08:RFR3, bet. 2007/08:MJU2.

¹⁹ Skr. 2008/09:75.

²⁰ Rapporter från riksdagen 2008/09:RFR3.

Några av de resultatindikatorer som regeringen har använt tidigare år redovisas inte i år till riksdagen (se bilaga 1). Exempelvis återfinns inte i årets resultatredovisning den indikator som gruppen med tillfredsställelse konstaterade att regeringen hade tagit fram för två år sedan för att mäta den ekologiska delen av det livsmedelspolitiska målet (andel av totalt kvot-reglerat svenskt fiske som sker på bestånd som av Ices bedöms vara utanför biologiskt säkra gränser eller ha osäker beståndstatus). Gruppen vill ånyo betona att det är viktigt att följa den fortsatta utvecklingen av denna indikator. I utskottets uppföljning hösten 2006 framfördes att en ny och tydligare indikator bör tas fram som på ett bättre sätt ger riksdagen information om lönsamheten inom fisket. I budgetpropositionen för 2008 redovisades en sådan indikator, förädlingsvärde per anställd, utöver den indikator som använts tidigare, landningsvärdet per yrkesfiskelicens. Enligt gruppens bedömning gav den nya indikatorn riksdagen mer relevant information om lönsamheten inom delar av yrkesfisket. Gruppen kan konstatera att dessa resultatindikatorer inte redovisas till riksdagen i årets budgetproposition. Gruppen vill även i år uppmärksamma vikten av att fortsätta utvecklingsarbetet kring indikatorerna så att lönsamheten inom alla delar av yrkesfisket, vattenbruket och fisketurismen kan redovisas till riksdagen.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har tidigare år konstaterat att regeringens resultatredovisning har varit inriktad på de delar av fiskenäringen som regleras genom kvoter. Detta har inneburit att resultaten av statens insatser inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism inte omfattas. Gruppen kan i årets uppföljning konstatera att regeringen, till skillnad från tidigare år, gör en genomgång av vattenbruket, fritidsfisket och fisketurismen. Gruppen finner det angeläget att resultaten av insatserna inom sötvattensfiske, vattenbruk och fisketurism fortsättningsvis redovisas till riksdagen. Gruppen står kvar vid sin bedömning från förra året att detta bör beaktas i det fortsatta arbetet med att utveckla resultatindikatorer för återrapportering till riksdagen inom fiskeområdet.

Det kan konstateras att regeringen i årets budgetproposition anger att man avser att lämna en fördjupad redovisning om fiskepolitiken till riksdagen våren 2010. Gruppen vill i detta sammanhang erinra om att utskottet vid flera tillfällen har framfört önskemål om att regeringen tar fram resultatkrivelser för att bl.a. närmare redovisa vilken inverkan på fiskbestånden de olika statliga insatserna har. Utskottet har de senaste åren även efterlyst en redovisning av de statliga insatsernas betydelse för fiskenäringens ekologiskt hållbara utveckling samt fiskenäringens betydelse för olika regioner, t.ex. fiskeflottans regionala fördelning eller yrkesfiskets, vattenbrukets och fisketurismens omfattning i olika regioner.

I tidigare års uppföljningar har miljö- och jordbruksutskottet framfört att det vore värdefullt om den strukturförändring som sker inom fisket redovisas och analyseras av regeringen. Det har särskilt pekats på vikten av att noga följa den fortsatta utvecklingen för det småskaliga fisket. Bland annat har det efterlysts en redovisning och analys av vilken typ av fiskefartyg

som skrotats och inom vilka flottsegment de har verkat samt hur sammansättningen av fiskeflottan förändras över tiden och effekterna för kustfisket. Gruppen kan konstatera att en början till en sådan redovisning finns i årets budgetproposition, där fiskeflottans kapacitet uppdelad på olika fartygssegment redovisas i diagram. Enligt gruppens bedömning är det fortsatt mycket angeläget att en sådan årlig redovisning och analys genomförs, inte minst mot bakgrund av vad som har framkommit i gruppens fördjupade uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet.

I tidigare års uppföljningar har gruppen pekat på att regeringen bör göra en egen bedömning av de olika insatserna och hur de bidrar till att målen uppnås, t.ex. analysera relevansen i de insatser som görs i förhållande till de problem som konstaterats och de mål som beslutats. I årets budgetproposition bedömer regeringen att vissa insatser, bl.a. förvaltningsplaner och skärpningen av fiskekontrollen, har haft en positiv effekt på fiskbestånden. I detta sammanhang vill gruppen hänvisa till sin pågående forskningsöversikt inom fiskeområdet. Forskning visar att gynnsamma reproduktionsförhållanden, dvs. inflöde av salt och syrerikt vatten, i kombination med förvaltningsplanen har lett till en uppgång av det östra torskbeståndet i Östersjön.

Gruppen vill även i år betona vikten av att regeringen i högre grad gör en egen bedömning av de redovisade resultaten för att underlätta riksdagens fortsatta analyser av redovisade resultat.

5 Livsmedel

5.1 Regeringens redovisning

Anslag för insatser inom livsmedelsområdet

Inom utgiftsområde 23 finns fem anslag som är inriktade på livsmedelsområdet (se tabell 3). I årets budgetproposition föreslår regeringen bl.a. följande förändringar i anslagen:

- Anslag 1:19 Livsmedelsstatistik minskas med 2 miljoner kronor 2011 och 2012 för att tillföras anslag 1:28 Främjande av rennäringen m.m.
- Anslag 1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor förstärks med 10 miljoner kronor per år i fem år för satsningar inriktade mot kommunikation och mat i offentlig sektor.

Tabell 3 Utgiftsutveckling inom livsmedelsområdet (miljoner kronor)

Anslag	Utfall 2007	Utfall 2008	Budget 2009	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
1:18 Livsmedelsverket	174	180	192	190	200	195	189
1:19 Livsmedelsstatistik	25	23	25	24	25	24	24
1:20 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	7	7	7	6	7	7	7
1:21 Konkurrenskraftig livsmedelssektor	14	20	44	41	54	37	25
1:22 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	36	40	50	49	44	42	42

Källa: Prop. 2008/09:1 utg.omr. 23.

Redovisade resultat för livsmedelsområdet

I det följande görs en kort sammanfattning av regeringens redovisning utifrån de indikatorer som har angetts:

- Andel allvarliga avvikelser vid datorbaserade inspektioner: År 2005: 20 %; år 2006: 10 %; år 2007: 14 %; år 2008: 15 %.
- Indextal avseende akrylamid i svenska livsmedel: Indextalen pendlar mellan 18 och 22 under perioden 2005–2008. Variationerna mellan mätningarna kan inte entydigt förklaras av minskade akrylamidhalter i maten på grund av ändrad produktionsteknik.
- Indextal avseende befolkningens matvanor: Resultaten är i princip de samma som vid tidigare mätningar 2005 och 2006. Medelvärdet har beräknats till 6, vilket kan jämföras med maximalt bra värde som är 12. Värdet är något högre för kvinnor än för män.

Dessutom redovisar regering bl.a. att det varierar mellan kommunerna i vilken utsträckning det genomförs en riskbaserad kontroll samt att antalet verksamma inspektörer understiger det faktiska behovet. Det redovisas också att de fastlagda gränsvärdena för främmande ämnen i animaliska livsmedel endast i ett fåtal fall överskrids, medan gränsvärdena för bekämpningsmedel i vegetabilier överskrids betydligt oftare. Vidare konstateras brister i märkningen av livsmedel.

I sin analys konstaterar regeringen att livsmedelskontrollen fungerar tillfredsställande men att det finns vissa brister, främst på lokal nivå där kontrollernas utförande varierar stort mellan kommunerna. Regeringen menar att de livsmedel som konsumeras i Sverige i allmänhet är säkra och att felaktiga kostvanor är en betydligt större riskfaktor för befolkningen än förekomster av gifter i maten.

Regeringens redovisning av småskalig livsmedelsproduktion m.m.

I årets budgetproposition lämnar regeringen en redovisning av bl.a. livsmedelsstrategin som ett led i visionen om Sverige som det nya matlandet. Regeringen redovisar bl.a. att exportvärdet för jordbruksvaror och livsmedel ökade med 15 % mellan 2007 och 2008, första året som livsmedelsstrategin genomfördes. Antalet företag som deltar i Exportrådets aktiviteter ökade från 165 företag 2007 till 282 företag 2008. När det gäller programmet för innovation, kompetens, logistik och mat med mervärde redovisar regeringen att inga projekt hittills har avslutats, varför det är svårt att utvärdera resultaten.

Regeringen gör vidare bedömningen att insatserna för att främja småskalig slakt har bidragit till att 18 små slakterier har godkänts av Livsmedelsverket sedan den 1 januari 2008.

Regeringen redovisar att inom landsbygdsprogrammet har bl.a. 279 företag inom livsmedelsindustrin fått stöd för utveckling av affärsidéer som ökar förädlingsvärdet i tillverkade livsmedel. Ett femtontal samarbetsprojekt mellan producenter och förädlingsledet har kommit i gång. Stöd har lämnats till ca 350 företag och projekt som tagit initiativ till ny turismverksamhet på landsbygden. Bland de prioriterade verksamheterna ingår småskalig livsmedelsförädling.

I sin analys konstaterar regeringen att livsmedelsföretagen har blivit effektivare och mer innovativa med färre anställda. Samtidigt ökar antalet företag med småskalig livsmedelsproduktion. Dessa företag har kunnat dra nytta av marknadens ökade efterfrågan på ekologiska produkter och mat med lokal prägel. Regeringen bedömer att livsmedelsindustrins fortsatta utveckling är stabil eftersom sektorn är relativt okänslig för konjunkturförändringar. Regeringen menar att insatserna inom livsmedelsstrategin och landsbygdsprogrammet kompletterar varandra och stärker möjligheterna att nyttja den potential som finns till ökat företagande, ökad tillväxt och fler jobb.

5.2 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning framförde miljö- och jordbruksutskottet att det utifrån regeringens redovisning var svårt att göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom området. Utskottet delade regeringens bedömning att den tillgängliga informationen tyder på att de flesta livsmedel som konsumeras i Sverige är säkra. Samtidigt konstaterade utskottet att det finns vissa osäkerheter kring den lokala livsmedelskontrollen, bl.a. att kompetensen är skiftande och att kontrollen varierar mellan olika kommuner. Utskottet ville samtidigt betona att problem inom livsmedelskontrollen inte behöver innebära att det finns problem vad gäller livsmedelssäkerheten.

När det gäller resultatredovisningens utformning kunde utskottet konstatera att det inte görs några analyser av uppnådda resultat i förhållande till det mål för livsmedelspolitiken som riksdagen har beslutat om. En indikator för matvanor hade tagits bort utan förklaring. De synpunkter på indikatorerna som utskottet framfört tidigare året hade inte beaktats. Det saknades fortfarande en tydlig redovisning av jämförbara tidsserier, vilket gjorde det svårt att bedöma det redovisade resultatet.

När det gäller statens insatser för att förbättra förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen konstaterade utskottet att regeringen redovisade ett antal insatser men inte det faktiska resultatet av gjorda insatser. Utskottet framhöll därför åter att det vore mycket värdefullt om riksdagen kunde få en samlad redogörelse för de åtgärder som vidtagits med anledning av utskottets uppföljning av förutsättningarna för den småskaliga livsmedelsproduktionen och en fördjupad analys av resultatet av dessa åtgärder.

5.3 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömning

Resultat av gjorda insatser

Gruppen kan konstatera att regeringens resultatindikatorer pekar på endast små förändringar. Gruppen delar regeringens bedömning att de livsmedel som konsumeras i Sverige i allmänhet är säkra och att felaktiga kostvanor kan ses som en större riskfaktor än förekomsten av t.ex. gifter i maten. Gruppen kan dock konstatera att det finns brister inom livsmedelskontrollen, vilket även framgår av gruppens uppföljning av den småskaliga livsmedelsproduktionen, där det kan konstateras att kontrollens utförande varierar mellan kommunerna. Resultaten inom livsmedelsområdet är dessutom beroende av insatser som har gjorts inom andra utskottsområden och framför allt av insatser som görs inom EU. Detta gör det svårt att se vilka resultat som specifikt uppnås av de insatser som görs inom utgiftsområde 23. Enligt gruppens bedömning är det utifrån regeringens redovisning därför svårt att i övrigt göra en helhetsbedömning av resultatet av de statliga insatserna inom området.

Resultatredovisningens utformning

Som ett led i regeringens pågående utvecklingsarbete kring resultatredovisningen till riksdagen har vissa förändringar gjorts vad gäller redovisningens form och struktur. Gruppen konstaterar vidare att vissa förändringar har gjorts även i år när det gäller valet av indikatorer som regeringen redovisar (se bilaga 1). Indikatorn för matvanor, som förra året hade tagits bort utan förklaring, redovisas nu åter. Detta är enligt gruppens bedömning positivt, i synnerhet med tanke på hur viktiga kostvanorna är från folkhälsosyn-

punkt. Gruppen vill dock samtidigt peka på vikten av stabilitet i valet av indikatorer för att utskottet och riksdagens ledamöter långsiktigt ska kunna följa resultatens utveckling över tid.

När det gäller indikatorernas utveckling under de senaste fyra åren är redovisningen enligt gruppens bedömning tydlig och klar.

När det gäller indikatorn för akrylamidhalten i vissa livsmedel (kemisk säkerhet) har gruppen tidigare framfört att den kan behöva ses över eftersom även andra ämnen än akrylamid kan vara skadliga för vår hälsa. Gruppen har tidigare år pekat på att det av Livsmedelsverkets årsredovisning har framgått att det inte är bara akrylamid som bildas vid kraftig upphettning av mat. Någon sådan översyn har hittills inte redovisats. Regeringen redovisar i årets budgetproposition att risken för att akrylamid bildas i vegetabiliska livsmedel varierar påtagligt mellan olika odlingsår och att de variationer som finns mellan mätningarna inte entydigt kan förklaras av minskade akrylamidhalter i maten på grund av ändrad produktionsteknik. Enligt gruppens bedömning borde det därför närmare undersökas om denna indikator är lämplig för att spegla livsmedelns kemiska säkerhet.

Småskalig livsmedelsproduktion

Under 2005 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en fördjupad uppföljning av förutsättningarna för småskalig livsmedelsproduktion.²¹ Uppföljningsrapporten behandlades av utskottet i ett betänkande om småskalig livsmedelsförädling i februari 2006 och utskottets betänkande behandlades därefter av kammaren i mars 2006. Riksdagen godkände vad utskottet kommit fram till med anledning av uppföljningen.²² I april 2007 anordnade utskottet en utfrågning i ämnet, vilken har dokumenterats i en rapport.²³

Under våren och sommaren 2009 har utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp genomfört en fördjupad uppföljning av vilka åtgärder som har vidtagits efter utskottets tidigare uppföljning. Resultaten av denna uppföljning har redovisats i en särskild rapport till utskottet.

²¹ Rapport 2005/06:RFR3 Förutsättningar för småskalig livsmedelsproduktion.

²² Bet. 2005/06:MJU8.

²³ Rapport 2006/07:RFR5.

Bilaga 1 Regeringens indikatorer

Jordbruk

Prop. 2006/07:1	Prop. 2007/08:1	Prop. 2008/09:1	Prop. 2009/10:1
		(ingen tydlig redovisning av indikatorer)	Prisstatistik för insatsvaror i jordbruket
Konsumentprisindex för jordbruksreglerade produkter	Konsumentprisindex för jordbruksreglerade produkter		Prisstatistik för jordbruksprodukter
Markpriser och arrendepriiser	Markpriser och arrendepriiser		Prisstatistik för mark
	Jordbrukssektorns nettoresultat		
	Antal jordbruksföretag		Förändringar i antal företag
Företag med mjölkkor	Företag med mjölkkor		
Mjölkkor per företag	Mjölkkor per företag		
Åkerareal per företag	Åkerareal per företag (redovisas ej)		
Utnyttjande av kvoter	Utnyttjande av kvoter		
Utvecklingen av handel med livsmedel och jordbruksvaror	Utvecklingen av handel med livsmedel och jordbruksvaror		
			Administrativa kostnader för jordbruksföretag
			Statistik av utsläpp av växthusgaser
			Statistik av utsläpp av kväve och ammoniak
			Användningen av växtskyddsmedel
			Antal anlagda våtmarker m.m.
			Energianvändning och biobränsleanvändning
			Nyetablering av anläggningar

Fiske

Prop. 2006/07:1	Prop. 2007/08:1	Prop. 2008/09:1	Prop. 2009/10:1
	Andel av totalt kvot-reglerat svenskt fiske som sker på bestånd som av Ices bedöms vara utanför biologiskt säkra gränser eller ha osäker beståndstatus	(ingen tydlig redovisning av indikatorer)	Fiskeflottans kapacitet
Antal överskridande av fiskekvoter	Antal överskridande av fiskekvoter		Fiskekvoter Antal och kapacitet för landningskontroller
Genomförandetakt för fiskeprogrammen	Genomförandetakt för fiskeprogrammen		
Landningsvärde per yrkesfiskelicens	Landningsvärde per yrkesfiskelicens		Landningsstatistik kvantitativt och värde-mässigt
	Förädlingsvärde per anställd		

Livsmedel (Säker och bra mat)

Prop. 2006/07:1	Prop. 2007/08:1	Prop. 2008/09:1	Prop. 2009/10:1
Mikrobiologisk säkerhet (andelen avvikelser från viktigaste kontrollpunkter)	Mikrobiologisk säkerhet (andelen avvikelser från viktigaste kontrollpunkter)	Mikrobiologisk säkerhet (andelen avvikelser från viktigaste kontrollpunkter)	Andel allvarliga avvikelser vid datorbaserade inspektioner
Kemisk säkerhet (index akrylamid)	Kemisk säkerhet (index akrylamid)	Kemisk säkerhet (index akrylamid)	Indextal avseende akrylamid i svenska livsmedel
Bra matvanor (index för konsumtionsfrekvens)	Bra matvanor (index för konsumtionsfrekvens)		Indextal avseende befolkningens matvanor
Förståelse av livsmedelsmärkning		Omvärldens syn på Livsmedelsverket	
		Omvärldens syn på Livsmedelsverket	